

СТРАТЕГІЯ

розвитку Львівської області

на період до 2020 року

2016 р.

Зміст

Звернення до громад.....	4
Вступ.....	5
1. Коротка характеристика соціально-економічного розвитку області.....	6
2. Демографічний і економічний прогноз розвитку Львівської області до 2020 року.....	29
3. Головні чинники і сценарії розвитку області.....	33
3.1. Результати SWOT-аналізу.....	33
3.2. SWOT-матриця.....	34
3.3. Порівняльні переваги, виклики і ризики розвитку області.....	38
3.4. Сценарії розвитку області	39
4. Стратегічні пріоритети розвитку області.....	44
5. Стратегічні, операційні цілі та завдання.....	44
5.1. Стратегічна ціль 1: КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНА ЕКОНОМІКА.....	47
Операційна ціль 1.1. Інвестиції та бізнес.....	49
Операційна ціль 1.2. Високотехнологічна промисловість.....	52
Операційна ціль 1.3. Наука та інновації.....	53
5.2. Стратегічна ціль 2: ЯКІСТЬ ЖИТТЯ	55
Операційна ціль 2.1. Безпека	57
Операційна ціль 2.2. Комфортне середовище.....	59
Операційна ціль 2.3. Розвиток особистості.....	61
Операційна ціль 2.4. Чисте довкілля.....	63
Операційна ціль 2.5. Децентралізація та місцеве самоврядування.....	66
5.3. Стратегічна ціль 3: ВІДКРИТІ КОРДОНИ.....	68
Операційна ціль 3.1. Міжнародне співробітництво.....	68
Операційна ціль 3.2. Транскордонна співпраця.....	71
Операційна ціль 3.3. Прикордонна інфраструктура.....	71
5.4. Стратегічна ціль 4: РОЗВИНУТЕ СЕЛО.....	73
Операційна ціль 4.1. Економіка.....	74
Операційна ціль 4.2. Соціальні стандарти.....	77
5.5. Стратегічна ціль 5. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ	78
Операційна ціль 5.1. Туристична інфраструктура.....	79
Операційна ціль 5.2. Збереження архітектурної спадщини та розвиток мистецтва	81
Операційна ціль 5.3. Туристичні продукти.....	81
6. Етапи, механізми, інституційне, організаційне та фінансове забезпечення реалізації Стратегії.....	83
7. Моніторинг реалізації Стратегії.....	83
8. Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами.....	86

Перелік скорочень

SWOT-аналіз – аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз.

АПК – агропромисловий комплекс.

АРР – агенція регіонального розвитку.

АТО – адміністративно-територіальна одиниця.

АТУ – адміністративно-територіальний устрій.

ВВП – валовий внутрішній продукт.

ВНЗ – вищий навчальний заклад.

ВРП – валовий регіональний продукт.

ЄС – Європейський Союз.

ЖКГ – житлово-комунальне господарство.

ЗУ – Закон України.

МСБ – малий та середній бізнес.

МТД – міжнародна технічна допомога.

НУО – неурядова організація.

ОДА – обласна державна адміністрація.

ОМС – органи місцевого самоврядування.

СЕО – стратегічна екологічна оцінка.

ПТНЗ – професійно-технічні навчальні заклади.

РДА – районна державна адміністрація.

ТПВ – тверді побутові відходи.

Звернення до громад

Шановні кращі!

Львівщина – наш спільний дім, який ми разом будемо для себе та наших нащадків. Як це зробимо, залежить від нас.

Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року розроблялась спільними зусиллями працівників місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, науковців та громадських діячів, міжнародних консультантів. Вона є нашим спільним колективним продуктом і ми разом втілимо її у життя.

У Стратегії кожен може знайти себе. Адже наша Стратегія визначає такі напрями розвитку області, які мають сприяти зростанню економіки, зайнятості населення, поліпшенню якості життя.

Стратегія передбачає значне підвищення ролі місцевого самоврядування, територіальних громад у стратегічному плануванні та реалізації проектів розвитку. Ми переконані, що побудована на нових засадах співпраця органів місцевого самоврядування обласного, районного та первинного рівня, їх взаємодія з органами державної виконавчої влади, бізнес-середовищем, громадськістю, активні та спроможні територіальні громади стануть запорукою комфортного і безпечного життя мешканців області. Розвиток кожної громади, її участь у реалізації регіональних проектів сприятиме поглибленню відчуття причетності до економічних процесів у нашому регіоні й забезпечуватиме підвищення його конкурентоспроможності.

Розроблена на засадах загальноновизнаної світовою спільнотою концепції сталого розвитку, принципах людиноцентризму, Стратегія відповідатиме потребам і очікуванням кращі.

Стратегія – важливий крок у реалізації нових підходів до розвитку регіону, які базуються в першу чергу на використанні його конкурентних переваг в умовах зміни взаємовідносин у системі організації публічної влади, зростання повноважень, можливостей та відповідальності місцевого самоврядування на усіх рівнях.

Перед нами велика робота з реалізації Стратегії.

Успіхів усім нам на цьому шляху!

Голова обласної державної адміністрації
О. Синютка

Голова обласної ради
О.Ганущин

Вступ

Львівська область – одна з найбільш економічно розвинених областей України, яка має низку конкурентних переваг: освічений і креативний людський капітал, традиції ефективного господарювання та використання економічного потенціалу, багаті природні та рекреаційні ресурси, наближеність до кордонів ЄС. Раціональне використання усіх цих переваг є запорукою прискореного розвитку економіки області і гарантією стабільного покращення якості життя мешканців у майбутньому.

Сучасні глобальні виклики та складнощі реформування національної економіки зумовлюють потребу пошуку нових можливостей для розвитку регіону. Часи сподівання винятково на зовнішні фінансові ресурси відходять в минуле, а визначального значення набуває ефективність використання власного соціально-економічного потенціалу, посилення згуртованості, як в межах регіону, так держави загалом.

Нове бачення вирішення проблем регіонального розвитку обумовлює необхідність посилення ролі органів місцевого самоврядування у власному стратегічному плануванні та розвитку, що відповідає принципам децентралізації. Необхідною умовою реалізації цього курсу реформ є залучення усіх суб'єктів регіонального розвитку в області до визначення стратегічних пріоритетів та вироблення середньострокових планів розвитку області.

Саме Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року має стати основним документом, який визначатиме напрямки подальших дій у сфері реформування економіки регіону, розробки і фінансування регіональних і місцевих програм соціально-економічного розвитку Львівщини.

Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року (далі – Стратегія) була розроблена на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», Закону України «Про засади державної регіональної політики» з урахуванням Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року.

Розробка Стратегії, крім, власне, підготовки самого документа, стала важливим інструментом налагодження партнерства між обласною державною адміністрацією, обласною радою, районними державними адміністраціями, міськими і районними радами, науковими інституціями, а також широким колом організацій громадянського суспільства для того, аби стратегічний документ став надбанням усіх зацікавлених сторін з метою забезпечення суспільної підтримки реалізації заходів та проектів Стратегії.

Стратегія ставить перед собою амбітну і важливу мету – *перетворити Львівщину в активного провідника євроінтеграційного курсу України, регіон гармонійного людського розвитку, інноваційноорієнтованої, інтегрованої в національний та світовий простір економіки, безпечного довкілля.*

Реалізація Стратегії полягатиме у формуванні комплексної системи заходів, які базуючись на аналізі результатів виконання затвердженої у 2007 р. Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року, розумінні поточної ситуації та проблем соціально-економічного розвитку усієї області, її районів, міст та інших територіальних громад, зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та створення регіону, в якому гармонійно поєднуюватимуться високотехнологічна промисловість, розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, оздоровчий, історичний та діловий туризм, що дозволить досягнути високої якості життя та безпечного довкілля.

1. Коротка характеристика соціально-економічного розвитку області

1.1. Загальна характеристика

Львівська область утворена 4 грудня 1939 року. Область розташована на заході України в межах Волинської і Подільської височин та перетинає три природні зони: лісову, лісостепову і зону висотної поясності Карпат.

Географічно Львівщина є прикордонним регіоном, який на заході безпосередньо межує із Республікою Польща. На півночі і північному сході область межує з Волинською і Рівненською областями, на сході і південному сході - з Тернопільською й Івано-Франківською областями, на півдні – із Закарпатською областю.

Область розташована на рівні середньої досяжності до найближчих важливих урбаністичних та економічних центрів.

Відстань від Львова:

- до Києва автомобільним сполученням 545 км, залізничним сполученням 625 км;
- до Варшави ~ 382 км.
- до Братислави ~ 790 км.
- до Праги ~ 868 км.
- до Відня ~ 796 км.
- до Будапешта ~ 574 км.

Система розселення

Населення Львівської області станом на 1 січня 2015 року становило 2537,8 тис. осіб, у тому числі міське населення – 1547,0 тис. осіб (61,0%), сільське – 990,8 тис. осіб (39,0%). Середня щільність населення складає 116,2 особи на кв. км.¹

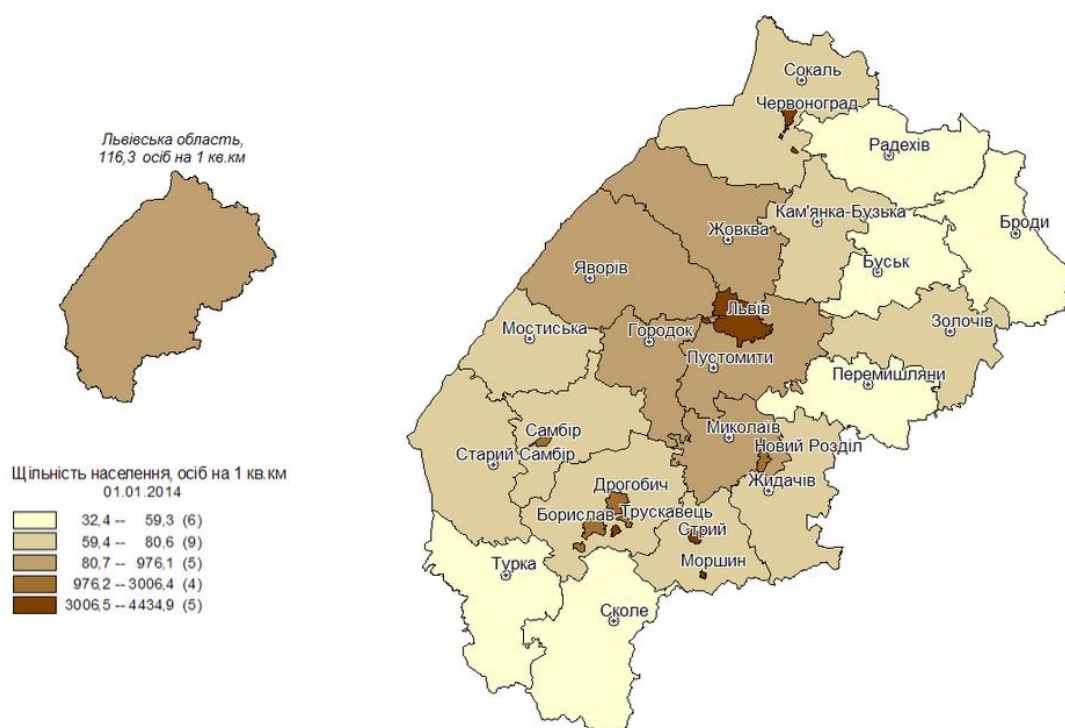

Рис. 1. Щільність населення області(на 01.01.2015 р.)²

¹ Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/index.php>

² http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/maps/m19A01.htm

Система розселення області є досить типовою для регіонів Західної України, проте на відміну від них у Львівській області населення концентрується у містах та селищах міського типу. Однак більша частина адміністративних районів має відносно низький рівень урбанізації, а самі районні центри є, як правило, малими містами.

Станом на 01.01.2015 р. у Львівській області налічувалось 1928 поселень, в тому числі: міських – 78, сільських – 1850, районів – 20, міст обласного значення – 9, міст районного значення – 35, селищ міського типу – 34, селищних рад – 34, сільських рад – 633³.

Місце області в національному просторі

Львівська область належить до високоурбанізованих, орієнтованих на послуги регіонів з середнім рівнем розвитку⁴. Приналежність області до цієї групи регіонів зумовлена: високим рівнем урбанізації (60,4%); високою питомою вагою сфери послуг в структурі економіки (61,2% від загального обсягу реалізованої продукції, товарів та послуг) та значною часткою зайнятих у цій сфері. Крім того, частка Львівської області у загальнодержавному обсязі послуг становила понад 5% та має тенденцію до зростання. Серед регіонів України за цим показником область посідає 5-е місце.

Рис. 2. Типологізація регіонів України

³Відомості Верховної Ради України <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmistlv.html>

⁴Інститут громадянсько госуспільства, <http://www.csi.org.ua/>

Згідно з типологізацією регіонів України, що запропонована в Державній стратегії регіонального розвитку України до 2020 року, Львівська область належить до регіонів з орієнтацією на сферу послуг. Тип економіки регіону є сталим⁵.

Таблиця 1.3. Зміна типу структури економіки регіонів протягом 1997—2012 років

1997 рік						
	Типи структури економіки	Індустріальний тип економіки	Сільсько-господарський тип економіки	Тип економіки з домінуванням сфери послуг	Тип економіки з орієнтуванням на сферу послуг	Промислово-аграрний тип економіки
2012 рік	Індустріальний тип економіки	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Полтавська				
	Сільсько-господарський тип економіки		Вінницька, Херсонська, Тернопільська		Кіровоградська область	Хмельницька область
	Тип економіки з домінуванням сфери послуг			м. Київ, Севастополь	Одеська область	
	Тип економіки з орієнтуванням на сферу послуг	Харківська область	Київська, Чернівецька, Волинська області		АР Крим, Закарпатська, Львівська області	
	Промислово-аграрний тип економіки	Рівненська, Сумська	Черкаська, Чернігівська, Житомирська			Івано-Франківська, Миколаївська

*У регіонах індустріального типу економіки частка промисловості становить понад 30 відсотків, сільськогосподарського типу економіки частка сільського господарства перевищує частку промисловості, а частка послуг не перевищує 50 відсотків, типу економіки з домінуванням сфери послуг частка послуг становить 60 відсотків та більше, типу економіки з орієнтуванням на сферу послуг частка послуг — 50—60 відсотків, промислово-аграрного типу економіки частка промисловості перевищує або дорівнює частці сільського господарства, а частка послуг не перевищує 50 відсотків.

1.2. Транспортна інфраструктура і головні комунікації

Львівська область забезпечена розвиненою мережею транспортних комунікацій, ділянки яких проходять за напрямками міжнародних європейських доріг, сприяють пропуску транзитних транспортних потоків через регіон, що обумовлює його стратегічне значення у розвитку економіки країни.

Залізничний, автомобільний і повітряний види транспорту забезпечують вантажні і пасажирські перевезення у всіх видах сполучення — міжнародні, міжрегіональні і внутрішньорегіональні.

Область має розгалужену мережу автомобільних доріг (державного та місцевого значення), яка забезпечує вантажні і пасажирські внутрішньодержавні (України), транзитні (Європи) та внутрішньообласні потоки. Територією області проходять ділянки автомобільних транспортних коридорів, які обслуговують переважно транспортні потоки з Центральної Європи (коридор № 3) і Південної Європи (коридор № 5).

⁵<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

Рис. 3. Міжнародні транспортні коридори

Залізниця

Експлуатаційна довжина залізниці загального користування складає 1280,0 км (орієнтовно 6 % від загальної довжини залізничних колій України). Довжина електрифікованих залізничних ліній - 818,0 км (64 %). Щільність залізничної мережі – 59 км / тис. км², що у 1,6 рази вище середнього показника по Україні (36 км / тис. км²).

Автомобільні дороги

Станом на 2013 р. протяжність автомобільних доріг загального користування Львівської області становила 8378,7 км, з них з твердим покриттям - 8198,9 км або 97,9 % наявних шляхів.

Повітряний транспорт

Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького — найбільше летовище у Західній Україні за пасажиропотоком та маршрутною мережею, розташоване на відстані 6 км від центру міста. Аеропорт регіональний, стратегічний, міжнародного класу 4 «Д». З 2015 року в аеропорту запроваджено принцип «відкритого неба», що дасть можливість залучення low-cost компаній до перевезень.

За результатами 2014 року пасажиропотік міжнародного аеропорту «Львів» ім. Данила Галицького становив 548,5 тис. осіб, в тому числі 447,6 тис. пасажирів було перевезено міжнародними рейсами.

Трубопровідний транспорт

Система нафто-, газо- і продуктопроводів транзитного характеру, які проходять територією області, підземні сховища газу (Більче-Волицько-Угерське, Угерське XIV-XV, Дашавське, Опорівське), що входять до числа найпотужніших у Європі, створюють потужний потенціал участі області у міжнародному ринку транспортних послуг, насамперед у транзитних поставках нафти і газу.

Магістральні електричні мережі

Транспортування і розподіл електроенергії в області здійснюється через магістральні мережі напругою 110 кВ і більше, які перебувають у віданні Західної електроенергетичної системи НЕК «Укренерго». Наявність транскордонних ліній електропередач - ЛЕП 220 кВ від Добротвірської ТЕС до Республіки Польща та ЛЕП 750 кВ від підстанції «Західноукраїнська» (Жидачівський район) до Угорщини, забезпечує можливості експорту електроенергії на європейські ринки.

Пункти пропуску через державний кордон

В межах Львівської області довжина українсько-польського кордону складає 280 км.

На межі області функціонують:

- шість міжнародних автомобільних пунктів пропуску – «Рава-Руська-Гребенне», «Краковець-Корчова», «Шегині-Медика», «Смільниця-Кросценко», «Грушів-Будомеж»⁶, «Угринів-Долгобичув»⁷;
- чотири залізничних пункти пропуску – «Рава-Руська – Гребенне», «Мостиська-Пшемисль», «Хирів-Кросценко», «Рава-Руська-Верхрата»;
- пішохідний пункт пропуску «Шегині-Медика».

Усі пункти пропуску мають статус міжнародних. Рівень технічного оснащення та пропускна спроможність пунктів пропуску не відповідає реальним потребам і міжнародним нормам.

1.3. Клімат і природні ресурси

Клімат Львівщини помірно-континентальний, з м'якою зимою, затяжною вологою весною, теплим дощовим літом і відносно сухою теплою осінню. Протягом року переважають західні і північно-західні вітри. Найтепліший місяць – липень з середньою температурою повітря +17...+18 °С, найхолодніший - січень (-4... -6 °С). Середньорічна кількість опадів в регіоні складає 650 мм в рівнинній частині, 750-1000 мм в передгірській та до 1400 мм у гірській. Гірські ріки області паводконебезпечні.

До найважливіших природних ресурсів Львівщини належать земельні, мінерально-сировинні, водні, лісові. Значним є природний рекреаційний потенціал області. Близько 7% її території займають об'єкти природно-заповідного фонду, в т.ч. включені до міжнародної екомережі.

Ґрунти

Територія Львівської області характеризується наявністю різноманітних видів ґрунтів. Аналіз ґрунтової карти засвідчує, що у північній її частині, особливо на Малому Поліссі, переважають дерново-підзолисті ґрунти, у північно-східній — чорноземи, в центральній — сірі й темно-сірі опідзолені, у Карпатах — буроземні ґрунти. У долинах річок, особливо великих, таких як Дністер, Західний Буг, Стир, поширені дернові й лучні, лучно-болотні та болотні ґрунти. Основні типи ґрунтів різняться між собою особливостями географічного поширення, яке підпорядковане закономірностям горизонтальної і висотної зональності.

Мінеральні ресурси

На території області налічується понад 470 родовищ мінерально-сировинних ресурсів. З них 41,6 % - родовища паливно-енергетичної сировини (нафту, природний газ, конденсат, кам'яне та буре

---

⁶Відкрито у грудні 2013 р.

⁷Відкрито у червні 2014 р.

вугілля, торф). На родовища покладів, які необхідні для виробництва будівельних матеріалів, припадає 34,9 % їх загальної кількості, покладів прісних і мінеральних підземних вод - 19,5 %, сірки, солі (натрієва, магнієва й калійна), германію, озокериту - близько 4 %. За запасами та господарським значенням виділяються горючі корисні копалини – газ природний, нафта, вугілля, торф та неметалічні – кухонна, калійна, магнієва солі, сірка, вапняк, цементна сировина, гіпс, піщано-гравійна суміш, пісковики.

Газ природний розвіданий на 45 родовищах області із загальними запасами понад 80 млрд. куб. м (8% загальноукраїнських), нафта на 18 родовищах із запасами 29 млн. т (виявлено також 11 перспективних нафтоносних площ). Промислові запаси кам'яного вугілля оцінюються у 827 млн. т (балансові – 1,5 млрд. т). Запаси калійних солей – 900 млн. т. Розробляється 80 з 185 родовищ будівельної сировини.

Родовища паливно-енергетичної сировини у регіоні розташовані переважно у зоні Червонограда (кам'яне вугілля) та Передкарпаття (нафтогазові поклади).

Водні ресурси

Водні ресурси області складають поверхневий стік, прісні та мінеральні підземні води. За водозабезпеченістю території поверхневим стоком Львівщина в Україні поступається тільки Закарпатській та Івано-Франківській областям. Прогнозні ресурси прісних підземних вод Львівської області складають 3644 тис. м³/добу, затверджені експлуатаційні запаси підземних вод в області складають 1284,7 тис. м³/добу, із них для міста Львова — 839,2 тис. м³/добу.

Мінеральні підземні води Львівщини містяться в близько 60-ти родовищах, з них 19 розвіданих з балансовими запасами 5,4 тис. м³/добу. 17 родовищ використовується курортами області. Особливо інтенсивно використовують лікувальні мінеральні води Передкарпаття (курорти Трускавець, Моршин), Бескидськогонизькогір'я (Східниця) та Розточчя (Немирів, Шкло, Великий Любін).

В області налічується 68 перспективних для освоєння родовищ та проявів підземних термальних вод. На їх базі розроблено кілька проектів з використання геотермальної енергетики (Мостиський та Самбірський райони).

Лісові ресурси

Ліси Львівської області займають 31,8% (по Україні — 15,7%) території. Площа лісового фонду складає близько 690 тис. га (понад 8% всіх лісів України), вкритих лісом територій — 623 тис. га. Ліси області поділяються на дві групи. Ліси першої групи займають площу 271 тис. га (39 % від усієї площі лісів). Це ліси зелених зон міст, округів санітарної охорони курортно-рекреаційних територій. Ліси другої групи займають площу 419 тис. га (понад 60%).

Природно-заповідні території

На території області функціонує 350 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 157484,6 га. 25 заповідних об'єктів області загальною площею 64551,3 га мають загальнодержавне та 325 об'єктів площею 92933,3 га — місцеве значення. На території області розташовані природний заповідник, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендропарки, парки — пам'ятки садово-паркового мистецтва та заповідні урочища.

Рекреаційні ресурси і курортні зони

Область володіє одним з найбільших в Україні потенціалом рекреаційних ресурсів, який забезпечує можливості для всесезонного функціонування туристично-рекреаційних об'єктів. Він базується на ландшафтній привабливості гірських територій, рельєфних та кліматичних можливостях розвитку як літнього, так і зимового туризму, включаючи гірськолижний, запасах лікувальних мінеральних вод. В області налічуються близько 4 тис. історико-культурних й архітектурних пам'яток (25% від зареєстрованих в Україні), з них понад 800 загальнонаціонального значення, які приваблюють туристів.

1.4. Екологічна ситуація

Стан довкілля у Львівській області у порівнянні з середніми значеннями по Україні є задовільним. За середнім вмістом забруднюючих домішок в атмосферному повітрі (за індексом забруднення атмосфери — ІЗА) рівень забруднення оцінюється як підвищений, але є нижчим за середній по Україні більше ніж в 1,5 рази, що зумовлено відносно низькою концентрацією об'єктів важкої промисловості в регіоні, які є основними забруднювачами атмосферного повітря. Проте суттєвим недоліком є відсутність комплексної системи моніторингу за якістю атмосферного повітря на території області. Наявні паводкові загрози, прояви карстопровальних процесів та підтоплення територій у зонах діючих гірничих підприємств та тих, що припинили роботу.

Суттєві екологічні загрози пов'язані також зі скиданням значних обсягів забруднених стоків (у 2014 р. 45,1 млн. куб. м, або 21% загального обсягу відведених зворотних вод), невирішеністю проблем поводження з відходами, для складування яких в області не створено жодного сучасного полігону, а переробка перебуває на незадовільному рівні.

За показником заповідності території, що відображає стан збереження біорізноманіття та формування національної екомережі, Львівська область не поступається середньому в Україні показнику, та впродовж останніх років спостерігається тенденція до підвищення рівня заповідності та заліснення території в області.

Таблиця 2. Ключові показники стану довкілля у Львівській області

Показник	Львівська область		Україна		Позиція Львівської області
Індекс забруднення атмосфери	5,6 - підвищений		8,7 - високий		Сильна
Показник заповідності станом на 01.01.2015	7,2%		6,05 %		Сильна
Коефіцієнт екологічної стабільності землекористування на 01.01.2014	0,56 (середньо стабільна)		0,41 (стабільно нестійка)		Сильна
Утворення / розміщення відходів I-IV класу небезпеки у 2014 р., тис. т	3323,012	2333,300	450726,8	289627,4	Нейтральна

Оцінка стану земельних ресурсів шляхом розрахунку коефіцієнта екологічної стабільності землекористування свідчить, що ситуація в галузі землекористування на території Львівської області належить до середньо-стабільної, що зумовлено наявністю достатньо високого ступеня антропогенного навантаження на земельні ресурси проте меншого, ніж в середньому по Україні (індекс розораності земель в області становить 0,364 при 0,810 в цілому по Україні). Разом з тим, в області продовжуються процеси зменшення вмісту гумусу в ґрунтах, розширення площі кислих (їх частка сягає 24%) та еродованих ґрунтів (41,4% сільгоспугідь).

Загалом, незважаючи на відносно стабільну у порівнянні з іншими регіонами України ситуацію щодо стану довкілля, в області потребують вирішення такі екологічні проблеми, як забруднення атмосферного повітря та водних ресурсів, неналежне поводження та накопичення побутових і промислових відходів, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму річок області, підтоплення територій. Існує потреба у стабілізації та відновленні екологічної рівноваги в зонах впливу діяльності гірничих підприємств, які спричинили, зокрема, деградацію та порушення земель, активізацію карстопровальних і зсувних процесів. Недостатнім є також рівень екологічної культури населення.

1.5. Чисельність населення і демографічне навантаження

Демографічний розвиток Львівської області впродовж останніх 20 років характеризується тенденцією до поступового скорочення чисельності населення, особливо у сільській місцевості.

Порівняно з підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року кількість населення області зменшилася на 85,6 тис. осіб, або на 3,3 % (в Україні – на 2823,5 тис. осіб або на 5,8 %), у тому числі міського населення – на 13,9 тис. осіб (0,9 %), сільського – на 71,7 тис. осіб (6,7 %). Поряд з цим за останні 10 років темпи скорочення чисельності населення області суттєво уповільнились.

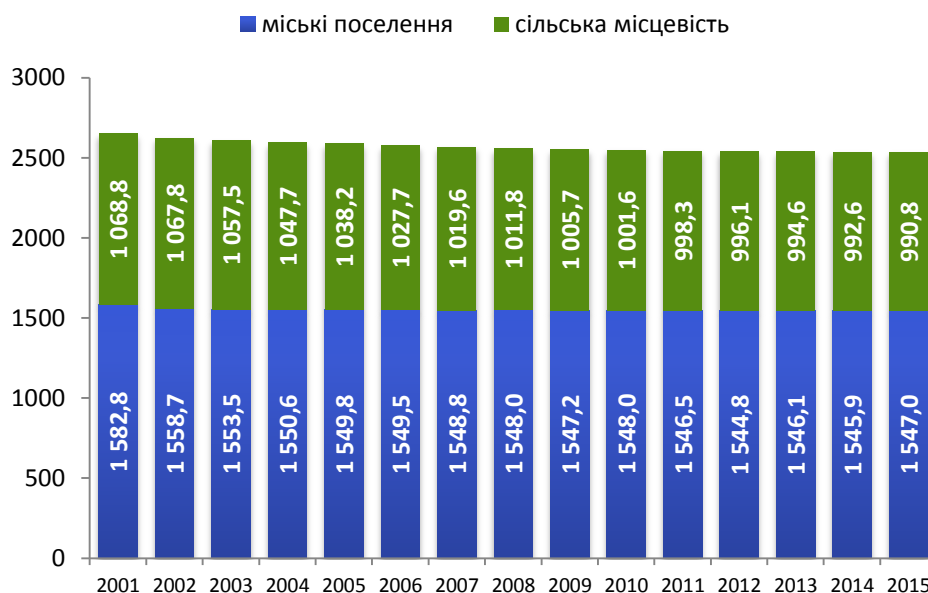

Рис. 4. Динаміка чисельності населення станом на 01 січня відповідного року, осіб

Статевікова піраміда населення виглядає відносно симетричною у молодших вікових групах. Це вказує на те, що різниця між частками чоловічого та жіночого населення у Львівській області великою мірою пояснюється дисбалансом у старших вікових групах, зокрема у групі старше 60 років, де чоловіків майже вдвічі менше, ніж жінок (рис. 5).

Останніми роками дещо уповільнилися темпи зростання коефіцієнта народжуваності, який у 2014 р. досягнув 11,9‰ (в країні – 10,8‰). У поєднанні зі слабкою тенденцією зниження рівня смертності (12,8‰ у 2014 р. в області та 14,7‰ в Україні) результуючий показник природного приросту в останні 6 років коливався у межах -0,6 – -1,6‰ (в країні – 14,7‰). Позитивним трендом є повільне, проте неухильне зростання сумарного коефіцієнта народжуваності (показника середньої кількості дітей, народжених 1 жінкою впродовж життя) – починаючи з 2001 р. він зріс до 1,4 у Львівській області та до 1,3 в Україні.

Спостерігається розширення статевікової піраміди у віковій групі 48-54 роки та віковій групі 69-76 років, причому це розширення відбувається більше за рахунок жіночої частини населення.

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку зростає переважно за рахунок осіб старше працездатного віку. Чисельність працездатного населення стабільно скорочується, оскільки у працездатний вік вступає менше населення, ніж вибуває з нього.

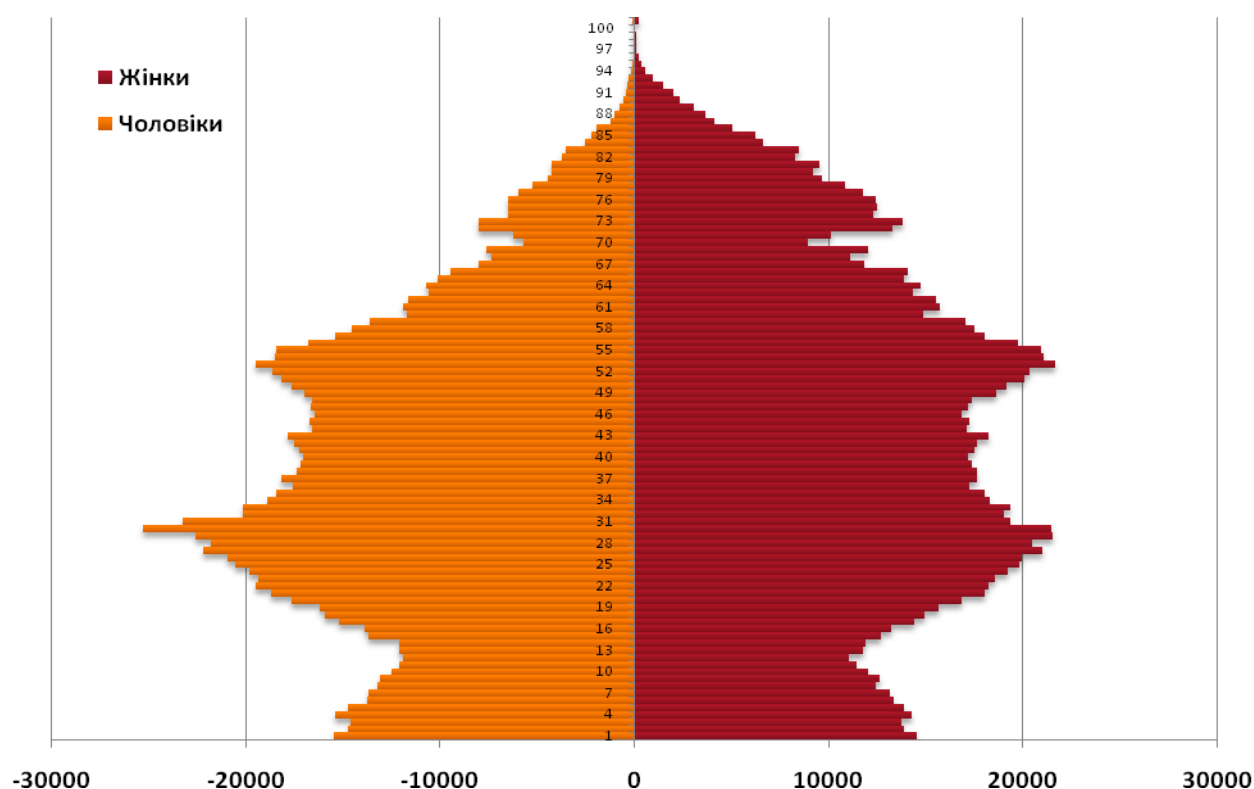

Рис. 5. Розподіл населення Львівської області за статтю та віком (на 01.01.2015 р.).

Окремі аспекти міграційної ситуації

Одним з факторів, який впливає на якісний склад працездатного населення Львівщини, може стати переселення в область на постійне проживання внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з Автономної Республіки Крим та зони проведення антитерористичної операції. Так, за даними департаменту соціального захисту населення Львівської ОДА, у Львівську область станом на початок грудня 2015 р. на тимчасове проживання влаштовано близько 11,5 тисяч людей, біля 60% з яких – працездатне населення. Незважаючи на невелику частку переселенців у працездатному населенні області (до 0,5%), можна констатувати певний підприємницький потенціал в осіб, що переміщуються з Криму та зони АТО. В школах області навчається понад 1600 дітей-переселенців. Новий навчальний рік в інститутах розпочався для майже 1000 студентів з числа переселенців, в тому числі понад 200 – першокурсники.

Нові соціально-економічні та політичні виклики суттєво вплинули на структуру міграційних процесів в області. Якщо у 2000-2010 рр. спостерігалось стійке негативне сальдо зовнішньої міграції, то у 2012 р. чисельність прибулих істотно перевищила число вибулих (рис. 6). Однак у I півріччі 2015 р. відзначаємо протилежну ситуацію: вибулих за межі області значно більше прибулих.

Характерною особливістю міграції у 2014 році є більш рівномірний перерозподіл мігрантів: якщо у 2013 році майже в усіх районах області спостерігалось від'ємне сальдо, то у 2014 р. та в I півріччі 2015 р. в Пустомитівському та Дрогобицькому районах має місце певний міграційний приріст.

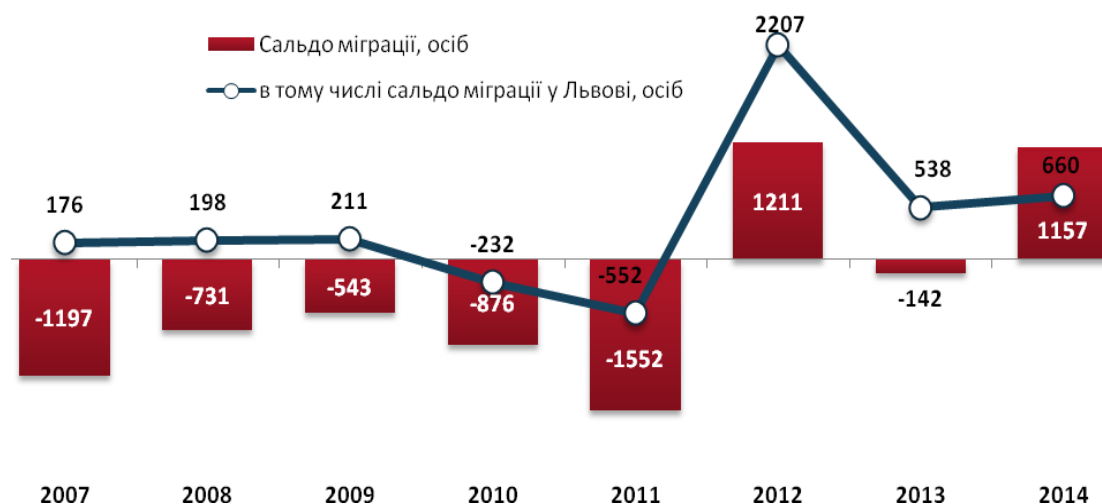

Рис. 6. Динаміка зовнішньої міграції Львівщини у 2007-2014 рр.

1.6. Зайнятість населення

Всього в економіці області у 2014 р. було зайнято 1038,2 тис. осіб або 55,3% населення у віці 15-70 рр. (в Україні цей показник склав 56,6%). Найбільшими за чисельністю зайнятих видами економічної діяльності є торгівля та ремонт, сільське господарство (рис. 7).

Рис. 7. Структура зайнятості на підприємствах області у 2013-2014 рр.: галузевий розріз (тис. осіб)

У порівнянні з 2010 р. зміни у структурі зайнятості були незначними: на тлі скорочення частки зайнятих у будівництві (на 1%), промисловості (на 0,6%), у сфері транспорту та зв'язку (на 0,5%) відбулося зростання частки зайнятих у сільському господарстві (на 2,2%) та освітній сфері (на 0,6%).

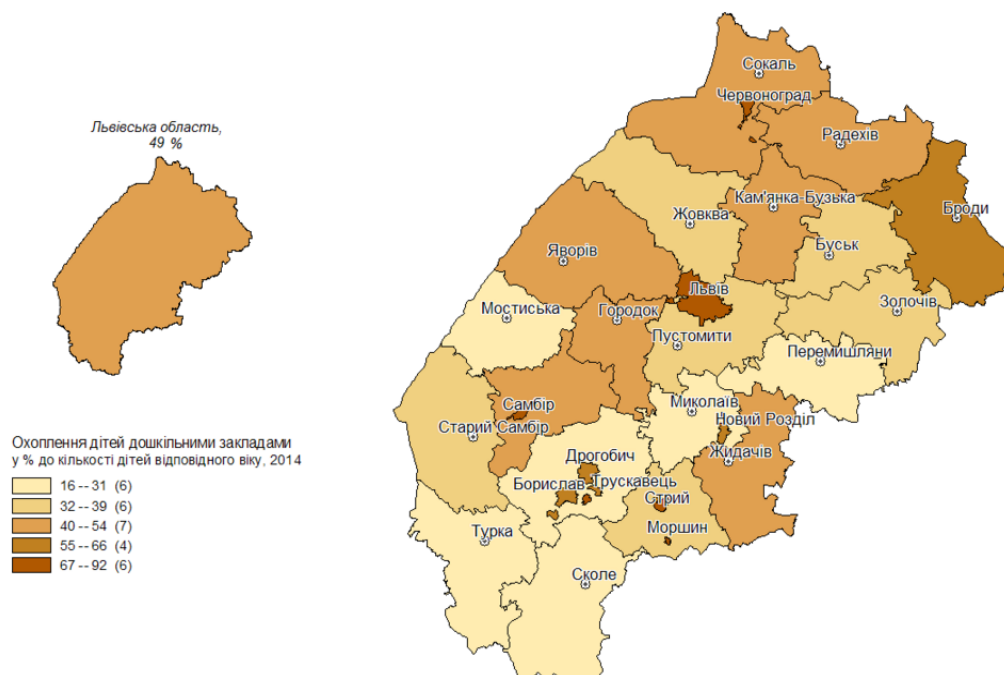

Рівень безробіття в області у 2014 р. склав 8,6% економічно активного населення у віці 15-70 рр., що є найгіршим показником за останні 9 років і відповідає рівню 2005 р. (в Україні – 9,3%). Особливо гострою є проблема безробіття молоді – у 2014 р. у віці 15-24 рр. безробітними були 25,9% населення цієї вікової категорії, у віці 25-29 рр. – 12,9%, у віці 30-34 рр. – 9,2%. Загалом молодь (населення у віці 15-34 рр.) у 2014 р. становила 70,7% усього безробітного населення області.

1.7. Соціальна інфраструктура

На Львівщині станом на 01.01.2015 р. функціонувало 754 дошкільні навчальні заклади (ДНЗ), у яких навчалось 70,1 тис. дітей. Незважаючи на те, що дошкільною освітою в області було охоплено лише 49% дітей, наповнюваність ДНЗ складала 147 дітей на 100 місць, що свідчить про гостру необхідність розширення мережі ДНЗ.

Загальна середня освіта представлена 1386 денними загальноосвітніми навчальними закладами (2015-2016 навч. рік). Наслідком скорочення чисельності сільського населення є тенденція до зменшення кількості шкіл в області. Поряд з цим поліпшення показника народжуваності зумовило незначне зростання кількості учнів у денних загальноосвітніх закладах. Кількість вчителів впродовж останніх 5 навчальних років майже не змінювалась – 35,6-36,2 тис.

Рис. 8. Рівень забезпеченості населення області дошкільними установами, % до кількості дітей відповідного віку

Система професійно-технічної освіти Львівської області охоплює 58 професійно-технічних навчальних заклади, більша частина яких розміщена у містах обласного значення та 3 установи (Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській області, Львівський державний Будинок техніки, Львівський державний Палац естетичного виховання учнівської молоді). Натомість у 6 адміністративних районах області ПТНЗ взагалі немає.

Спеціалістів з вищою освітою у 2014-2015 навчальному році готували 21 вищий навчальний заклад I-II рівнів акредитації та 22 ВНЗ III-IV рівнів, які випустили, відповідно, 5 та 32,6 тис. фахівців.

Медичну допомогу населенню області надають 348 закладів охорони здоров'я та 1007 фельдшерсько-акушерських пунктів. Впродовж всього періоду незалежності відзначається чітка

тенденція до зменшення кількості лікарняних закладів та, відповідно, скорочення числа лікарняних ліжок у них: у 2014 р. на 10 000 населення припадало 92,9 лікарняних ліжка. Натомість постійно зростає планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів області - на 10 000 населення у 2014 р. припадало 203 відвідування за зміну. Такі тенденції зумовлені необхідністю поліпшення медичного обслуговування передусім сільського населення. Найгірші показники забезпечення медичними послугами мають райони, прилеглі до міст обласного значення: Пустомитівський, Самбірський та Дрогобицький. Мешканці цих районів мають можливість отримати відповідну послугу в обласному чи районному центрі.

В області діє 9 театрів, розрахованих на 3,8 тис. глядацьких місць. Важливе значення в розвитку культурного життя області належить музеям, яких на Львівщині налічується 53 заклади, діє 7 історико-культурних та історико-архітектурних заповідників.

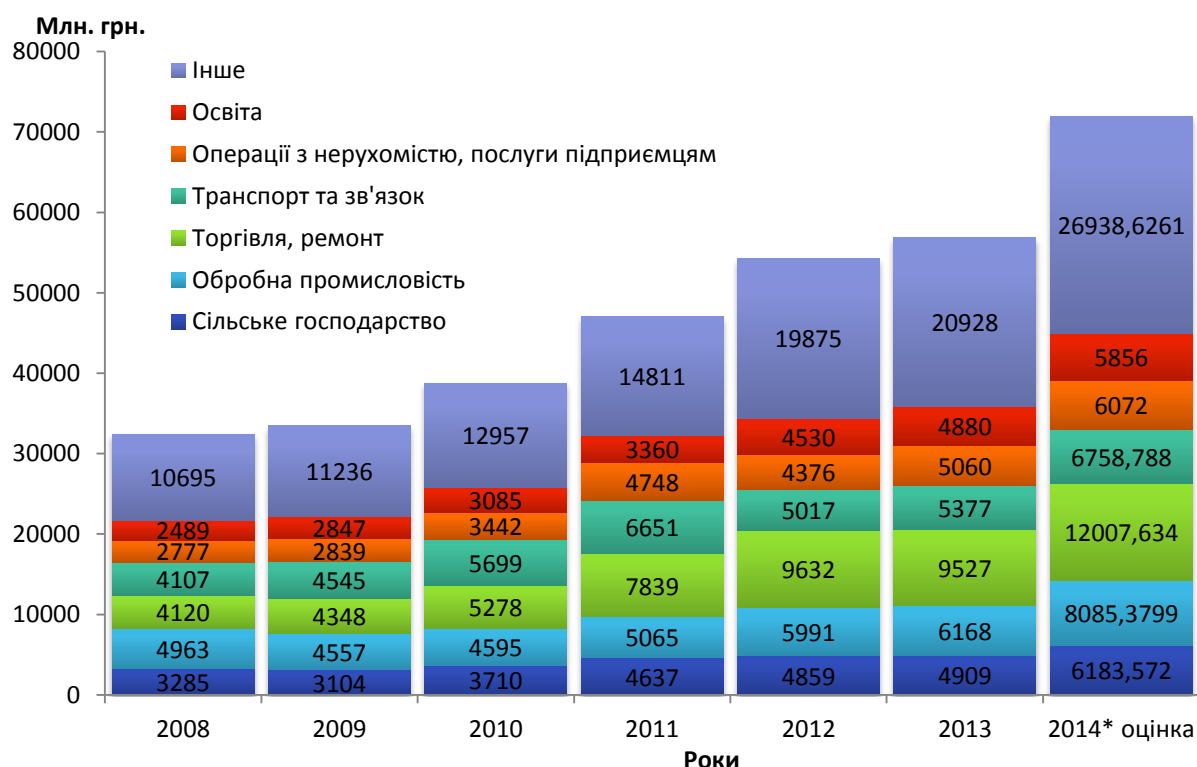
Мережа установ культури клубного типу складається з 1410 клубів та будинків культури на 254,6 тис. місць, у тому числі в сільській місцевості – 1257 закладів на 203,9 тис. місць. Населення області обслуговує 1356 масових та універсальних бібліотек, що складає майже 8,0 % від загальної кількості зазначених установ України.

На Львівщині функціонує 74 початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади.

Рівень забезпеченості населення області закладами соціальної інфраструктури на 1000 чоловік є нерівномірним у різних адміністративно-територіальних одиницях області.

1.8. Економіка

Львівська область має відносно добре диверсифіковану економіку, зорієнтовану на сферу послуг. Динамічна структура валової доданої вартості області в розрізі видів економічної діяльності є незмінною впродовж останніх років.

Рис.9. Динамічна структура валової доданої вартості Львівської області в розрізі видів економічної діяльності, 2006-2014 рр.

Рис. 10. Структура валової доданої вартості області в розрізі видів економічної діяльності

Визначальну роль у формуванні валової доданої вартості області незмінно відіграють такі сфери економічної діяльності як оптова та роздрібна торгівля (17 %), обробна промисловість (11 %), сільське та лісове господарство (9%), транспорт і зв'язок (9%), освіта (9%), операції з нерухомим майном (9%).

У Львівській області добре розвинений такий вид діяльності як оптова торгівля, яка переважно зосереджена в місті Львові. Найбільшу частку в оптовій торгівлі становлять харчові продукти, тютюн та пальне. Існує кілька великих компаній, що спеціалізуються на різних видах товарів (наприклад, «ВестТобакко Груп» торгує алкогольними напоями та тютюном). Розвиненою є також роздрібна торгівля, яка здебільшого представлена філіями національних мереж.

У структурі реалізованих послуг переважають послуги транспорту, складського господарства, пошти та кур'єрської служби, послуги інформації та телекомунікацій, у сфері операцій з нерухомим майном, адміністративного та допоміжного обслуговування, охорони здоров'я.

На сьогодні всі види пасажирського транспорту, крім автотранспорту, утримують позитивну динаміку як пасажирообороту, так і кількості перевезених пасажирів. Частка автомобільного транспорту у загальному обсязі пасажирських перевезень становить 55%, а залізничного - понад 10%. У 2015 році у порівнянні з відповідним періодом 2014 року пасажиропотік авіаперевезень зріс на 9%.

Львівщина сьогодні відноситься до регіонів – лідерів за темпами розвитку фінансово-кредитної та страхової діяльності. Зокрема, на території області станом на початок 2015 р. функціонував 821 підрозділ банківських установ, в тому числі 83 підрозділи банків – юридичних осіб, які зареєстровані на території Львівщини. Кількість банків, зареєстрованих в області як юридичні особи, залишається стабільною впродовж 2005 – 2015 рр. Зокрема, в області функціонують наступні банки – юридичні особи: ПАТ «КРЕДОБАНК» (III група), ПАТ ІДЕЯ БАНК (IV група), ПАТ АКБ «Львів» (IV група), ПАТ «ОКСІ БАНК» (IV група), ПАТ «ВіЕс Банк» (IV група). Фінансовий ринок Львівщини представлений наступними парабанківськими установами – юридичними особами, зареєстрованими на території області: 1 адміністратором недержавних пенсійних фондів (Товариство з обмеженою відповідальністю "Компанія з управління активами "Оптіма-Капітал"); 3-ма кредитними установами; 6 страховими компаніями; 3 недержавними пенсійними фондами; 30 кредитними спілками.

Промисловий комплекс Львівщини представлений різноманітними видами діяльності: від видобутку корисних копалин до виробництва товарів першої необхідності.

Рис. 11. Структура реалізованої промислової продукції в області, 2014 р.

Серед галузей промислової спеціалізації Львівської області є харчова промисловість (34% промислової продукції), машинобудування (7%), деревообробна (9%), виробництво гумових та пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (8,5%).

В області сформувалась ціла низка промислово-територіальних утворень, які є базовими компонентами територіальної структури промисловості. Головними з них є: Львівська промислова агломерація, Червоноградсько-Сокальський, Дрогобицько-Бориславський, Миколаївсько – Ново-Роздільський, Яворівський, Кам'янка-Бузький та Стрийський промислові вузли.

Спеціалізацію Львівської промислової агломерації визначають машинобудування, оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, легка промисловість.

У Дрогобицько-Бориславському промисловому вузлі галуззю спеціалізації є машинобудування.

Спеціалізацію Стрийського промислового вузла визначають машинобудування та поліграфія.

Добувна та легка промисловість є галузями спеціалізації Червоноградсько-Сокальського промислового вузла.

Миколаївсько-Ново-Роздільський вузол спеціалізується на машинобудуванні та виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції.

У Яворівському промисловому вузлі галузями спеціалізації є харчова та хімічна промисловість.

Спеціалізація Кам'янка-Бузького промислового вузла – оброблення деревини та виробництво електроенергії.

В структурі реалізованої продукції переробної промисловості Львівської області велику частку займає харчова промисловість, текстильне виробництво та пошиття одягу, приладобудування, особливо виробництво електричного, електронного й оптичного обладнання, що характеризує переробну промисловість області як таку, що тяжіє до високих технологій. За умов скорочення обсягів випуску продукції підприємствами переробної промисловості показник зайнятості у цій сфері є стабільним протягом п'яти років і становить понад 16% від загальної кількості зайнятих в економіці регіону за останні п'ять років.

Понад 30% всієї промислової продукції області формує виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів. У харчовій галузі провідними підприємствами є кондитерська фабрика «Світоч» (належить компанії «Nestle»), компанія «Галка», «Львівська пивоварня», ТОВ «Яблуневий Дар» та ПрАТ «Галичина».

Основою добувної промисловості є виробництво вугілля, зосереджене на шахтах у м. Червонограді. Впродовж останніх років обсяг виробництва у цій галузі зменшувався, однак на сьогодні спостерігається приріст у 2,4% за рахунок збільшення видобутку кам'яного вугілля, нафти та природних пісків.

Понад 12% усієї продукції переробної промисловості належить виготовленню виробів з деревини, виробництву паперу та поліграфічній діяльності. Про позитивні тенденції розвитку галузі свідчать уповільнення у 2015 році темпів скорочення виробництва та збільшення протягом останніх 5 років експорту меблів у 2,5 рази.

Машинобудування посідає п'яту позицію у загальних показниках галузі- частка галузі у загальному обсязі реалізованої промислової продукції становила 7%. Найбільшими підприємствами галузі є ТзОВ «Леоні ваерінгсінстемс УА ГМБХ», ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод», ПАТ «Іскра», ДП Львівський державний завод «ЛОРТА», ТзОВ «Електроконтакт Україна» та інші.

Нарощує виробництво Державне підприємство «Львівський бронетанковий завод», що входить до складу «Укроборонпрому». Підприємство працює над поточним ремонтом, відновленням та виробництвом нової військової техніки. На сьогодні підприємством повністю виконано зобов'язання по договорах Міноборони України щодо ремонту військової техніки. Протягом 2015 року «Львівський бронетанковий завод» налагодив виробничі зв'язки з ТзОВ «КомпаніяВЕЕМ-Металавтопром»; ТОВ «ЕН СІ Інжиніринг»; СП ТзОВ «Сферос-Електрон»; ТОВ «ДМЗ «Карпати»; МКП «Метал»; ТзОВ «Інтертеп»; ПАТ «Конвеєр».

У легкій промисловості темпи зниження випуску продукції протягом 2015 року прискорились. Найбільшими виробниками галузі є: ПАТ «Золочівська швейна фабрика», ПрАТ «Стрийська швейна фабрика «Стрітекс», ПАТ «Троттола», ПАТ «Городоцька швейна фабрика», ПАТ «Трикотажна фірма «Промінь», ПрАТ «ВАТ Калина», ПАТ «Шкіряне підприємство «Світанок», ПАТ «Льонокомбінат «Старосамбірський», ПАТ «Вірність», ПрАТ «Львівська перо-пухова фабрика».

Зростання обсягів промислового виробництва відбулося у 2015 році на підприємствах металургійного (на 22,8%) та фармацевтичного (на 10,5%) виробництва. Вплив на позитивну динаміку у виробництві фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів забезпечили такі підприємства, як АТБТ «Галичфарм», ДП «Фарматрейд» та ТОВ «Фармалайф», що зосередили свою увагу на виробництві препаратів для імпортозаміщення.

За останні кілька років Львів став одним із передових центрів інформаційних технологій в Україні та Східній Європі. Компанія KPMG визнала Львів одним із найбільш перспективних міст для розвитку аутсорсингу в галузі ІТ-індустрії. У Львові нараховується понад 100 ІТ-компаній, які працюють в напрямках розробки програмного забезпечення, аутсорсингу та веб-розробки. Найвідоміші львівські ІТ-компанії, з українськими власниками – SoftServe з більш ніж 4000 програмістів, Eleks – з понад 1000 та N-IX – понад 300 працівників.

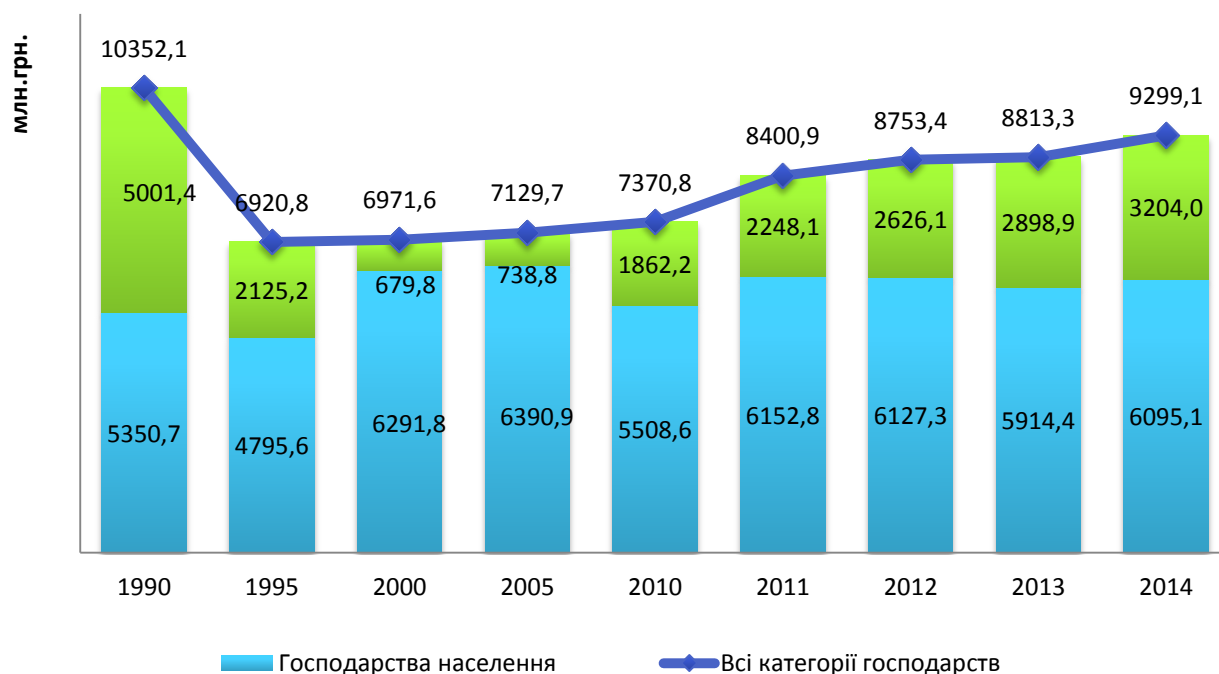
1.9. Сільське господарство

Сільське господарство продовжує залишатись значним сегментом економіки області, хоча його частка у ВРП скорочується і сьогодні складає показник близький до середньо українського – 9%. За обсягом сільськогосподарського виробництва Львівщина належить до групи областей з середнім розміром сільської економіки.

Частка сільського господарства (включаючи мисливство та лісове господарство) у загальному обсязі валової доданої вартості, так само як і у ВРП, складає приблизно 9%. У структурі сільськогосподарського виробництва області домінуючою є частка виробництва господарств населення – близько 70% (а у виробництві картоплі, овочів і плодоягідних культур господарства

населення займають понад 90%). Це суттєво вирізняє сільське господарство області від більшості інших областей України.

У структурі сільськогосподарського виробництва домінує рослинництво, хоча не настільки, як загалом в Україні, і структура рослинництва є іншою. Зокрема, лідируючі позиції займає виробництво картоплі, а також відзначається доволі висока частка виробництва овочів, цукрових буряків і кормових культур.

Рис. 12. Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства

У валовому виробництві сільськогосподарської продукції продукція рослинництва складає 65%, тваринництва – 35%.

Валова сільськогосподарська продукція,

тис.грн. на 1 га сільськогосподарських угідь по районах області у 2014 році

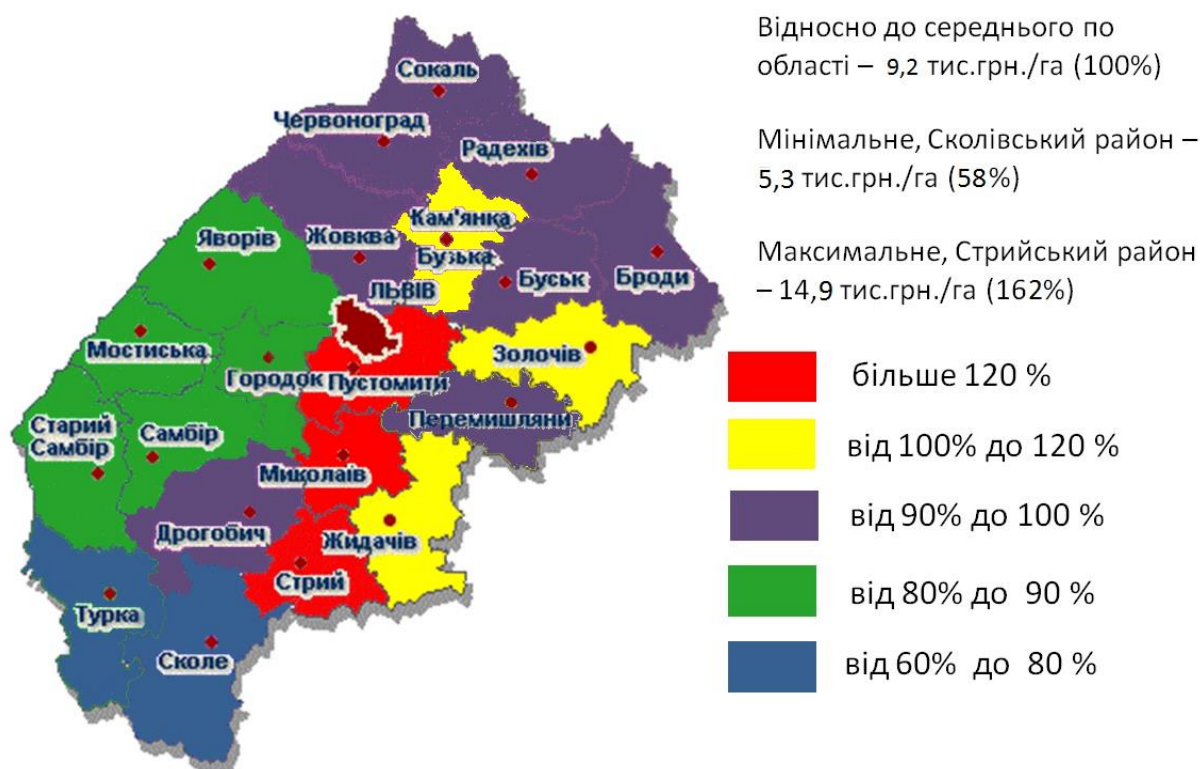

Рис. 13. Ефективність сільського господарства

Під урожай 2015 року в області було засіяно 636 тис. га сільськогосподарських угідь, що становить 2,4% від загальноукраїнського показника та 80% від загальної площі ріллі в області. При цьому протягом останніх років спостерігається збільшення загальної посівної площі, в середньому на 1,5-2 % в рік. Проте вказаний приріст відбувається переважно за рахунок сільськогосподарських підприємств.

Водночас, враховуючи тенденцію до зниження частки сільського господарства в економіці області, а також беручи до уваги перенаселеність її сільських територій (частка сільського населення становить 39 % на тлі загальноукраїнських 31 %), є всі підстави очікувати подальшої трансформації виробничої структури сільської економіки через зменшення у ній питомої ваги аграрного сектору і збільшення частки торгівлі та сфери послуг.

Ефективність використання угідь в територіальному розрізі суттєво відрізняється – подекуди більше, ніж у 2 рази. Проте це не є настільки великим показником, як у деяких інших типово-аграрних українських регіонах. Найбільш ефективними є Пустомитівський, Миколаївський та Стрийський райони області.

1.10. Підприємництво

У Львівській області у 2014 році функціонувало 844 середніх і 17,7 тис. малих підприємств, на яких працює майже 300 тис. зайнятих працівників. За кількістю суб'єктів малого та середнього бізнесу Львівщина посідає 10 місце серед регіонів України. У територіальному розрізі найбільша кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення сконцентрована у Львові і Трускавці, Моршині, Самборі та Пустомитівському районі.

Консультативну та фінансову допомогу малому підприємництву надають 17 бізнес-центрів, 1 бізнес-інкубатор, 3 технопарки, 9 лізингових центрів, 102 небанківських фінансово-кредитних установ, 26 інвестиційно-інноваційних фондів, 55 інформаційно-консультативних установ, 25 консалтингових і 56 аудиторських фірм, 23 консультаційні центри Державної фіскальної служби в містах і районах області з роз'яснення норм Податкового кодексу України та практики їх застосування,

30 центрів надання адміністративних послуг.

Працюють різноманітні асоціативно-підприємницькі структури: Територіальне відділення Всеукраїнської громадської організації платників податків України у Львівській області, Комітет підприємців Львівщини, Західноукраїнська філія Європейської Бізнес Асоціації, Львівське обласне об'єднання організацій роботодавців, Асоціація роботодавців Львівської області, Агенція розвитку підприємництва жінок та молоді, Бізнес-клуб Ділових людей, Львівський регіональний центр з інвестицій та розвитку.

1.11. Зовнішньоекономічна діяльність

Львівська область є імпортозалежною, що негативно позначається на її зовнішньоторгівельному балансі, який протягом останніх 20 років залишається дефіцитним. Частка Львівської області у загальноукраїнському експорті за цей період зросла з 1,67% до 2,62%, але й зросла частка імпорту з 2,15% до 4,25%. Якщо в Україні протягом останніх трьох років відбувається падіння обсягів експорту та імпорту, то у Львівській області спостерігається зростання обсягів експорту (майже у два рази упродовж останніх 6 років) та зменшення обсягів імпорту. Позитивний вплив на дану ситуацію має постійний ріст експорту товарів та прогресуючий ріст експорту послуг (рис.14), який з 2000 року збільшився у 2 рази.

У 2015 році відбулось зменшення експорту на 15% за рахунок зниження експорту продуктів переробки овочів; електричних машин; деревини та виробів з деревини; меблів; паперу та картону; одягу трикотажного та текстильного. Зменшення імпорту на 37% зумовлено скороченням поставок палива мінерального, нафти та продуктів її перегонки; паперу і картону; пластмас та полімерних матеріалів; чорних металів; електричних машин.

Основним партнерами Львівської області в експорті товарів та послуг є країни ЄС. Експорт товарів у країни Європейського Союзу становить близько 70% від загального обсягу. Львівщина експортує машини, обладнання, устаткування і їх частини, жири та олії (соняшникова олія), текстиль та текстильні вироби, деревину та вироби з неї, меблі, готові харчові продукти. Майже 60% експорту здійснюється у Польщу, Німеччину, Данію, Індію та Білорусь. Упродовж останнього року суттєво збільшились обсяги поставок в Туреччину(поставки зросли у 4,5 разів), Іспанію (в 3,5 рази), Китай (майже в три рази), Єгипет (в 11,5 разів), Саудівську Аравію (у 2 рази), Іран (у 25 разів), Мексику (у 75 разів), В'єтнам (в 6,5 разів), Таїланд (у 50 разів), Малайзію (в 11 разів), Індонезію (в 22 рази).

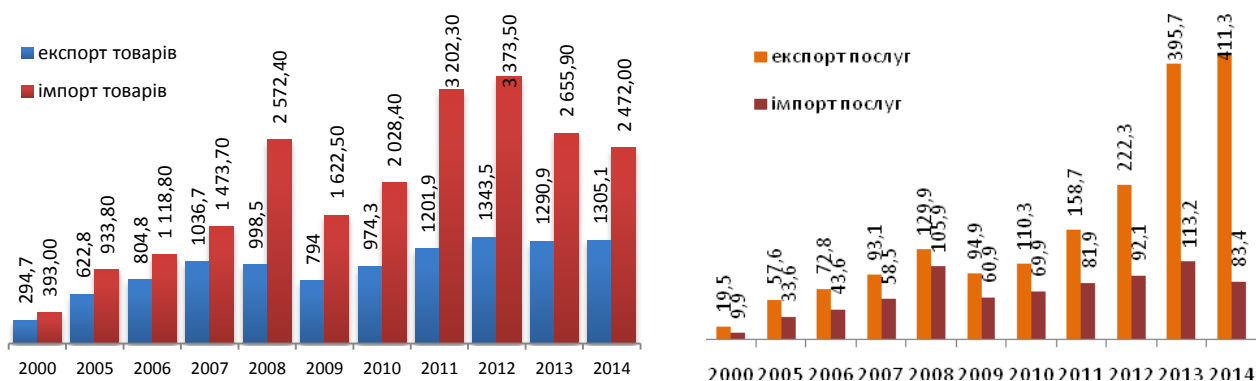

Рис. 14. Динаміка експорту / імпорту товарів і послуг Львівської області за 2000-2014 рр., млн. \$

У структурі експорту за видами послуг переважають послуги у сфері інформатизації, транспорту і зв'язку, охорони здоров'я, готельно-ресторанного бізнесу. 2/3 загальнообласного експорту послуг здійснюється у США, Польщу, Німеччину і Великобританію.

Значний вплив на розвиток області матиме введення в дію з 1 січня 2016 року Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, що обумовлено значною зовнішньою торговельною відкритістю економіки Львівщини.

Запровадження зони вільної торгівлі надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Згідно з досягнутими домовленостями лібералізація охоплює більш ніж 97% тарифних ліній (або більше 95% обсягу двосторонньої торгівлі). Крім того, українські експортери матимуть додаткову перевагу по товарах, на які ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема йдеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо.

Зазначене сприятиме зростанню обсягів експорту товарів та послуг, вироблених на теренах області. Найбільш помітно може зрости експорт продукції сільського господарства та харчової промисловості, зокрема кондитерської; помітно – експорт продукції текстильної та шкіряної промисловості, послуг транспорту і послуг юридичним особам.

Водночас, спостерігатиметься і зростання обсягів імпорту товарів та послуг (очікується найбільше зростання імпорту продукції хімічної промисловості та машинобудування; помітне зростання – продукції харчової промисловості та сільського господарства, виробництва неметалевих мінеральних виробів, текстильної та шкіряної промисловості, інших видів виробництва, послуг транспорту та фінансового посередництва).

1.12. Фінансово-інвестиційне забезпечення

Бюджет

До зведеного бюджету області з урахуванням міжбюджетних трансфертів у 2014р. надійшло 13645,7млн. грн. (12031,9 млн. грн. загального та 1613,8 млн. грн. спеціального фондів), що на 11,3 % більше, ніж у попередньому році. Доходи місцевих бюджетів на одного мешканця і у 2014р. становили 5380,8 грн. В цілому за період 2006-2014 рр. доходи місцевих бюджетів Львівської області зросли більше як у 3 рази. Однак це зростання відбувалось з одночасним зменшенням частки спецфонду у загальному обсязі доходів з 18,84% у 2006р. до 11,8% у 2013р. (зниження 7,04в.п.).

Динаміка надходжень доходів місцевих бюджетів у 2014р. повторює тенденцію останніх років, яка проявляється у зростанні надходжень від податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку для суб'єктів господарювання. В цілому податкові надходження Львівської області за 2006-2014рр. зросли у 3,22 рази, в тому числі за рахунок туристичного збору у 46,02 рази, місцевих податків і зборів – 20,06 рази, податку на доходи фізичних осіб – 3,35 рази. Однак в цілому за період 2006-2014 рр. частка податкових надходжень у загальному обсязі доходів була майже незмінною – близько 32%.

У області існує проблема низької фінансової спроможності територіальних громад, що проявляється у зростанні дотаційності (рис.15). За проаналізований період надходження дотацій в розрахунку на одного мешканця зросли у 4,17 рази з 424,7грн. у 2006р. до 1770,43грн. у 2014р. Частка субвенцій в розрахунку на одного мешканця зросла також у більше як 4 рази, а частка трансфертів в загальному обсязі доходів змінилась з 51,79% у 2006р. до 60,9% у 2014р.

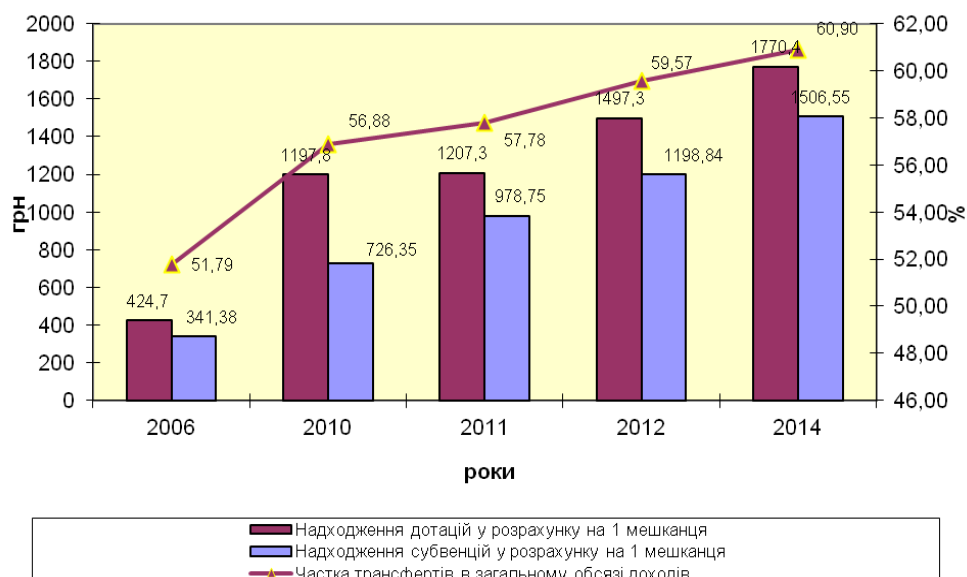

Рис.15. Рівень дотаційності Львівської області, 2006-2014 рр.

Позитивною динамікою зростання у області, як і в цілому в країні, характеризуються видатки бюджетів Львівської області (за період 2006-2014 рр. вони зросли більше як у 3 рази). У 2014р. видатки місцевих бюджетів Львівської області склали 13439,7 млн. грн. (11836,1 млн. грн. загального та 1603,6 млн. грн. спеціального фондів), що на 10,4% більше 2013 року. Видатки місцевих бюджетів Львівської області в розрахунку на одного мешканця у 2014р. склали 5299,56 грн. та зросли порівняно з 2006р. у 3,4 рази.

Найбільшим було зростання видатків на одного мешканця Львівської області галузі соціального захисту та соціального забезпечення – 7,09 рази, культури – 3,86 рази, охорони здоров'я -3,64 рази. Натомість видатки на одного мешканця у галузі будівництва знизились у 5,6 рази (табл.3).

Таблиця 3

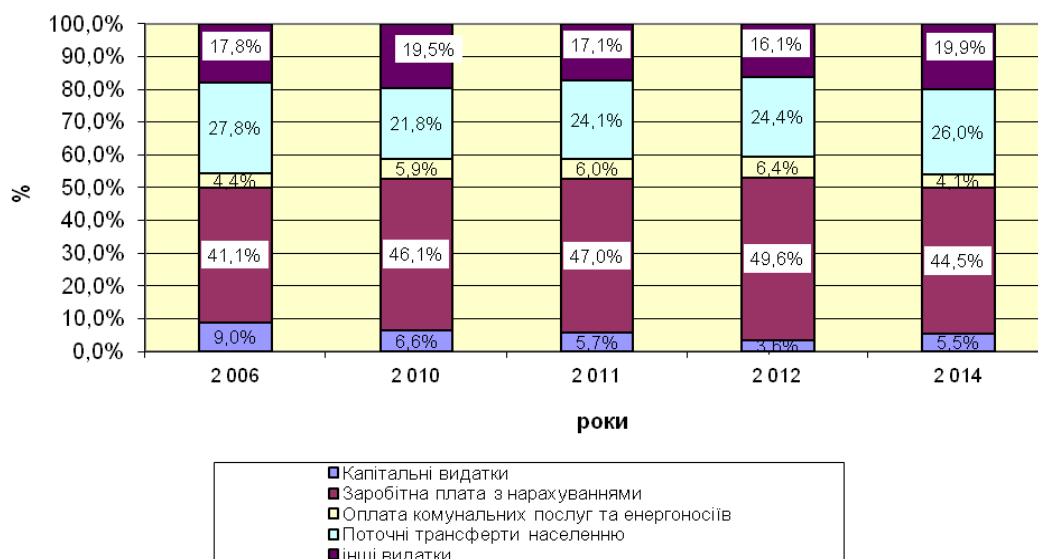
Видатки місцевих бюджетів Львівської області в розрахунку на одного мешканця: галузевий розріз

грн. на 1 особу

Назва показника	роки					2014 до 2006 (рази)
	2006	2010	2011	2012	2014	
Видатки всього в розрахунку на одного мешканця	1556,46	3390,92	3674,24	4288,35	5299,56	3,40
Видатки на охорону здоров'я на одного мешканця	291,77	708,38	777,18	935,11	1062,11	3,64
Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця	201,24	765,97	919,79	1085,99	1428,8	7,09
Видатки на культуру на одного мешканця	51,41	140,18	154,80	183,60	198,78	3,86
Видатки на управління органів місцевого самоврядування на одного мешканця	65,97	147,18	156,40	158,60	180,91	2,74
Видатки на будівництво на одного мешканця	108,62	83,03	97,44	42,33	19,44	5,6 ↘
Видатки на житлово-комунальне господарство на одного мешканця	136,01	78,51	120,71	210,61	270,8	1,99
Видатки на транспорт, дорожнє господарство, зв'язок на одного мешканця	40,27	57,10	106,44	96,39	66,89	1,66

У області відбувається зменшення фінансового ресурсу бюджету, який може бути спрямований у бюджет розвитку, через зростання частки захищених видатків у загальному обсязі видатків з 61,27% у 2006р. до близько 85%, у 2014р.

Значні зрушення в структурі видатків місцевих бюджетів Львівської області за економічною класифікацією за період 2006-2014рр. відбулись за статтями «заробітна плата з нарахуваннями» та «капітальні видатки», частка заробітної плати збільшилась з 41,1% у 2006р. до 44,5% у 2014р., а капітальних видатків знизилась з 9,0% до 5,5% (рис.16). За рештою статтями істотних змін не відбулось. Слід зауважити, що капітальні інвестиції спрямовані основним чином у міста області, що лише посилює внутрішню соціально-економічну диференціацію.

Рис. 16. Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області за економічною класифікацією, 2006-2014 рр.

В структурі видатків місцевих бюджетів Львівської області за функціональною класифікацією за період 2006-2014рр. зросла частка видатків на освіту з 27,1% у 2006 р. до 30,05% у 2014 р., на соціальний захист та соціальне забезпечення з 12,9% у 2006р. до 26,96% у 2014р. Натомість відбулось зниження частки видатків на державне управління з 4,38% у 2006р. до 3,4% у 2014р., будівництво з 6,9% до 0,36%, житлово-комунальне господарство з 8,7% до 5,11%.

Інвестиційна діяльність

Львівська область є регіоном з високою інвестиційною привабливістю для інвестора, адже за даними рейтингу «Європейських міст і регіонів майбутнього» FDI Magazine вона належить до ТОП-10 регіонів Східної Європи:

- за ефективністю вкладеного капіталу;
- за стратегією залучення прямих іноземних інвестицій;
- за ефективністю промислової оренди.

У 2014 році область посіла перше місце в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України, сформованого Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. Львівська область посідає лідерські позиції саме за «м'якими факторами»: діловим кліматом, відкритістю влади, правилами та процедурами⁸.

⁸http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_2014_1.pdf

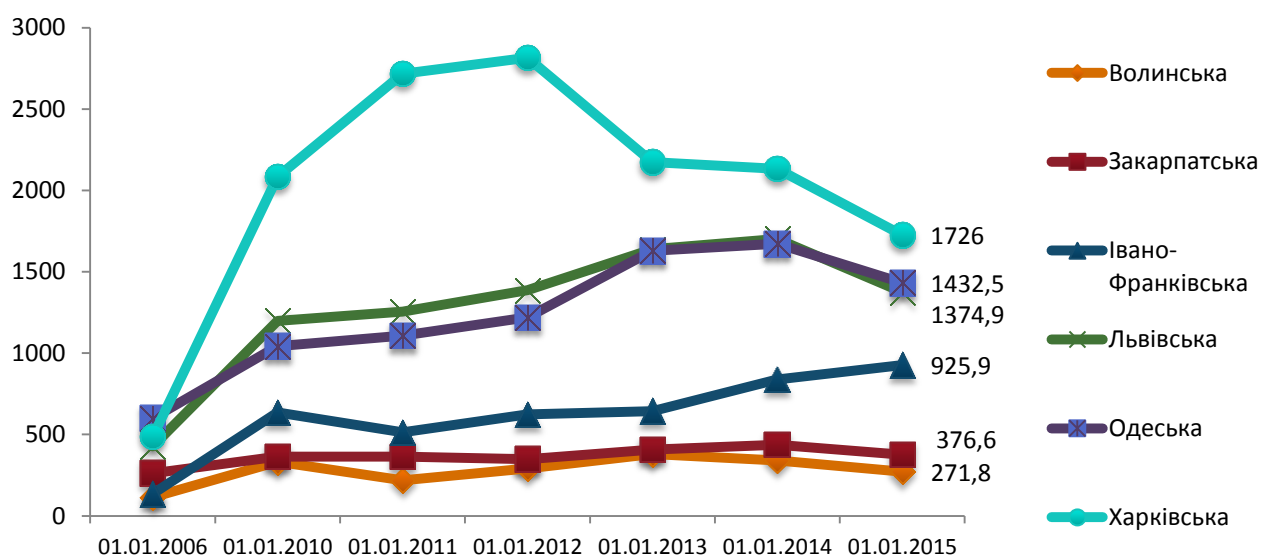

Рис. 17. Регіональний розріз обсягу прямих іноземних інвестицій, млн. \$ на початок року (2006-2015 рр.)

Частка обсягу прямих іноземних інвестицій області в Україні на початок 2015 року склала 3 %. За цим показником Львівщина зайняла сьоме місце в Україні, поступившись м. Києву, Дніпропетровській, Донецькій, Харківській та Київській та Одеській областям. Слід зазначити, що на початок 2007 року область за обсягом залученого іноземного капіталу була дев'ятою.

Загальну динаміку іноземного інвестування в Львівській області у 2007-2011 роках визначали значні надходження іноземного капіталу у фінансову діяльність, проте у 2012 році ситуація змінилась. В останні роки переважна частка надходжень зарубіжного капіталу спрямовується в промислові підприємства регіону (57,1% від загальнообласного обсягу надходжень у 2013 році та 83,7% – у 2012 році). Загалом на початок 2015 року 37,7% іноземного капіталу сконцентровано в промисловості (з них 76% – у переробній промисловості), 32,9% – у фінансовій та страховій сферах.

Рис. 18. Прямі іноземні інвестиції у Львівську область: галузевий розріз

На початок 2015 року у фінансових та страхових установах області було акумульовано 453,8 млн. дол. США іноземного капіталу, що на 7,2 % менше, ніж попереднього року.

Фінансова сфера приваблює здебільшого інвесторів з Польщі та Австрії. Партнерами з Польщі вкладено 340,3 млн. дол. інвестицій (або понад дві третини галузевого обсягу), з Австрії залучено 145,6 млн. дол. (29,8%). Серед фінансових установ з найбільшими обсягами залучених прямих іноземних інвестицій є ПАТ «Кредобанк», ПАТ «ВІЕС Банк», ПАТ «Ідея Банк», ТзОВ «Фінансова компанія «Гарант Плюс», ПРАТ «Страхова компанія «Граве Україна».

У зв'язку зі зміною пріоритетів в інвестуванні, починаючи з 2010 року зменшився інтерес іноземних партнерів до сільського господарства області. Серед сільськогосподарських підприємств області найбільший обсяг іноземного капіталу зосереджено у ТзОВ «Галичина-Захід» на Стрийщині, ТзОВ «Агро ЛВ Лімітед» та ТзОВ «АгромаркЮкей» у Кам'янко-Бузькому районі, ТзОВ «Біо-Інвест» у Дрогобичі, ТзОВ «Галіція Грінері» у Буському районі. Середній рівень оплати праці на цих агропідприємствах є втричі більшим, ніж у середньому на інших сільськогосподарських підприємствах області. Це зумовлено більшою продуктивністю праці та ефективністю сільськогосподарської діяльності на підприємствах, котрі належать іноземним інвесторам.

Більш ніж третину загальнопромислового обсягу іноземного капіталу, залученого за весь період інвестування, спрямовано у постачання електроенергії та газу (249,7 млн. дол.). Найбільші обсяги інвестицій вкладено в ПАТ «ДТЕК «Західенерго», в управлінні якого знаходяться Бурштинська, Добротвірська та Ладижинська ТЕС. Залучається зарубіжний капітал і у підприємства, що займаються виробництвом електроенергії з відновлювальних джерел (ТзОВ «Сокальський Вітропак», ТзОВ «Орівська ВЕС», ТзОВ «Самбірська сонячна станція»).

Значна частка за обсягом вкладених іноземних інвестицій належить харчовій промисловості області – 87,1 млн. дол. (16,7% від обсягу іноземного капіталу промисловості). За весь період іноземного інвестування вагомими були надходження з Польщі – 39,6 млн. дол., Швейцарії – 22 млн. дол., Кіпру – 16,4 млн. дол. та Ліхтенштейну – 14,9 млн. дол.

Серед підприємств з виробництва харчової промисловості з найбільшими обсягами залучених прямих іноземних інвестицій є ТзОВ «Радехівський цукор», ПАТ «Львівська кондитерська фірма «Світоч», ТзОВ «Яблуневий Дар», ПАТ «Концерн Хлібпром», ТзОВ «Провімі», ТзОВ «Перша приватна броварня», ПАТ «Львівський міський молочний завод», ТзОВ «Яричів», ПРАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар». Загалом, іноземний капітал залучено в 60 підприємств галузі. Вкладаючи свої кошти у виробництво продуктів харчування в області, іноземні інвестори орієнтуються в основному на значний обсяг внутрішнього ринку.

На підприємствах легкої промисловості зосереджено 34,9 млн. дол. іноземного капіталу. З них понад дві третини належить партнерам з Данії (ДП «Датський текстиль», ТзОВ «Йоха Україна», ДП «Юнайтед Текстиль Груп Україна», ДП «Квімекс», ДП «ХРТ Текстиль»). Необхідно зазначити, що ці підприємства легкої промисловості в основному працюють на давальницькій сировині, і майже весь обсяг виготовленої ними продукції експортується. Наявність дешевої сировини та створена ще у радянські часи виробнича база зумовили зацікавленість іноземців до деревообробної та целюлозно-паперової промисловості нашого регіону. У підприємства з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності залучено 105,1 млн. дол.

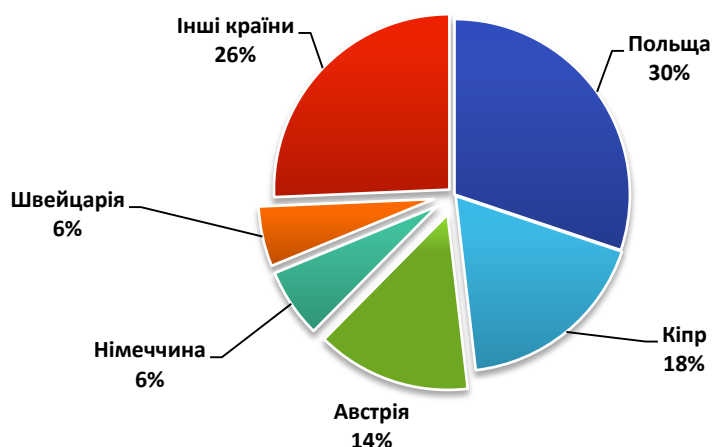
У машинобудування залучено 100 млн. дол., або 19,3% від інвестицій у промисловість. Німеччина, Угорщина та Кіпр – основні інвестори цього сектору промисловості. Німецькі компанії вклали у підприємства галузі 61,6 млн. дол., угорські – 16 млн. дол., кіпрські – 8,7 млн. дол. Найбільші обсяги інвестицій отримали ТзОВ «Леоні ВаерінгСистемс УА ГМБХ», ЗАТ «Завод комунального транспорту», ТзОВ «Діскавері бурове обладнання (Україна)», ТзОВ «ОДВ-Електрик», ТзОВ «Сі Еф Ті Україна», ТзОВ «Електроконтакт Україна», ТзОВ «Амардіко 120 Україна», ЗАТ «Автонавантажувач», ПАТ «Іскра». Здебільшого машинобудівні підприємства області спеціалізуються на виготовленні комплектуючих та допоміжного обладнання на давальницькій сировині для машинобудівних заводів Європи. Варто також зазначити, що у високотехнологічне виробництво

комп'ютерів, електронної та оптичної продукції в області залучено тільки 0,1 млн. дол. іноземного капіталу. А такі великі у минулому підприємства галузі зі значним обсягом прямих інвестицій як ЗАТ «Завод комунального транспорту», ЗАТ «Автовантажувач», ВАТ «Пасавтопром» перебувають у стадії банкрутства та ліквідації. Це підтверджує факт того, що іноземні інвестори не надто зацікавлені інвестувати у технологічно завершене виробництво за межами своїх країн, щоб не створювати зайвої конкуренції на світових ринках для своїх національних виробництв.

Значне місце в економіці області посідає торгівля. Станом на 1 січня 2015 року у торговельні підприємства залучено 46,5 млн. дол. іноземних інвестицій (3,4% від загального обсягу). Найбільші обсяги іноземного капіталу залучені в ПАТ «Концерн Галнафтогаз», ТзОВ «Актіон Україна», ПАТ «Фірма «Львів-Петроль», ТзОВ «Валетудо», ТзОВ «ДжейЕй Еф Україна», ТзОВ «Р.С.І.».

З огляду на перспективи подальшого розвитку, значний потенціал має готельний бізнес області, ІТ-сфера та телекомунікації. Так, у заклади тимчасового розміщення й організації харчування вже залучено 14,2 млн. дол. прямих інвестицій. Дві третини обсягу капіталу готельного та ресторанного бізнесу надійшло з Кіпру та Австрії. За участю іноземних засновників в області створено майже 80 організацій, що працюють у сфері інформації та телекомунікацій. Станом на кінець 2014 року зарубіжні партнери внесли у ці підприємства 30,8 млн. дол. (ТзОВ «ЕйБі Україна», ТзОВ «Українська хвиля», ТзОВ «Міта Техніка», ТзОВ «Сайтайм Україна», ТзОВ «Логінтранс Україна», ТзОВ «ЛаймлайтНетворксЮкрейн», ТзОВ «Інтерлогіка», ТзОВ «Софтсерв-Україна»). Левова частка цих інвестицій (92%) залучена з Великої Британії та Кіпру.

Рис. 19. Географія іноземного інвестування

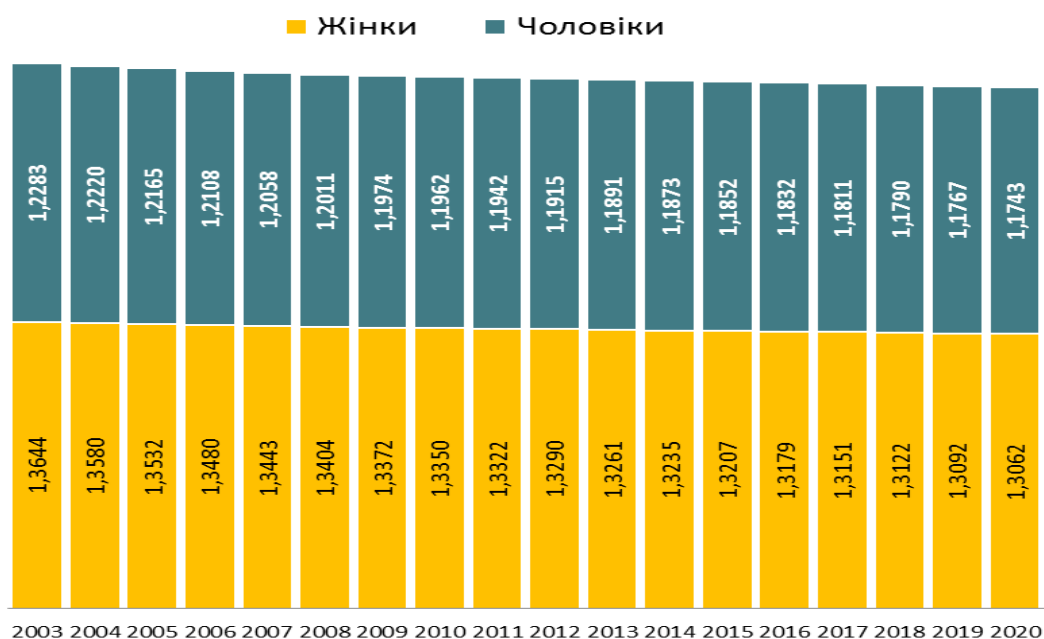
У розрахунку на одну особу у Львівській області обсяг прямих іноземних інвестицій складає 545,7 доларів США. За цим показником область входить в першу десятку регіонів України.

2. Демографічний і економічний прогноз розвитку Львівської області до 2020 року

Деякі елементи демографічного прогнозу

Згідно з прогнозом впродовж 2013-2020 рр. чисельність населення області зменшиться на 1,2 % і становитиме 2,48 млн. осіб: 1,17 млн. чоловіків та 1,3 млн. жінок. У 2020 році прогнозна чисельність становитиме близько 2,5 млн. осіб.

Рис.20. Загальна чисельність населення Львівської області з поділом за статтю у 2003-2030 рр., осіб

Через низькі коефіцієнти народжуваності упродовж останніх 25 років населення Львівської області старітиме – у 2030 р. кількість осіб, старших за 65 років, збільшиться на 33 % порівняно з 2013 р. Ці процеси зумовлять відповідну динаміку показника демографічного навантаження: у 2013 р. на 100 осіб працездатного віку припадало 57 непрацездатних (літніх людей і дітей), у 2020 р. припадатиме 66 осіб.

Відповідно упродовж прогностичного періоду зменшуватиметься чисельність осіб працездатного віку, що вплине на економічний потенціал області в майбутньому. Впродовж 2013-2020 рр. вона скоротиться на 4,6% (з 1,54 млн. осіб до 1,47 млн. осіб). У 2020 році ця чисельність складе близько 1,47 млн. осіб.

Впродовж прогностичного періоду відбудеться суттєва демографічна зміна чисельності працездатного населення: зменшення кількості працездатної молоді внаслідок зменшення чисельності молодого населення загалом. Середній вік працездатного населення суттєво збільшиться, бракуватиме молодих працівників, натомість значною буде частка працівників старшого віку. Чисельність молодого населення працездатного віку (від 16 до 30 років) зменшиться на одну третину або на 195 тис. осіб.

Економічний прогноз

ВВП України

- Зростання ВВП у прогностичному періоді буде меншим, ніж у докризовий період. У 2000-2008 середні темпи становили 6,1% на рік, у прогностичному періоді – лише 3,2 % з врахуванням падіння економіки на 6,8% у 2014 році.
- Основні причини низьких темпів зростання української економіки:
  - ✓ короткостроковий політико-економічний шок, викликаний російською агресією;
  - ✓ значні інвестиційні втрати 2008-2009 років та великі фінансові та інвестиційні ризики у прогностичному періоді;
  - ✓ українська модель зростання докризового періоду, базована на експортній експансії товарів з низькою доданою вартістю, не може демонструвати високу позитивну динаміку у зв'язку із зміною структури та чинників розвитку глобальної економіки.

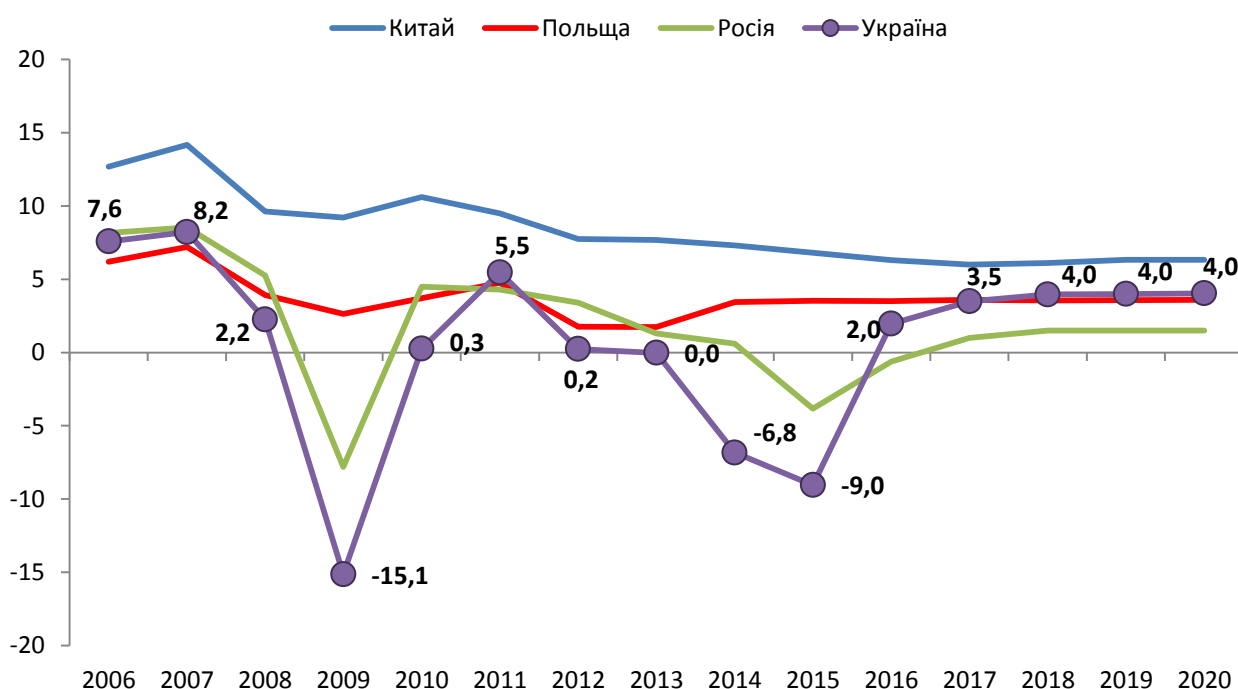

Рис. 21. Темпи зростання ВВП України у порівнянні з деякими країнами світу до 2020 року⁹

У 2014 році падіння ВРП Львівської області склало 1,4%, що є нижчим за середньо українське значення (по Україні спад ВВП у 2014 році склав 6,8%).

Впродовж аналізованого періоду частка Львівської області у ВВП України коливалась в межах 3,7-4 % (рис.22).

В основу економічного прогнозу для Львівської області покладено розрахунки експертів, а також напрацювання Всесвітнього економічного форуму щодо сценаріїв розвитку України¹⁰, які застосовані для довгострокового прогнозування Львівської області. Однак, кардинальні зміни у соціально-економічному розвитку України у 2014 році та трансформація зовнішніх ринків вимагали значного корегування цих результатів. Зокрема, враховано втрату значної частини ринків збуту, що відобразилося більшою мірою на окремих секторах промисловості. Так, обсяги виробництва

⁹ International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, October 2015

¹⁰ http://www3.weforum.org/docs/WEF_ScenariosSeries_Ukraine_Report_2014.pdf

деревообробної промисловості, частка якої складає близько 10% усієї реалізованої промислової продукції області, у 2014 році знизилась на 7%.

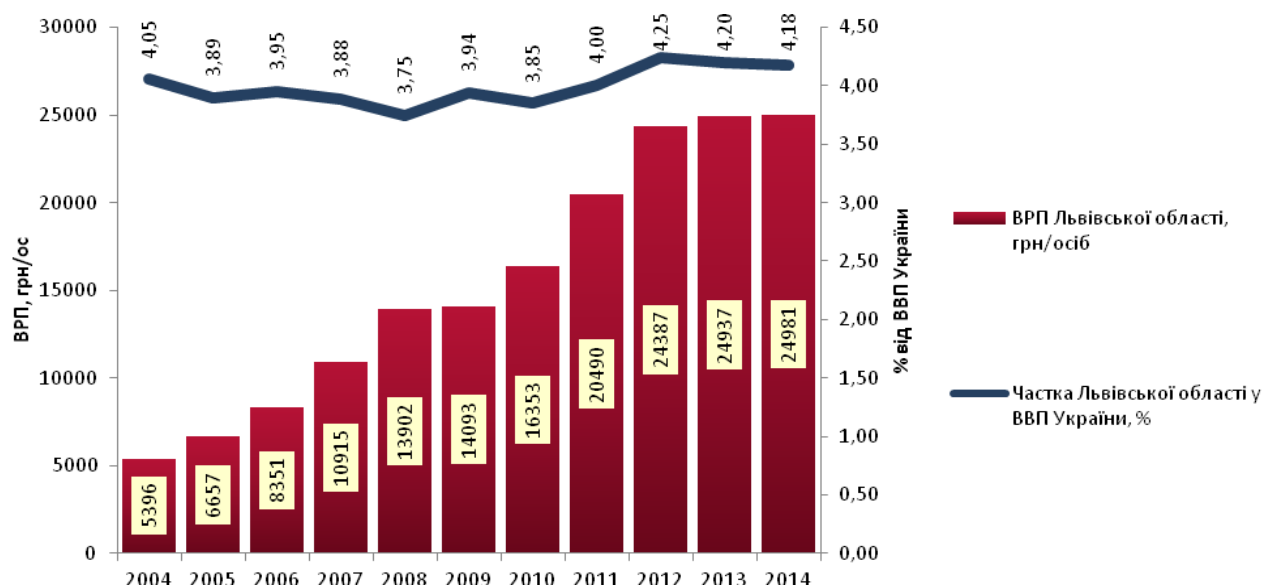

Рис. 22. Частка Львівської області у ВВП України, 2004-2014 рр.

Прогноз (рис.23) побудовано за двома сценаріями, опис яких надається у розділі 3.4. Стратегії.

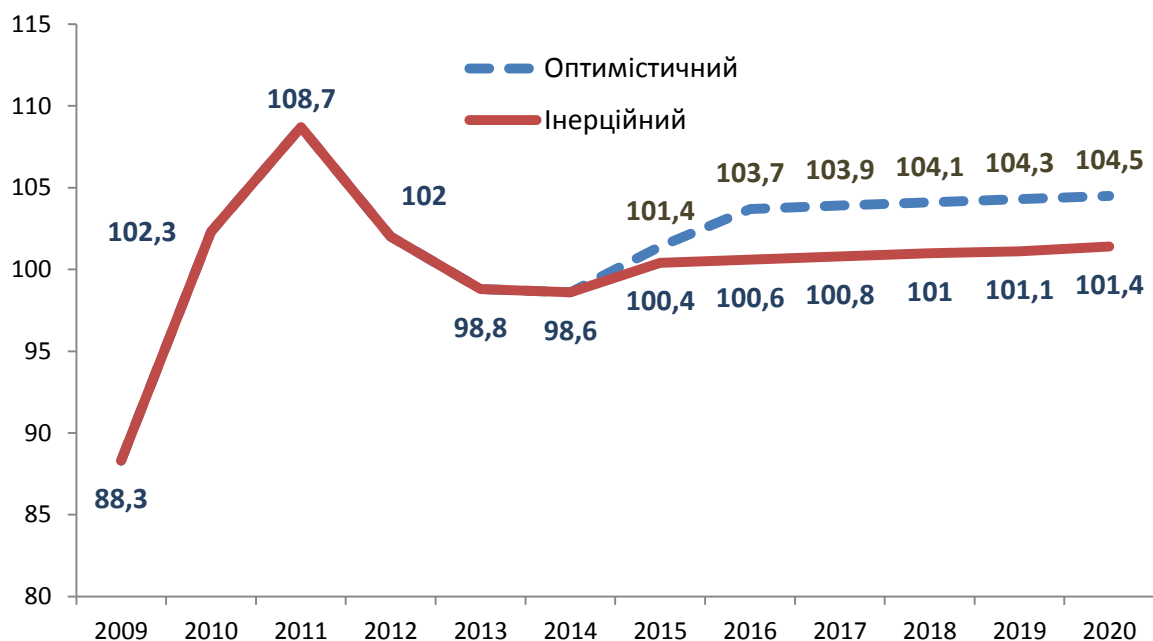

Рис. 23. Прогнозна динаміка реального ВРП Львівської області до 2020 р. за двома сценаріями, % до попереднього року

Прогнозні показники економічного розвитку Львівщини на середньострокову та довгострокову перспективу характеризуються значно нижчою достовірністю з огляду на нестабільність політичної ситуації та волатильність на зовнішніх ринках.

3. Головні чинники і сценарії розвитку області

3.1. Результати SWOT-аналізу

SWOT-аналіз Львівської області був проведений на розширеному засіданні робочої групи, виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану області та залучення до процесу формування сильних та слабких сторін області місцевих експертів, науковців, працівників органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

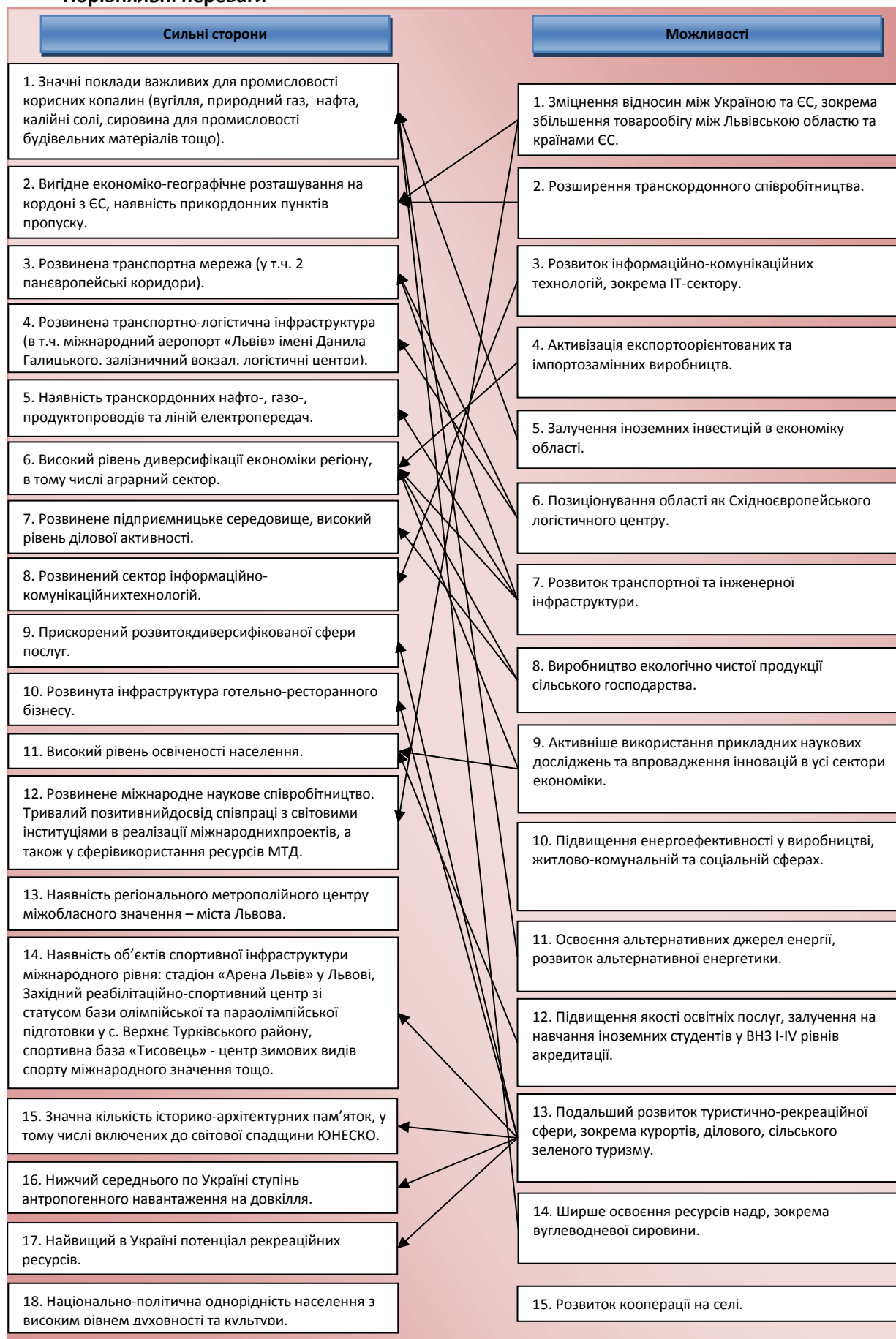
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Значні поклади важливих для промисловості корисних копалин (вугілля, природний газ, нафта, калійні солі, сировина для промисловості будівельних матеріалів тощо). 2. Вигідне економіко-географічне розташування на кордоні з ЄС, наявність прикордонних пунктів пропуску. 3. Розвинена транспортна мережа (у т.ч. 2 паневропейські коридори). 4. Розвинена транспортно-логістична інфраструктура (в т.ч. міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького, залізничний вокзал, логістичні центри). 5. Наявність транскордонних нафто-, газо-, продуктопроводів та ліній електропередач. 6. Високий рівень диверсифікації економіки регіону, в тому числі аграрний сектор. 7. Розвинене підприємницьке середовище, високий рівень ділової активності. 8. Розвинений сектор інформаційно-комунікаційних технологій. 9. Прискорений розвиток диверсифікованої сфери послуг. 10. Розвинута інфраструктура готельно-ресторанного бізнесу. 11. Високий рівень освіченості населення. 12. Розвинене міжнародне наукове співробітництво. Тривалий позитивний досвід співпраці з світовими інституціями в реалізації міжнародних проектів, а також у сфері використання ресурсів міжнародної технічної допомоги 13. Наявність регіонального метрополійного центру міжобласного значення – міста Львова. 14. Наявність об'єктів спортивної інфраструктури міжнародного рівня: стадіон «Арена Львів» у Львові, Західний реабілітаційно-спортивний центр зі статусом бази олімпійської та параолімпійської підготовки у с. Верхнє Турківського району, спортивна база "Тисовець" - центр зимових видів спорту міжнародного значення тощо. 15. Значна кількість історико-архітектурних пам'яток, у тому числі включених до світової 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький технологічний рівень та конкурентоспроможність підприємств базових галузей. 2. Недостатній рівень інтегрованості науки та реального сектору економіки. 3. Низький рівень довіри населення до державних інститутів. 4. Високий рівень зношеності та низька ефективність використання інженерної комунальної інфраструктури. 5. Незадовільний транспортно-експлуатаційний стан частини автомобільних доріг та недостатній рівень забезпечення інформаційно-комунікаційною інфраструктурою, насамперед у сільській місцевості. 6. «Старіння» населення. 7. Невідповідність освітніх послуг потребам регіонального ринку праці, брак кадрів робітничих професій. 8. Значна енерговитратність виробництва та житлово-комунального господарства. 9. Відносно нижча природна продуктивність земельних ресурсів. 10. Низькі доходи сільських домогосподарств. 11. Низький рівень забезпеченості сіл закладами соціальної інфраструктури. 12. Неналежне утримання та недостатнє фінансування більшості об'єктів історико-архітектурної спадщини. 13. Невирішеність проблеми поводження з відходами. 14. Відсутність або неналежний стан споруд з очищення комунальних та промислових стоків. 15. Порушення екологічної рівноваги на значних територіях, в тому числі у зонах діяльності гірничих та гірничохімічних підприємств.

<p>спадщини ЮНЕСКО. 16. Нижчий середнього по Україні ступінь антропогенного навантаження на довкілля. 17. Найвищий в Україні потенціал рекреаційних ресурсів. 18. Національно-політична однорідність населення з високим рівнем духовності та культури.</p>	
Можливості	Загрози
<p>1. Зміцнення відносин між Україною та ЄС, зокрема збільшення товарообігу між Львівською областю та країнами ЄС. 2. Розширення транскордонного співробітництва. 3. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема ІТ-сектору. 4. Активізація експортоорієнтованих та імпортозамінних виробництв. 5. Залучення іноземних інвестицій в економіку області. 6. Позиціонування області як Східноєвропейського логістичного центру. 7. Розвиток транспортної та інженерної інфраструктури. 8. Виробництво екологічно чистої продукції сільського господарства. 9. Активніше використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки. 10. Підвищення енергоефективності у виробництві, житлово-комунальній та соціальній сферах. 11. Освоєння альтернативних джерел енергії, розвиток альтернативної енергетики. 12. Підвищення якості освітніх послуг, залучення на навчання іноземних студентів у ВНЗ I-IV рівнів акредитації. 13. Подальший розвиток туристично-рекреаційної сфери, зокрема курортів, ділового, сільського зеленого туризму. 14. Ширше освоєння ресурсів надр, зокрема вуглеводневої сировини. 15. Розвиток кооперації на селі.</p>	<p>1. Політична нестабільність у державі. 2. Низька конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва. 3. Високий рівень тіньової економіки. 4. Низька купівельна спроможність населення. 5. Негативні демографічні тенденції (скорочення населення, висока трудова міграція за кордон, підвищення демографічного навантаження). 6. Погіршення стану комунальної інфраструктури. 7. Зниження темпів розвитку малого і середнього підприємництва. 8. Розширення ареалів депресивності на окремих територіях. 9. Паводкові та карстові загрози й підтоплення територій.</p>

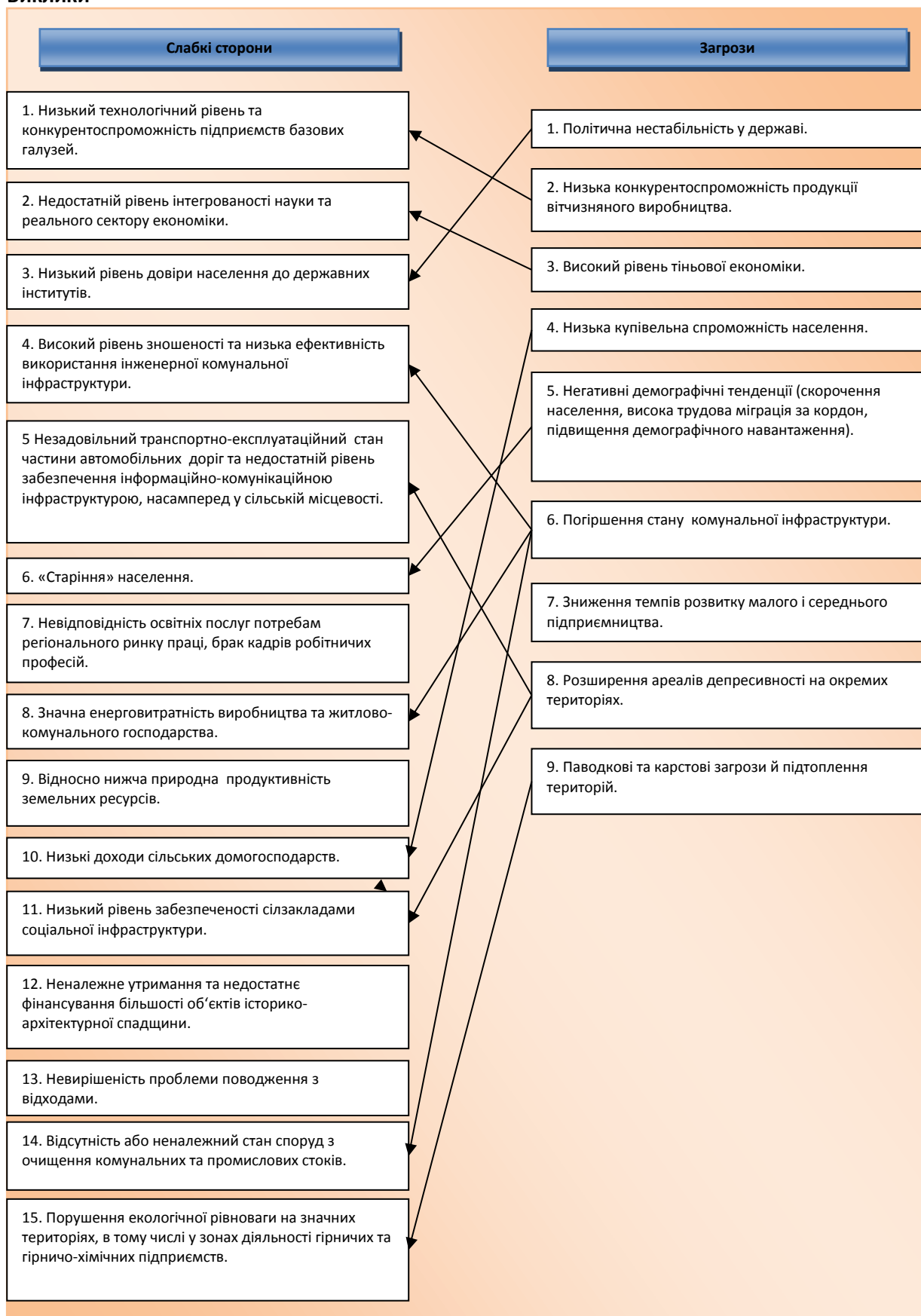
3.2. SWOT-матриця

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Львівської області. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги

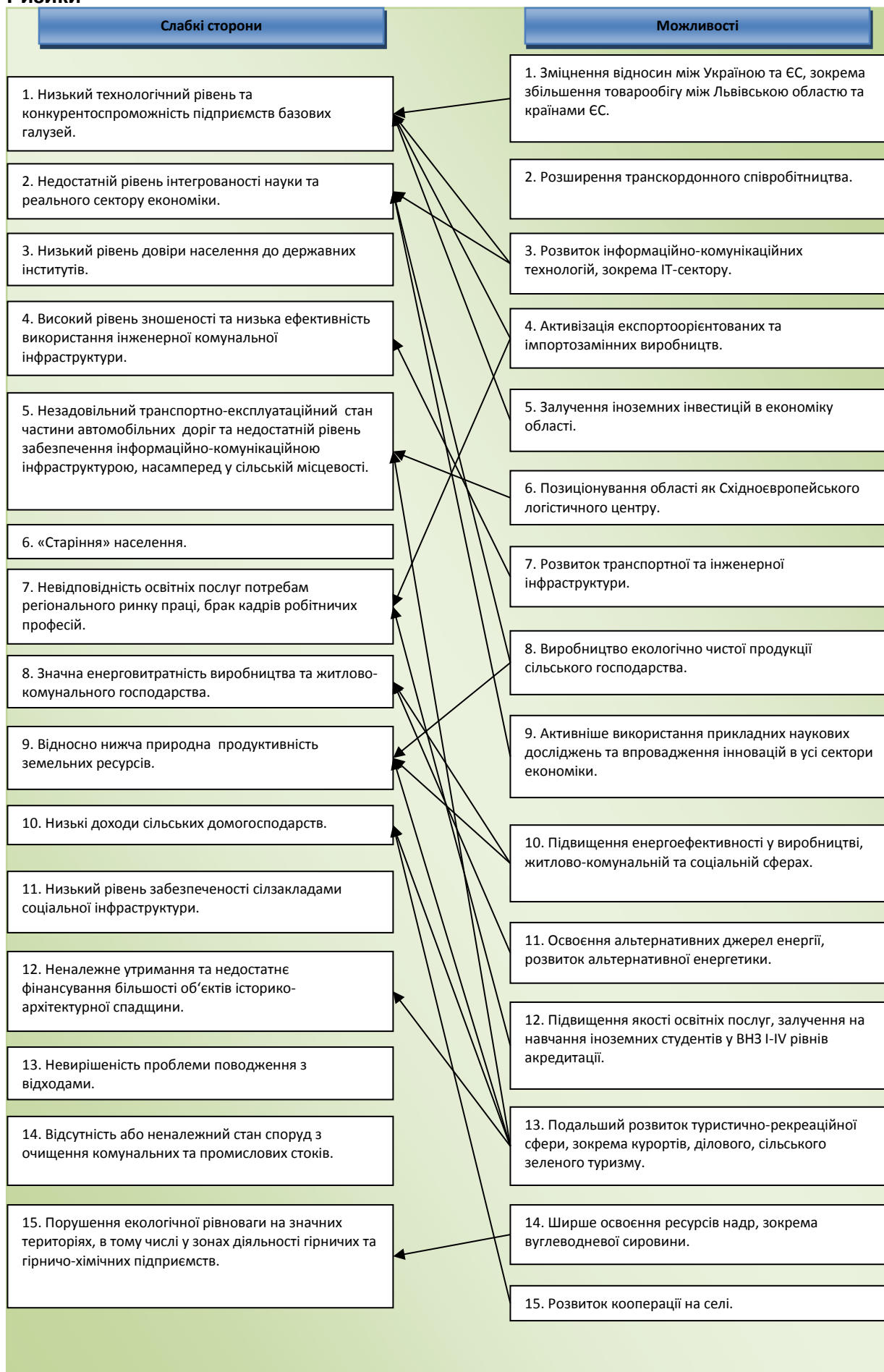

Виклики

Ризики

3.3. Порівняльні переваги, виклики і ризики розвитку області

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

- Сильними сторонами Львівщини є вигідне економіко-географічне розташування на кордоні з ЄС, наявність прикордонних пунктів пропуску, розвиненої транспортної мережі, міжнародного аеропорту «Львів» імені Данила Галицького. Економіка регіону має високий рівень диверсифікації. Ці сильні сторони підтримуватимуться такими можливостями, як підвищення товарообігу між Львівською областю та країнами ЄС, зміцнення відносин між Україною та ЄС, підписання угоди про Асоціацію з ЄС, залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні галузі.
- Львівщина має значний потенціал для інтенсивного розвитку туристично-рекреаційної сфери, зокрема курортів, та розвитку зеленого туризму – це значна кількість історико-культурних й архітектурних пам'яток, у тому числі включених до світової спадщини ЮНЕСКО; велика кількість природних та рекреаційних ресурсів; широко відомі курорти та туристично-привабливі гірські території; розвинута інфраструктура готельно-ресторанного бізнесу у містах Львові та Трускавці; діє міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького. Також для області характерний незначний ступінь антропогенного забруднення довкілля (у порівнянні з іншими регіонами України) та однорідний етнічний склад населення з високим почуттям патріотизму, релігійності, з орієнтуванням на українські традиції.
- Львів має значний економічний та науково-технічний потенціал, розвинутий сектор інформаційно-комунікаційних технологій, мережу наукових та освітніх закладів, які є порівняльною перевагою в умовах глобального розвитку ІТ-сектору та залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні галузі.
- Сільське господарство області є достатньо диверсифіковане. Це може бути підтримано можливостями розвитку екологічного органічного сільського господарства за умови розвитку економічних зв'язків між Україною та ЄС.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

- Посилення міжрегіональної співпраці може допомогти консолідувати ресурси для вирішення пріоритетних проблем та сприяти усуненню значних диспропорцій у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області, навіть попри брак фінансових ресурсів у місцевих бюджетах.
- Інвестування коштів «заробітчан» у місцевий бізнес та розвиток сільського зеленого туризму сприятимуть підвищенню доходів сільських домогосподарств.
- Стан багатьох об'єктів історико-архітектурної спадщини може бути покращений завдяки таким можливостям, як інтенсивний розвиток туристично-рекреаційної сфери, зокрема курортів, а також розвиток державно-приватного партнерства.
- Децентралізація системи управління (від центру до громад) та розширення власних повноважень органів місцевого самоврядування збільшуватимуть фінансове забезпечення місцевих бюджетів, що призведе до покращення стану об'єктів соціальної інфраструктури та зменшення диспропорцій у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.
- Зміна пріоритетів соціально-економічного розвитку області в умовах військового конфлікту на сході країни та забезпечення обороноздатності через відновлення діяльності підприємств ВПК, а також підвищення енергетичної безпеки через модернізацію вугледобувних підприємств та стимулювання розвитку альтернативної енергетики.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

- Втрата внутрішніх ринків збуту через не конкурентоспроможність вітчизняних товарів в умовах дії Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.
- Негативні демографічні тенденції (скорочення населення, висока трудова міграція за кордон, підвищення демографічного навантаження) створюють ризик для подальшого «старіння» населення та поглиблення невідповідності між пропозицією і потребами регіонального ринку праці, зокрема, в частині браку кадрів робітничих професій.
- Розширення ареалів депресивності окремих територій формує ризики зростання рівня безробіття та погіршення якості життя населення, посилення трудової міграції до територій з вищою економічною активністю.
- Поглиблення диспропорцій у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області в умовах фінансової децентралізації через послаблення механізмів міжбюджетного вирівнювання.
- Невирішеність проблеми поводження з відходами, зокрема зберігання та переробки хімічних засобів захисту рослин та інших небезпечних відходів, локальні екологічні проблеми (у т.ч. підтоплення, деградація земельних ресурсів) можуть бути загострені через інтенсивне природокористування.

3.4. Сценарії розвитку області

Сценарієм називаємо деяку послідовність подій (у випадку територіальної соціально-економічної системи - станів), які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні (задаються системою вищого рівня або формуються поза межами системи), так і внутрішні (формуються всередині самої системою).

Тому сценарій нерозривно пов'язаний з припущеннями, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

ІНЕРЦІЙНИЙ СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інерційний сценарій розвитку регіону формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан регіону як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією. У бізнес-плануванні такий сценарій називають *businessasusual*, тобто «справи йдуть, як зазвичай».

Базові припущення інерційного сценарію:

- 1) правове поле держави, яке регулює її економічну базу, тобто, законодавство у сферах державних фінансів, податків, економічної та промислової політики тощо, залишається без змін або змінюється поволі, «наздоганяючи» суспільні запити;
- 2) у плановий період діє нинішня Конституція, яка визначає територіально-адміністративний устрій країни та систему управління регіональним розвитком, які не змінюються;
- 3) рівень ресурсного забезпечення регіонів, в т.ч. Львівщини, залишається на тому самому рівні. Рівень дотаційності бюджету області, хоч і поволі, але продовжує зростати, роблячи регіон все більше залежним від центру;
- 4) рівень довіри до державних інститутів підприємців і громадян залишається на тому самому рівні;
- 5) рівень корупції в державних структурах усіх рівнів залишається високим;
- 6) рівень зацікавленості міжнародних інвесторів до України, та, зокрема, Львівщини залишається на тому ж рівні;

- 7) економічна активність малих і середніх підприємств й надалі переважатиме у сферах торгівлі і послуг;
- 8) погіршення зовнішніх умов призводить до розуміння невідкладної необхідності проведення обмежених за масштабом, але цілеспрямованих реформ. Прийняті на вищому рівні заходи з підтримки стратегічно важливих галузей і нових починань в галузі торгівлі та інвестицій ведуть економіку до відновлення зростання, але не настільки щоб всебічно перетворити всю систему. Існуючі раніше структури збережені, і малі підприємства борються за можливість бути частиною нового плану розвитку. Таким чином, система знаходить нову рівновагу, але радикальних змін у ній не відбувається, а це обмежує потенціал на довгострокову перспективу.

Основні елементи інерційного сценарію

Впродовж найближчих 10 років кількість населення Львівщини буде повільно скорочуватися. У 2020 році воно становитиме близько 2,5 млн. осіб. На цьому тлі буде спостерігатися процес «старіння» населення, що призведе до зростання демографічного навантаження. Неминуче відбуватиметься також скорочення чисельності населення працездатного віку. Додатковою тенденцією буде зменшення кількості працездатної молоді внаслідок зменшення чисельності молодого населення загалом. Середній вік працездатного населення збільшиться, тому бракуватиме молодих працівників і буде зафіксовано збільшення кількості працівників старшого віку.

Виходячи з цього, працедавці регіону дедалі більше будуть відчувати нестачу трудових ресурсів.

Економічний потенціал Львівщини за означений період суттєво не змінюється: ВРП регіону зростатиме незначними темпами, не перевищуючи загальноукраїнські темпи. За рахунок випереджаючих темпів інфляції зростатиме розрив між номінальним і реальним ВРП.

Сукупний фонд заробітної плати зростатиме незначними темпами, що пов'язано з повільними темпами розвитку економіки області.

Зміни у структурі промисловості області теж будуть поступовими. Вплив держави на економічні процеси і надалі буде обмежений лише рекомендаційними програмами, відносно невеликою кількістю державних замовлень, проведенням подальшої зміни власності шляхом приватизації, незначною фінансовою підтримкою за рахунок державних інвестицій, деякими змінами податкового законодавства. Пріоритет в розвитку промисловості буде надаватися виробництвом, що не потребують значних капіталовкладень в організацію та підготовку виробництва або мають швидку економічну віддачу. В основному і надалі будуть підтримуватися низько- чи середньотехнологічні, ненаукомісткі галузі переробки сільськогосподарської сировини, харчової, деревообробної промисловості, металургії, промисловості будівельних матеріалів. При цьому якісні показники розвитку виробництва будуть залишатись на місці. Основу машинобудування складають низько- і середньоінноваційні виробництва, переважно 3-4 технологічних укладів – виробництво автокранів, автонавантажувачів, конвеєрів, елеваторів, електричної апаратури, автобусів, тролейбусів тощо. Деякі високотехнологічні та інноваційні прориви можливі в секторі виробництва громадського транспорту (львівський трамвай «Електрон»).

Зростання виробництва здійснюватиметься переважно за рахунок зазначених галузей і характеризуватиметься недостатніми та нестабільними темпами. Тенденцію до зростання матиме і частка цих галузей у загальному обсязі виробництва. В результаті структура промисловості не відповідатиме існуючому в області потенціалу. При збереженні існуючого тренду динаміки розвитку галузей промисловості, не варто сподіватися на прогресивні структурні зрушення в цій галузі¹¹.

Структура промисловості області і надалі характеризується невисокою часткою продукції кінцевого споживання. В обсязі реалізованої продукції добувної і переробної промисловості більше половини займає сировинна продукція. На інвестиційну продукцію припадає не більше 10 %. В планований період

---

¹¹ Використано напрацювання зі «Схеми планування Львівської області», виконаної ДПІ «ДІПРОМІСТО», м. Київ

у структурі переробної промисловості й надалі переважатимуть легка промисловість, оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, целюлозно-паперове виробництво, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, металургійне виробництво та машинобудування.

Незважаючи на високий інвестиційний потенціал області, її інвестиційна привабливість залишається недостатньо високою. Прямі іноземні інвестиції зберігають тенденцію до деякого зростання, однак за планований період (до 2020 року) це зростання буде на рівні статистичної похибки і кардинально ситуації не змінить. Зберігатимуться й надалі територіальні диспропорції ПІІ, при цьому нових інвесторів буде залучати все важче.

Співвідношення імпорт / експорт в товарному вимірі й надалі зростатиме на користь першого і до кінця планового періоду може вирости до 4:1.

Практично незмінною залишиться галузева структура економічної активності суб'єктів малого підприємництва Львівської області: основні види економічної діяльності, в яких вона буде сконцентрована – це торгівля, туризм, операції з нерухомістю.

Дещо збільшується рівень економічної активності у сфері надання інформаційно-консультативних послуг, комп'ютерного програмування.

ОПТИМІСТИЧНИЙ СЦЕНАРІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Базові припущення оптимістичного сценарію інноваційного розвитку:

Геополітичний рівень:

- 1) успішна та комплексна імплементація Угоди про асоціацію України з ЄС;
- 2) за 1-2 роки буде відмінено візовий режим з країнами ЄС;
- 3) завершення активних військових дій у 2016 році.

Національний рівень:

- 3) національне законодавство поступово синхронізується із законодавством ЄС;
- 4) в країні рішуче проводяться системні реформи: реформа АТУ, податкова, бюджетна тощо;
- 5) на законодавчому рівні встановлюються пільги для інвестицій в реальний сектор економіки;
- 6) суттєво знижуються митні тарифи на імпорт;
- 7) проголошується «амністія» на виведені в офшори капіталів; як наслідок покращується інвестиційний клімат, зростає інтерес до України з боку міжнародних інвесторів;
- 8) рішуче проводиться дерегуляція;
- 9) даний сценарій здійснюється в умовах переходу країн з ринком, що розвивається, до моделей більш повільного, але при цьому більш стійкого зростання. Загальносвітовий попит на сировинні товари зберігається на високому рівні. Завдяки функціонуванню відкритих торговельних систем відбувається активізація торговельних операцій у середині регіону, інвестори знову проявляють інтерес до прикордонних фінансових ринків. Україна отримує користь з порівняно сприятливих умов торгівлі;
- 10) комплексні реформи, що спираються на широку підтримку, сприяють значному припливу інвестицій, підвищенню рівня продуктивності та радикальної реструктуризації економічної моделі. Ці позитивні тенденції поступово створюють умови для формування добробуту всіх без винятку членів суспільства.

Регіональний рівень, економіка:

- 11) розвивається прикордонна інфраструктура, відкриваються нові митні переходи;
- 12) зростає транскордонний товарообмін;
- 13) радикально знижується рівень контрабанди через митниці;

- 14) знижується рівень корупції в державних інститутах, підвищується рівень довіри з боку підприємців і громадян;
- 15) зростає рівень капітальних інвестицій в реальний сектор економіки;
- 16) буде розпочато технологічну модернізацію промислових підприємств 3-4 технологічного укладу;
- 17) запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності на проблемних територіях – гірських районах та зонах згортання традиційної промислової діяльності, насамперед гірничодобувної;
- 18) підвищується інвестиційна привабливість області та, відповідно, зацікавленість з боку міжнародних інвесторів;
- 19) нові економічно достатні громади отримують території власної юрисдикції, в т.ч. суттєвий обсяг земельних ресурсів для створення інвестиційно привабливих територій («зелених» зон);
- 20) обласна рада отримує власний виконавчий орган, повноваження, ресурси та відповідальність за регіональний розвиток;
- 21) відбувається поступовий вихід економіки з «тіні», зокрема у малому і середньому підприємстві;
- 22) починається переорієнтація учасників прикордонної «човникової» торгівлі на робочі місця на технологічно модернізованих та нових виробництвах;
- 23) зростає матеріально-фінансове забезпечення базових АТО – громад та їх можливості у місцевому економічному розвитку.

Регіональний рівень, соціальна сфера:

- 24) для збереження кваліфікованих працівників роботодавці збільшують заробітну плату;
- 25) частина людей, що раніше виїхали на заробітки, повертаються і відкривають власний бізнес на Львівщині.

Основні елементи оптимістичного сценарію інноваційного розвитку

За цим сценарієм Україна поступово, інтегруючи національне законодавство з європейським, створює передумови для здійснення масштабних соціально-економічних реформ.

Внаслідок радикальних системних змін правового і політичного поля та децентралізації публічної влади в країні, крок за кроком трансформується територіальна організація влади регіону: формуються економічно спроможні первинні адміністративно-територіальні одиниці, які отримують можливості для саморозвитку й реалізації свого людського й економічного потенціалу.

Широко реалізуються власні соціально-економічні та природно-ресурсні можливості й конкурентні переваги економіки області. Зона вільної торгівлі з ЄС, близькість Львівщини до європейських ринків разом із новою промисловою політикою держави створює підґрунтя для технологічного переоснащення промислових підприємств області, переводячи їх на 5 технологічний уклад. Поряд з цим, розвиваються традиційні для області виробництва, включаючи підприємства добувної промисловості, конкурентоспроможні на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також підприємства стратегічного й оборонного значення.

Нова промислова політика спрямована на стимулювання експорту кінцевої продукції обробної промисловості при одночасному стримуванні експорту сировини та матеріалів. Інноваційний сценарій розвитку промислового комплексу області пов'язаний з всебічною модернізацією, структурною трансформацією не тільки промисловості, але й всіх основних галузей господарства – сільського господарства, транспорту, зв'язку тощо та їх інтеграцією з інноваційним та науково-освітнім комплексом регіону.

Здійснюється кардинальний підйом технічного рівня промислових підприємств регіону, відповідно – технічно переоснащені потужності промислових підприємств максимально забезпечують потреби господарства в інноваційній продукції. Сприятливим чинником реалізації

цього варіанту розвитку промислового комплексу Львівської області є те, що основу виробничого потенціалу Львівської області складають підприємства машинобудування.

Становлення Львівської області як значного високоіндустріального регіону міжрегіонального значення, спеціалізованого на середньо- та високотехнологічних галузях промисловості, на період до 2025 року передбачає збільшення обсягів промислового виробництва щонайменше у 3 – 3,5 рази.

Істотної трансформації за цей період зазнає і галузева структура промислового комплексу області. У перспективі домінуючу роль у ній відіграє машинобудування, перш за все його високотехнологічні наукомісткі галузі. Частка зайнятих в цій галузі у промисловому комплексі області збільшиться до 30 %. Певним зростанням буде характеризуватись частка легкої промисловості, виробництво будівельних матеріалів, виробництво деревини та виробів з деревини. Дещо знизиться питома вага електроенергетики, видобутку енергетичних матеріалів, хімічної промисловості, металургії. Разом з тим абсолютні обсяги виробництва кожної із галузей промисловості у планований період істотно зростуть. При цьому темпи росту галузей будуть досить диференційованими. Найбільшими вони будуть у машинобудуванні (у 3-4 рази), легкій промисловості (обсяг виробництва зросте приблизно у 3 рази), целюлозно-паперовій, поліграфічній промисловості та харчовій промисловості. Значні темпи зростання виробництва будуть спостерігатись у промисловості будівельних матеріалів (у 2-3 рази).

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях промисловості сприятиме не тільки зниженню енерго- та матеріаломісткості виробництва, а й зростанню продуктивності праці у промисловості. Одночасно значно зросте чисельність зайнятих у промисловості. Значне поліпшення спостерігатиметься в екологічній ситуації на території області.

Характер територіальних пропорцій та розміщення основних промислових центрів на перспективу не зазнає значних зрушень.

Податкова реформа створює ґрунт для повернення в Україну виведених в офшори капіталів, які стають великим інвестиційним ресурсом, а запроваджені податкові пільги на інвестиції в реальний сектор економіки спрямують критичний обсяг інвестицій саме туди.

В регіоні відбувається активізація інвестиційної діяльності. Важливим напрямом активізації інвестиційних потоків в область стає розробка, просування та реалізація інвестиційних та інвестиційно-інноваційних проектів. На економічно проблемних територіях запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності з метою створення нових робочих місць та подолання безробіття.

Така ситуація сформує запит на розвиток та ефективне використання науково-технічного потенціалу Львівської області. Пріоритетним завданням промислової політики регіональної влади стає створення інноваційних форм організації та розміщення підприємств – логістичних центрів, технопарків, технополісів.

Завдяки суттєвому зростанню фінансових ресурсів, розвиваючи свою інфраструктуру, територіальні громади регіону поступово стають інвестиційно привабливими. Завдяки спільним зусиллям регіональної та місцевих влад покращується інвестиційний клімат, формуються нові привабливі інвестиційні пропозиції, що призводить до стрімкого зростання внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку регіону, головним чином в інноваційні високотехнологічні наукомісткі виробництва. Створюються нові привабливі для працівників робочі місця, що формує підґрунтя для повернення в регіон частини заробітчан з країн ЄС, Росії, а також переорієнтацію частини учасників прикордонної човникової торгівлі на робочі місця на нових виробництвах. Водночас, деяка частина працездатного населення області мігрує в країни ЄС, що негативно відіб'ється на демографічному балансі.

Швидкими темпами виводиться з «тіні» малий і середній бізнес, переміщуючись з ніші торгівлі і послуг у сферу товарного виробництва в тісній кооперації зі стратегічними інвесторами.

Стрімко зростає сектор ІКТ та програмування.

4. Стратегічні пріоритети розвитку області

<p>Стратегічна місія:</p> <p><i>ЛЬВІВЩИНА – активний провідник євроінтеграційного курсу України, регіон гармонійного людського розвитку, інноваційноорієнтованої, інтегрованої в національний та світовий простір економіки, безпечного довкілля.</i></p>
<p>Стратегічне бачення:</p> <p><i>ЛЬВІВЩИНА – регіон високотехнологічної промисловості, розвиненої транспортно-логістичної інфраструктури, ефективного сільського господарства, оздоровчого, історичного та ділового туризму, високої якості життя.</i></p>

Стратегічне бачення досягатиметься через досягнення стратегічних цілей:

Стратегічна ціль 1	Стратегічна ціль 2	Стратегічна ціль 3	Стратегічна ціль 4	Стратегічна ціль 5
Конкурентоспроможна економіка	Якість життя	Відкриті кордони	Розвинуте село	Туристична привабливість

Обрані стратегічні цілі будуть реалізовані через систему операційних цілей. Їх реалізація передбачає конкретизацію операційних цілей та завдань як для соціально-економічної системи регіону загалом, так і для окремих територій – районів, територіальних громад, міст, селищ, сіл.

Важливою стратегічною ціллю, яка забезпечуватиме прискорення соціально-економічного розвитку області, розглядається також використання чинника децентралізації публічної влади, реформування системи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування. Вона не виділяється окремо, але відповідні операційні цілі, завдання та сфери реалізації включені практично до усіх розділів Стратегії.

Реалізація Стратегії розвитку області сприятиме модернізації її економіки, оптимізації розміщення економічних суб'єктів, ефективному використанні природного, людського та фінансового потенціалу регіону, підвищенню рівня економічної активності.

5. Стратегічні, операційні цілі та завдання

Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Конкурентоспроможна економіка	1.1. Інвестиції та бізнес	1.1.1. Ефективне регуляторне середовище та інвестиційні стимули
		1.1.2. Сучасні інструменти фінансової підтримки бізнесу
		1.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва
		1.1.4. Розвиток кластерів та індустріальних парків
		1.1.5. Реструктуризація (приватизація) державних та комунальних підприємств
		1.1.6. Збільшення/диверсифікація високотехнологічного експорту та імпортозаміщення
		1.1.7. Інвестиційні продукти
		1.1.8. Інвестиційний маркетинг та промоція регіону
	1.2. Високотехнологічна промисловість	1.2.1. Розвиток компаній військово-промислового комплексу, участь у державних та міжнародних програмах та проектах
		1.2.2. Розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю (машинобудування, деревообробка, фармація та ін.)
		1.2.3. Підтримка проектів у сфері екологічно безпечних та енергоефективних технологій

	1.3. Наука та інновації	1.2.4. Модернізація вугільної галузі. Будівництво сучасних шахт
		1.2.5. Розвиток новітніх технологій видобування, переробки та транспортування енергетичних та інших ресурсів
		1.3.1. Розвиток дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при академічних установах та ВНЗ
		1.3.2. Впровадження інноваційних продуктів в управління регіональним та муніципальним розвитком
		1.3.3. Розвиток сфери «економіки знань» та науково-виробничої кооперації
		1.3.4. Розвиток сектору інформаційних технологій
		1.3.5. Підтримка кращих наукових шкіл та дослідницьких колективів
		1.3.6. Створення технологічних парків та бізнес-інкубаторів для науковців та малого бізнесу
		1.3.7. Підтримка інноваційних ініціатив на етапі виготовлення, випробування і доведення дослідних зразків
2. Якість життя	2.1. Безпека	2.1.1. Громадська безпека
		2.1.2. Формування антикорупційної культури
		2.1.3. Ефективна система запобігання надзвичайним ситуаціям
		2.1.4. Вдосконалення системи соціального забезпечення
	2.2. Комфортне середовище	2.2.1. Транспортна доступність
		2.2.2. Доступність адміністративних послуг
		2.2.3. Підвищення якості житлово-комунальних послуг
		2.2.4. Відповідність соціальної інфраструктури потребам населення
		2.2.5. Соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб (ВПО)
		2.2.6. Медико-соціальний супровід учасників АТО і членів їх родин
		2.2.7. Розвиток інформаційно-комунікативної інфраструктури
	2.3. Розвиток особистості	2.3.1. Підвищення якості освітніх послуг
		2.3.2. Формування здорового способу життя та розвиток сфери охорони здоров'я
		2.3.3. Розвиток культури і народних традицій
		2.3.4. Підтримка інституцій громадянського суспільства
	2.4. Чисте довкілля	2.4.1. Запровадження європейських стандартів у поводженні з відходами
		2.4.2. Зменшення забруднення повітряного басейну та поліпшення стану водних об'єктів
		2.4.3. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду
		2.4.4. Виховання екологічної свідомості населення
		2.4.5. Енерго- та ресурсозбереження й енергоефективність
	2.5. Децентралізація і місцеве самоврядування	2.5.1. Формування та реалізація нової моделі організації територіальних громад
		2.5.2. Використання економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад
		2.5.3. Фінансова підтримка об'єднаних територіальних громад
		2.5.4. Інформаційно-консалтингове забезпечення децентралізації на місцевому рівні
3. Відкриті кордони	3.1. Міжнародне співробітництво	3.1.1. Використання можливостей міжнародної технічної допомоги
		3.1.2. Налагодження міжрегіональної та муніципальної співпраці
		3.1.3. Розширення мережі представництв міжнародних інституцій в регіоні
		3.1.4. Міжнародна промоція регіону
		3.1.5. Підтримка центрів та розвиток мережі комунікацій з українською діаспорою
	3.2. Транскордонна співпраця	3.2.1. Сприяння залученню підприємств, організацій та установ до програм транскордонного співробітництва в рамках операційних програм Європейського інструменту сусідства на 2014-2020 роки
		3.2.2. Розвиток мережі прикордонних логістичних та торговельних центрів
		3.2.3. Підтримка інституційної мережі в сфері транскордонного

		співробітництва
	3.3. Прикордонна інфраструктура	3.3.1. Модернізація та розбудова міжнародних пунктів пропуску
		3.3.2. Розбудова інженерно-транспортної інфраструктури
		3.3.3. Реалізація концесійних інфраструктурних проектів
		3.3.4. Розвиток Міжнародного аеропорту «Львів» як європейського регіонального хабу.
		3.3.5. Модернізація прикордонної залізничної мережі
4. Розвинуте село (сила громади)	4.1. Економіка	4.1.1. Розвиток сільської кооперації
		4.1.2. Підвищення рівня знань та професійних навичок сільського населення
		4.1.3. Розвиток інформаційної та маркетингової інфраструктури аграрного ринку регіону
		4.1.4. Впровадження технологій екологічно чистого вирощування сільськогосподарських культур
		4.1.5. Розвиток сучасної системи насінництва та формування генетичного потенціалу у тваринництві
		4.1.6. Розвиток сільгосппереробки
		4.1.7. Розвиток інфраструктури зберігання та дистрибуції сільгосппродукції
		4.1.8. Нарощування експортного потенціалу сільського господарства
		4.1.9. Покращення якості ґрунтів та агрокультура
	4.2. Соціальні стандарти	4.2.1. Поліпшення стану дорожньої мережі та транспортного сполучення
		4.2.2. Оптимізація та розвиток соціальної інфраструктури у сільській місцевості
		4.2.3. Розбудова комунальної інфраструктури та благоустрій населених пунктів
		4.2.4. Надання якісних та доступних адміністративних послуг
5. Туристична привабливість	5.1. Туристична інфраструктура	5.1.1. Вдосконалення дорожньої мережі туристичних і курортних центрів та шляхів між ними й обласним центром
		5.1.2. Розширення мережі туристично-рекреаційних об'єктів
		5.1.3. Запобігання деградації рекреаційних зон та втратам туристично-рекреаційних ресурсів
		5.1.4. Модернізація державних та комунальних закладів санаторно-курортного комплексу
		5.1.5. Розвиток готельної мережі високого рівня
	5.2. Збереження архітектурної спадщини та розвиток мистецтва	5.2.1. Реставрація та консервація пам'яток архітектури Львова та області
		5.2.2. Відродження традиційних місцевих ремесел та історико-культурних ареалів
		5.2.3. Підтримка культури та мистецтв національних та етнічних меншин, що проживають на Львівщині
		5.2.4. Розвиток музейно-культурної сфери на основі впровадження сучасних інформаційних систем
	5.3. Туристичні продукти	5.3.1. Створення нових туристичних продуктів (в т.ч. нових культурних та мистецьких проектів)
		5.3.2. Розвиток зеленого, активного, спортивного та вело-туризму
		5.3.3. Підтримка діяльності асоціацій та агенцій в сфері туристичної індустрії
		5.3.4. Маркетинг туристично-рекреаційних продуктів

5.1. Стратегічна ціль 1:

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНА ЕКОНОМІКА

Серед стратегічних цілей стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року ціль «Конкурентоспроможна економіка» є базовою. Економіка області характеризується критичною зношеністю виробничої бази, сформованої ще в середині минулого століття, технологічною відсталістю більшості великих промислових підприємств, зокрема видобувної галузі та, відповідно, низьким рівнем капіталізації, високим рівнем «тінізації» тощо.

Економічне зростання в тих політичних і економічних умовах, які склалися в Україні та регіоні, вимагає реалізації заходів щодо:

- оптимізації структури промислового виробництва шляхом стимулювання розвитку тих видів діяльності, які здатні забезпечити приріст експорту в ключових секторах економіки;
- пріоритетного фінансування науково-виробничих програм інноваційного змісту з високим ступенем віддачі інвестицій, спрямованих на розробку і впровадження новітніх технологій, які мають стати об'єктами конкретного прояву державної селективної політики підтримки вітчизняної промисловості;
- сприяння розвитку потенційно прибуткових, наукомістких та високотехнологічних промислових виробництв із паралельним закриттям або реструктуризацією неефективних підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту вітчизняної продукції шляхом переходу промислового виробництва на замкнені технологічні цикли виготовлення товарів кінцевого споживання для внутрішнього і зовнішнього ринків;
- забезпечення розвитку виробничої інфраструктури у регіоні шляхом розбудови мережі індустріальних парків;
- зменшення рівня енергоємності виробництва на основі реалізації енергозберігаючої моделі розвитку промисловості, що передбачає розширення використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії, диверсифікацію енергопостачання, а також формування ефективної структури енергогенеруючих потужностей у промисловому виробництві;
- приведення системи технічного регулювання у відповідність з міжнародними стандартами стосовно якості продукції, екологічних вимог до продукції та технологічного процесу її виробництва, охорони праці, техніки безпеки;
- впровадження екологічно ефективних методів організації виробництва, принципів корпоративної соціальної відповідальності з метою зменшення обсягів викидів і скидів, мінімізації утворення відходів та комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів, у тому числі вторинних;
- розвитку технологій промислового виробництва, що унеможливають або зменшують обсяг використання екологічно небезпечних хімічних речовин та їх сполук;
- стимулювання іноземних інвестицій у модернізацію та технічне переоснащення техніко-технологічної бази промислового виробництва та особливо у створення нових високотехнологічних підприємств;
- сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, зокрема у високотехнологічних галузях, зміщення його в реальний сектор.

Виконання такого складного комплексу завдань вимагає тісної координації дій центральної, регіональної та місцевих влад, приватного та громадського сектору, науки.

В рамках Стратегії наголос поставлено на кількох ключових чинниках, які можуть підвищити економічну спроможність регіону:

- залучення значного інвестиційного ресурсу з метою модернізації діючих та формування нових виробничих високотехнологічних наукомістких підприємств;
- підвищення ролі малого і середнього бізнесу в процесах створення додаткової вартості регіону;
- підвищення ролі наукового середовища у формуванні та впровадженні інноваційних виробничих циклів та продуктів.

В межах Стратегічної цілі 1 передбачається досягнення таких результатів:

- стійке зростання ВРП регіону;
- збільшення кількості робочих місць;
- зростання обсягів виробництва промислової продукції;
- зростання вантажообороту;
- позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами;
- зростання середньої заробітної плати;
- збільшення частки високотехнологічної продукції у ВРП Львівщини.

Стратегічна ціль 1. Підвищення конкурентоспроможності економіки		
Операційна ціль 1.1.	Операційна ціль 1.2.	Операційна ціль 1.3.
Інвестиції та бізнес	Високотехнологічна промисловість	Наука та інновації

Операційна ціль 1.1. Інвестиції та бізнес

Сучасну ринкову економіку, а також її перехід до сталого розвитку неможливо уявити без інвестицій. Інвестиційна діяльність – вирішальний чинник усієї економічної політики, від ефективності якої залежить стан виробництва, рівень технічного оснащення підприємств, можливості структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних та екологічних проблем. Інвестиції становлять основу розвитку підприємств, окремих галузей та економіки в цілому. Саме тому активізацію інвестиційної діяльності віднесено до визначальних завдань забезпечення сталого розвитку Львівщини.

Іноземному капіталу в транзитивних економіках відводиться особливо важлива роль. Він дає змогу розвивати великомасштабні проекти, отримувати передові технології і сучасне обладнання, опановувати нові маркетингові стратегії та ринки збуту. Це особливо важливо, з огляду на нестачу внутрішніх економічних ресурсів, необхідних для активізації інвестиційної діяльності та проведення структурної перебудови економіки регіону. Однак, з огляду на різноманітні чинники, регіону ще не вдалося сповна реалізувати свій інвестиційний потенціал. Це суттєво гальмує розвиток бізнесу на Львівщині, який є основним реципієнтом інвестиційних ресурсів.

Окрім фінансової підтримки, до чинників подальшого розвитку бізнесу в регіоні належить ефективне функціонування інфраструктури підтримки підприємництва, а також мережі кластерів та індустріальних парків.

Упродовж останніх років у Львівській області активізувався процес створення кластерів. На сьогодні в регіоні функціонує декілька кластерів, діяльність яких пов'язана із розвитком в регіоні конкурентоспроможних видів економічної діяльності. Досвід роботи мають кластер "Деревообробного та меблевого виробництва", "Форза", які мають виробничі зв'язки з підприємствами сусідніх регіонів. Понад п'ять років ефективно працюють кластери у м. Львові, зокрема: кластер інформаційних технологій - IT-BPO Lvivcluster та туристичний кластер.

Потенційними сферами економіки для створення кластерів на теренах області вважаються: легка промисловість, транспорт та логістика.

Для забезпечення формування такої економіки необхідне залучення значного інвестиційного ресурсу.

Операційна ціль 1.1. скерована саме на залучення інвестицій в економіку області та активізацію бізнесу. Комплексне втручання у сферу передбачається зосередити у взаємопов'язаних напрямках – підготовці інвестиційних продуктів та покращенні інвестиційної промоції регіону, запровадженні на окремих територіях області інвестиційних пільг.

За оцінками міжнародних консультантів, однією з передумов поліпшення інвестиційної привабливості Львівської області та створення конкурентоспроможної економіки, разом із розвитком інфраструктури, є поліпшення для інвесторів доступу у регіон. Львівщина володіє значними ресурсами, а саме: вільними земельними ділянками, які можуть бути використані під розміщення індустріальних парків. Створення індустріальних парків – це не лише доцільна, а й необхідна форма залучення інвестицій у промислове виробництво і механізм покращення його галузевої структури. Індустріальні парки сприяють входженню до регіонів потужних інвесторів, передових технологій, завдяки чому створюються нові робочі місця і зростають надходження до бюджетів усіх рівнів. Завдяки створенню індустріальних парків держава отримує легітимну можливість (з точки зору норм і правил СОТ) «субсидувати» інвестиційну діяльність, знижуючи реальні витрати бізнесу, що створює інвестиційний клімат, привабливий для іноземних інвесторів. Окрім того, для держави окреслюються перспективні напрямки фінансування розвитку інфраструктури в регіонах. Розвиток індустріальних парків дозволяє економічно, екологічно та естетично структурувати населені пункти, «очистивши» міста від промислового виробництва. Концентрація промислового виробництва на обмежених площах за межами житлових, історико-культурних та рекреаційних територій не лише робить економіку регіону більш ефективною через зниження трансакційних витрат, але й дозволяє покращити якість життя і стан навколишнього природного середовища.

Наявність значних площ гірських територій, які через ускладнені природно-кліматичні умови, рельєф та транспортну доступність мають низьку інвестиційну привабливість, а також еколого- й соціально-економічних проблемних територій у зонах припинення діяльності гірничо-видобувних підприємств, потребує запровадження на них спеціального режиму інвестиційної діяльності зі стимулами для інвесторів, що забезпечуватиме їх соціально-економічний розвиток.

Підготовка інвестиційних продуктів - інвестиційно привабливих пропозицій, які можуть привернути увагу потенційних інвесторів, слугуватиме важливим інструментом їх залучення. В сучасних умовах це, насамперед, індустріальні парки, розвиток яких підтримується Законом України «Про індустріальні парки», однак пакет інвестпропозицій не обмежується виключно тільки індустріальними парками – це можуть бути колишні промислові зони, підготовлені до інвестування, вільні земельні ділянки, готові інвестиційні проекти стратегічного спрямування.

Під інвестиційною промоцією розуміємо організаційні та інформаційні заходи, покликані максимально поширити інформацію про інвестиційні продукти регіону та донести її до потенційних інвесторів.

Операційна ціль 1.1 скерована на:

- підвищення інвестиційної привабливості регіону;
- зростання обсягів капітальних та прямих іноземних інвестицій в економіку області;
- формування сприятливого регуляторного середовища в регіоні;
- розвиток інфраструктури підтримки підприємництва;
- подальше просування кластерної моделі функціонування бізнесу в регіоні;
- активізацію існуючих та створення нових індустріальних парків.

Очікувані результати:

- покращення інвестиційного клімату;
- створення за участі інвесторів нових підприємств;
- створення нових робочих місць.

Індикатори:

- індекси ВРП;
- фінансові результати від операційної діяльності;
- обсяги інноваційної продукції;
- динаміка обсягів капітальних та ПІІ на одну особу (з врахуванням та без врахування міста Львова);
- частка ПІІ в реальному секторі економіки;
- кількість створених за рахунок ПІІ підприємств;
- кількість створених робочих місць.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
1.1.1. Ефективне регуляторне середовище та інвестиційні стимули	<ul style="list-style-type: none"> • Створення сприятливого інституційного поля для залучення приватних та муніципальних інвестицій у модернізаційні проекти в регіоні. • Створення умов для тіснішої співпраці області з європейськими організаціями та фондами, що займаються фінансовою підтримкою регіонального розвитку. • Обґрунтування та створення територій пріоритетного розвитку у гірських та інших економічно й соціально проблемних районах.

1.1.2. Сучасні інструменти фінансової підтримки бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> • Створення регіональної інституційної платформи для діалогу між представниками банків, бізнес-асоціацій та бізнесу щодо покращення доступу МСП до кредитних ресурсів і фінансових послуг. • Розробка методичних підходів до відбору отримувачів кредитної підтримки з урахування екологічних норм і сучасних стандартів.
1.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка розвитку жіночих і молодіжних підприємницьких ініціатив, а також ініціатив осіб з особливими потребами (інвалідів). Реалізація спеціалізованих проектів і конкурсів у цій сфері. • Створення Центрів підтримки бізнесу. • Створення мережі інформаційно-консультаційних пунктів, зокрема на базі центрів надання адміністративних послуг, агенцій місцевого розвитку, інших організацій з метою надання безкоштовних консультацій суб'єктам підприємницької діяльності щодо процедур реєстраційної та дозвільної системи. • Створення та підтримка діяльності агенцій регіонального розвитку. • Запровадження електронних послуг через центри надання адміністративних послуг. • Використання механізмів корпоративно-соціального партнерства для стимулювання розвитку бізнес-середовища та інфраструктури підтримки бізнесу.
1.1.4. Розвиток кластерів та індустріальних парків	<ul style="list-style-type: none"> • Популяризація діяльності кластерів на регіональному, національному та зовнішньоекономічному рівнях. • Формування ефективної методичної, інформаційно-консультаційної та освітньої підтримки реалізації кластерної політики на галузевому і регіональному рівнях. • Створення індустріальних парків у малих містах, у тому числі на територіях старих промислових зон.
1.1.5. Реструктуризація (приватизація) державних та комунальних підприємств	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення ефективності діяльності державних підприємств. • Розробка інвестиційних пропозицій для оздоровлення підприємств державного та комунального секторів.
1.1.6. Збільшення/диверсифікація високотехнологічного експорту та імпортозаміщення	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація системи заходів інформаційно-консультаційного змісту щодо практичної реалізації Угоди про зону вільної торгівлі з країнами ЄС. • Стимулювання внутрішньогалузевої та міжрегіональної кооперації щодо виробництва високотехнологічної продукції експортного призначення. • Сприяння налагодженню зовнішньоекономічних бізнес-зв'язків з партнерами з країн-членів ЄС.
1.1.7. Інвестиційні продукти	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка критеріїв відбору інвестиційних пропозицій, зокрема вимог екологічного спрямування. • Розробка комплексних інвестпропозицій: від вибору земельної ділянки до детальних розрахунків по проектах. • Формування системи моніторингу інвестиційних проектів, що реалізуються в рамках державно-приватного партнерства, та контролю за їх реалізацією. • Інформаційна підтримка розробки інвестиційних продуктів на рівні територіальних громад.
1.1.8. Інвестиційний маркетинг та промоція регіону	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідження та активна промоція інвестиційних пропозицій районів області. • Проведення щорічної рейтингової оцінки інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць області. • Розробка та впровадження маркетингових заходів із залучення

Операційна ціль 1.2: Високотехнологічна економіка

Економіка Львівщини потребує цілковитого оновлення, тобто необхідне створення нової економіки 21-го століття - високоефективних високотехнологічних та наукомістких промислових підприємств – насамперед, великих і середніх – у перспективних галузях економіки регіону, серед яких, насамперед, машино- та приладобудування, легка, харчова промисловості, транспортно-логістична сфера, зв'язок, IT-сектор.

Головними завданнями в рамках реалізації цілі є:

- Підвищення конкурентоздатності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.
- Стимулювання бізнесу до збільшення/диверсифікації високотехнологічного експорту.
- Залучення підприємств області до виконання завдань із забезпечення обороноздатності держави, а також відновлення потенціалу військово-промислового комплексу регіону.
- Розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю.
- Підтримка проектів у сфері екологічно безпечних та енергоефективних технологій.
- Модернізація вугільної промисловості.

Очікувані результати:

- Збільшення кількості підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості.
- Збільшення частки експортної високотехнологічної продукції.
- Збільшення кількості найманих працівників на промислових підприємствах.
- Збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості.
- Збільшення обсягів держзамовлень з виробництва продукції оборонного комплексу
- Збільшення частки IT-сектору, а також зайнятих в IT-секторі регіону.

Індикатори:

- Кількість підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості.
- Кількість робочих місць, створених у таких галузях.
- Частка експортної високотехнологічної продукції.
- Динаміка обсягів експортної продукції, виробленої в високотехнологічних галузях.
- Динаміка надходжень до місцевих бюджетів від діяльності підприємств у галузях з високою доданою вартістю.
- Динаміка середньої заробітної плати на промислових підприємствах.
- Динаміка обсягів виробництва продукції оборонного комплексу
- Кількість підприємств залучених до виконання держзамовлень з виробництва продукції оборонного комплексу.
- Динаміка зайнятих на підприємствах IT-сфери.
- Частка IT-сфери в економіці області.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
1.2.1. Розвиток компаній військово-промислового комплексу. Участь у державних та міжнародних програмах та проектах	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення підприємств регіону до виконання оборонних держзамовлень. • Відновлення виробничих потужностей та кадрового потенціалу підприємств ВПК регіону. • Налагодження взаємодії між науковими установами та підприємствами оборонного комплексу та підвищенню рівня інноваційності його продукції.
1.2.2. Розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю (машинобудування, деревообробка, фармація та ін.)	<ul style="list-style-type: none"> • Створення умов для розвитку наукоємного машинобудування. • Модернізація меблевої та деревообробної промисловості в умовах дії мораторію на експорт лісоматеріалів. • Стимулювання розвитку високотехнологічних галузей економіки.
1.2.3. Підтримка проектів у сфері екологічно безпечних та енергоефективних технологій	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка розвитку інженерних розробок у сфері екологічно безпечних та енергоефективних технологій. • Організація консалтингових послуг у сфері енергоефективності для потреб підприємств та населення. • Розвиток відновлюваної та альтернативної енергетики на власній сировинній базі. • Розробка та реалізація регіональних та місцевих програм з енергозбереження.
1.2.4. Модернізація вугільної галузі. Будівництво сучасних шахт	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення інвестицій у технічне переозброєння шахт.
1.2.5. Розвиток новітніх технологій видобування, переробки та транспортування енергетичних та інших ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> • Розбудова мережі енерго- та продуктопроводів. • Інтеграція в європейську енергетичну інфраструктуру.

Операційна ціль 1.3. Наука та інновації

Переваги інноваційного фактору в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств сьогодні є очевидними, а його вплив на виробництво – радикальним і комплексним. Важливо розуміти, що інновації, зокрема наука, що їх продукує, нині менш доступні, ніж найцінніші природні ресурси. Крім цього, володіння інноваціями, які є стимуляторами розвитку підприємства, забезпечує перевагу у конкурентній боротьбі. Інноваційні проблеми набувають специфічного характеру в період ринкової трансформації. Сьогодні вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств – головна запорука забезпечення успіху ринкових реформ. Крім цього, світовий досвід показує, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності. Для більшості підприємств інновації стають головним фактором розвитку.

Стан інноваційної діяльності на Львівщині сьогодні є на рівні загальноукраїнського. Так, за даними Головного управління статистики у Львівській області, у 2013 році інноваційні заходи здійснювало 116 промислових підприємств Львівщини, що становить 16,6% від загальної кількості промислових підприємств області. За цим показником Львівська область серед інших регіонів України посіла 14 місце (у 2012 році – 20)¹².

Ефективна інноваційна діяльність не може відбуватися без активної взаємодії між підприємствами та науково-дослідними установами. За даними дослідження «Інвестиційна привабливість регіонів», здійсненим Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з

¹²http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2014/r040414_34.pdf

Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, рівень взаємодії вітчизняних підприємств із науково-дослідними установами у Львівській області є нижчим, ніж середній по Україні¹³.

Аналіз стану інноваційної інфраструктури області, виконаний в рамках Регіональної програми інноваційного розвитку Львівської області на 2012 – 2015 роки, виявив такі проблеми інноваційного розвитку Львівської області:

- відсутність пільг та пільгового кредитування суб'єктів інноваційної діяльності;
- низька поінформованість учасників сфери інноваційної діяльності;
- відсутність комплексного підходу до реалізації інноваційної політики на загальнодержавному рівні;
- недосконалість механізму створення та функціонування регіонального інноваційного фонду;
- недостатній взаємозв'язок між ланками наука – підприємство – влада.

Зазначені дані свідчать про очевидну недостатність та недоліки інноваційної діяльності в регіоні. Операційна ціль 1.3. скерована на підвищення рівня інноваційної діяльності в регіоні та розвитку галузей з високою доданою вартістю.

Втручання у сферу передбачено у таких напрямках:

- розвиток сучасної дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при аналітичних установах та ВНЗ;
- розвиток сфери «економіки знань»;
- підтримка кращих наукових шкіл та дослідницьких колективів;
- створення технологічних парків та бізнес-інкубаторів для науковців та малого бізнесу.

Очікувані результати:

- Збільшення кількості підприємств, які здійснюють інноваційні заходи.
- Збільшення обсягів інноваційної продукції промислових підприємств області.
- Збільшення обсягів інвестицій, залучених підприємствами області для реалізації інноваційних проектів.
- Розвиток та підвищення ефективності інноваційної інфраструктури області.
- Підвищення інноваційної активності як дослідної сфери, так і суб'єктів малого та середнього бізнесу.
- Створення ефективних форм взаємодії науково-дослідного та приватного секторів.
- Розвиток освітньої інфраструктури «економіки знань».
- Підвищення інноваційної активності школярів та студентів.
- Збільшення кількості молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю.

Індикатори:

- Частка підприємств, які реалізують інноваційні проекти.
- Частка інноваційної продукції в загальному обсязі продукції промислових підприємств області.

---

¹³http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_2014_1.pdf

- Частка інвестицій для реалізації інноваційних проектів у загальному обсязі інвестицій.
- Кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості.
- Кількість освоєних нових видів продукції у промисловості.
- Кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи.
- Частка науковців, зайнятих дослідницькою діяльністю.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
1.3.1. Розвиток дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при академічних установах та ВНЗ	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення форумів, конференцій, міжнародних програм обміну. • Стимулювання розвитку інжинірингу. • Активізація співпраці освітньо-наукових установ, бізнесу та органів влади у сфері розробки і реалізації інноваційних проектів.
1.3.2. Впровадження інноваційних продуктів в управління регіональним та муніципальним розвитком	<ul style="list-style-type: none"> • ГІС-технології (облік земельних ресурсів та ін.). • GPS-трекери на громадському транспорті. • Інформаційні технології в музейній сфері. • Впровадження проектів smart-city.
1.3.3. Розвиток сфери «економіки знань» та науково-виробничої кооперації	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток освітньої інфраструктури. • Розробка та впровадження регіональної програми участі у міжнародних наукових конференціях та підтримка програм обмінів. • Розширення можливостей навчальних закладів у сфері підготовки ІТ-спеціалістів.
1.3.4. Розвиток сектору інформаційних технологій	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка та реалізація інвестиційних проектів у сфері ІТ. • Широке впровадження інформаційних технологій у процеси взаємодії влади, населення та бізнесу.
1.3.5. Підтримка кращих наукових шкіл та дослідницьких колективів	<ul style="list-style-type: none"> • Створення інноваційних наукових лабораторій для молоді.
1.3.6. Створення технологічних парків та бізнес-інкубаторів для науковців та малого бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> • Створення ІТ бізнес-інкубаторів. • Створення Центру комерціалізації інновацій для забезпечення інформаційно-консультативного супроводу інноваторів, зацікавлених комерціалізувати свої розробки.
1.3.7. Підтримка інноваційних ініціатив на етапі виготовлення, випробування і доведення дослідних зразків	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансова та грантова підтримка проектів на етапі виготовлення дослідних зразків. • Конкурси проектів. • Створення коворкінгів.

Стратегічна ціль 2: ЯКІСТЬ ЖИТТЯ

Якість життя населення є головною передумовою розвитку людського капіталу та одночасно засобом і метою посилення конкурентоспроможності на рівні регіону та країни. Підвищення якості життя населення є одним із ключових чинників конкурентоспроможності регіону, оскільки є чинником залучення інвестиційних та трудових ресурсів, інтелектуального капіталу та, з іншого боку, стримує відтік людського і фінансового капіталу за кордон.

Безумовно, більшість позицій, за якими визначається рівень якості життя, залишаються під впливом політики національного рівня. Однак, є ряд аспектів якості життя, на які можна впливати на обласному рівні. Серед них:

- сприяння зайнятості населення, підвищення якості освітніх послуг, їх відповідності потребам ринку праці, створення механізмів гнучкого балансування пропозиції та попиту на ринку праці;

- розвиток людського та соціального капіталу, збереження історико-культурного середовища регіону, розвитку сфери культури і мистецтва, духовного формування нації і задоволення культурних потреб населення, розвиток системи підтримки сім'ї, дітей і молоді, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків;
- покращення соціальної інфраструктури, забезпечення максимальної доступності базових соціальних послуг широким верствам населення;
- популяризація здорового способу життя, підвищення фізичної активності населення;
- поліпшення екологічної ситуації, формування культури споживання, енергоощадності, поводження з побутовими відходами.

Враховуючи те, що якість життя як базис для розвитку людського капіталу впливає на приплив інвестицій, міграційні процеси, ефективність праці, можна стверджувати, що якість життя є чинником конкурентоспроможності Львівщини. Підвищення якості життя мешканців Львівщини – комплексна мета розвитку області, досягнення якої забезпечується в результаті реалізації всіх стратегічних цілей стратегії. Вона досягається на основі оптимізації використання внутрішнього потенціалу регіону, врахування особливостей організації економічної діяльності, а також етнокультурних цінностей населення.

Основні переваги, що стосуються якості життя на Львівщині, включають: розвинене підприємницьке середовище, високий рівень ділової активності; високий рівень освіченості населення; розвинене міжнародне наукове співробітництво; значний економічний, науково-технічний, туристичний, культурний потенціал; менший ступінь антропогенного забруднення довкілля у порівнянні з іншими регіонами України; велику кількість рекреаційних ресурсів (мінеральні води, природні та ландшафтні парки); широко відомі курорти та туристично-привабливі гірські території; однорідний етнічний склад населення з високим почуттям патріотизму, релігійності, з орієнтуванням на українські традиції.

Однак існує кілька недоліків, які обмежують перспективи, пов'язані з розблокуванням зростання потенціалу. Найбільш очевидними недоліками, що гальмують розвиток, є: «старіння» населення; високий рівень безробіття, дисбаланс у можливостях доступу жінок і чоловіків до економічних ресурсів (робота, зарплата, кар'єрне зростання, послуги), низька купівельна спроможність; невідповідність освітніх послуг потребам регіонального ринку праці; низькі доходи сільських домогосподарств; недостатня кількість та аварійний стан об'єктів соціальної інфраструктури в селах (у першу чергу – брак дошкільних навчальних закладів); незадовільний технічний стан доріг; брак фінансових ресурсів у місцевих бюджетах; невирішеність проблеми поводження з побутовими і промисловими відходами, локальні екологічні проблеми; значні території області є потенційно підтоплюваними; значні диспропорції у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.

Стратегічна ціль 2. Якість життя				
Операційна ціль 2.1.	Операційна ціль 2.2.	Операційна ціль 2.3.	Операційна ціль 2.4.	Операційна ціль 2.5
Безпека	Комфортне середовище	Розвиток особистості	Чисте довкілля	Децентралізація та місцеве самоврядування

Значний вплив на підвищення якості життя населення будуть мати ініціативи, передбачені для досягнення решти стратегічних цілей, оскільки важливими результатами досягнення вищезазначених цілей буде створення нових робочих місць та збільшення доходів домогосподарств та місцевих бюджетів. Поряд з цим, діяльність у межах цієї стратегічної цілі буде доповнювати досягнення решти стратегічних цілей, оскільки в основі виконання будь-якого проекту завжди знаходиться людина.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 2 у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

- Зміцнення безпеки життєдіяльності мешканців регіону шляхом зниження рівня корупції, запобігання надзвичайним ситуаціям.
- Підвищення загальнокультурного, інтелектуального та професійного рівня населення.
- Громадської та ментальної єдності спільноти мешканців.
- Зменшення захворюваності.
- Збільшення середньої очікуваної тривалості життя.
- Зниження рівня безробіття, особливо серед молоді.
- Більш повне та якісне надання соціальних, комунальних, адміністративних та інших послуг населенню.
- Підвищення екологічної свідомості населення.
- Досягнення сучасних стандартів якості повітряного та водного басейну, екологічного стану земель.
- Покращення поводження з відходами й припинення їх неорганізованого складування.
- Збільшення кількості та площі об'єктів природно-заповідного фонду.

Операційна ціль 2.1: Безпека

Потреба в безпеці притаманна будь-якій системі, зокрема соціально-економічній. Безпека є однією з найважливіших умов функціонування держави, регіону, підприємства, особи. У сучасних умовах відбувається трансформація економічної безпеки в соціально-економічну. Така трансформація зумовлена посиленням впливу людського чинника в зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування будь-якої системи.

Соціально-економічна безпека особи виступає головним об'єктом системи соціально-економічної безпеки та являє собою стан захищеності її життєво важливих інтересів. Соціально-економічна безпека особи виражається в збереженні найважливіших інтересів індивіда, включеного до соціально-економічних відносин та становить основу його поступального розвитку. При цьому особа виступає не тільки об'єктом, але і реальним суб'єктом соціально-економічних відносин, а це означає, що її безпека відображає як стан, так і спроможність особи у певних умовах реалізовувати природне право на якісний рівень життя.

Поряд з цим, сучасному українському суспільству притаманна низка соціально-економічних загроз, які проявляються на рівні особи. Серед них:

- високий рівень корупції та тінізації економіки;
- неефективна система запобігання надзвичайним ситуаціям;
- низька дієвість системи соціального забезпечення, що не дозволяє забезпечити реалізацію соціальних стандартів уразливим категоріям населення;
- невідповідність соціальної інфраструктури потребам населення.

Зазначені проблеми загострилися у зв'язку із розгортанням збройного конфлікту з Російською Федерацією на сході країни, що спричинило значне зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, які потребують забезпечення житлом, послугами соціальної інфраструктури, працевлаштування тощо, а також числа учасників антитерористичної операції та членів їх сімей, які потребують медико-соціального супроводу.

На подолання окреслених загроз спрямована операційна ціль 2.1. Безпека.

Очікувані результати:

- Підвищення якості бізнес-клімату в регіоні.
- Зниження проявів девіантної поведінки населення.

- Послідовне реформування системи соціального забезпечення.
- Підвищення якості соціальної інфраструктури.
- Забезпечення дітей послугами дошкільних навчальних закладів відповідно до потреб населення регіону.
- Забезпечення медичною та соціально-психологічною допомогою учасників АТО та включення їх в соціальне, економічне та політичне життя регіону.
- Реалізація прав та соціальних гарантій внутрішньо переміщених осіб, сприяння у їхньому працевлаштуванні та започаткуванні власного бізнесу.

Індикатори:

- Кількість правопорушень, пов'язаних із корупційними діями.
- Зростання рівня охоплення дітей дошкільною освітою та збільшення місткості дошкільних навчальних закладів.
- Кількість учасників АТО, що потребували та отримали необхідний вид допомоги.
- Кількість працевлаштованих осіб з числа учасників АТО.
- Динаміка кількості лікарняних ліжок в розрахунку на 1 мешканця.
- Кількість ВПО, що потребували та яким було надано необхідний вид допомоги.
- Частка працевлаштованих та осіб, яким було надано допомогу у відкритті власної справи у структурі працездатного населення з числа ВПО.
- Рівень охоплення малозабезпечених осіб наданими соціальними послугами.
- Частка малозабезпечених домогосподарств в загальній структурі домогосподарств.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
2.1.1. Громадська безпека	<ul style="list-style-type: none"> • Патрулювання вулиць, вдосконалення роботи поліції. • Вуличне освітлення.
2.1.2. Формування антикорупційної культури	<ul style="list-style-type: none"> • Усунення корупційних чинників у діяльності представницьких органів влади. • Проведення інформаційної кампанії щодо заходів з реалізації антикорупційної політики. • Активізація громадськості у здійсненні моніторингу діяльності органів влади на усіх етапах прийняття та виконання управлінських рішень. • Детінізація системи соціально-трудова відносин на регіональному ринку праці. • Посилення відповідальності роботодавців за умови праці, зокрема, в частині виплат заробітної плати, на основі об'єктивної їх оцінки. • Посилення соціальної відповідальності усіх суб'єктів економіки регіону (органів влади, підприємницьких структур, громадських організацій, домогосподарств), в частині чіткого виконання законодавства.
2.1.3. Ефективна система запобігання надзвичайним ситуаціям	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка та впровадження Комплексної регіональної програми екологічної безпеки області. • Створення автоматизованих систем попередження паводкової загрози, загроз викидів та скидів отруйних речовин.
2.1.4. Вдосконалення системи соціального забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • Зниження рівня бідності для соціально уразливих категорій населення. • Підвищення адресності соціальних допомог. • Послідовне реформування системи надання пільг громадянам. • Упорядкування реєстру осіб, які мають право на пільги. • Вдосконалення нормативного забезпечення надання пільг у сфері

	транспортних пасажирських перевезень окремим категоріям осіб. <ul style="list-style-type: none"> • Розвиток мережі закладів та організацій для надання соціальних слуг у громаді.
--	--

Операційна ціль 2.2: Комфортне середовище

Одним із основних критеріїв ефективності розвитку регіону є забезпечення комфортного, безпечного середовища життєдіяльності для людини на всій території регіону, незалежно від розташування місцевості. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення.

Не зважаючи на те, що Львів є найбільшим транспортним вузлом західної України, для Львівщини властива проблема низької транспортної доступності окремих територій. Найгострішою ця проблема є для гірських сіл Львівщини, які не мають залізничного сполучення. Залізничні шляхи утворюють основну мережу, від якої відгалужуються інші транспортні шляхи, які є менш розвинутими. Найчіткіше така ситуація спостерігається у Старосамбірському районі, де понад 20 сіл поза лініями залізничної колії є важкодоступними. Найгірша транспортна доступність спостерігається у Турківському та Сколівському районах, а також у гірській частині Дрогобицького району не має залізничного сполучення, що утруднює доступ для сільського населення як до місць праці, так і до отримання соціальних та адміністративних послуг.

Рівень та якість послуг у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ) є показовим індикатором комфорту, якості та безпеки повсякденного життя громадян. Поряд з цим, послуги ЖКГ є невід'ємною складовою споживчого ринку, від ефективного, стабільного функціонування якого значною мірою залежить соціальна стабільність на місцях. Започатковане у 2014 року підвищення тарифів на послуги ЖКГ, реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади (відповідно до якої утримання сфери ЖКГ передається на низовий рівень громад) надають особливого значення пошуку шляхів розвитку ЖКГ на Львівщині. Наразі у Львівській області традиційною є досить низька якість надання населенню житлово-комунальних послуг.

За останні роки в галузі житлово-комунального господарства нагромаджено багато проблем, що ставлять під загрозу можливість його подальшого сталого функціонування.

Фізичне та моральне старіння основних фондів, погіршення технічного рівня виробництва та зниження якості послуг, взаємна невідповідність чинних тарифів і реальних витрат на надання послуг на підприємствах житлово-комунального господарства, постійне підвищення вартості енергоносіїв при незмінних тарифах на послуги, зростання заборгованості споживачів щодо оплати наданих послуг, значне зменшення обсягів державного інвестування – ось основні причини неефективного та збиткового функціонування підприємств галузі.

Львівщина відноситься до регіонів з найвищим рівнем забезпечення населення доступом до мережі Інтернет, який у 2013 р. становив 9,7%, широкосмуговим доступом – 9,6%, рівень проникнення мобільного широкосмугового доступу – близько 4,7% та залишилися майже незмінними щодо 2012 р. Основними проблемами залишилися низький рівень проникнення мобільного (мереж 3G та 4G) та фіксованого широкосмугового доступу у сільську місцевість, що обумовлено відсутністю зацікавленості провайдерів виходити за межі великих міст. Усунення проблеми обумовлюватиметься розробкою єдиної політики забезпечення населення широкосмуговим доступом, яка визначатиме перелік пілг для приватних провайдерів для розвитку інфраструктури в сільській місцевості.

Операційна ціль 2.2. спрямована на забезпечення комфортного середовища мешканців Львівської області, незалежно від місця проживання за такими напрямками як транспортна доступність, доступність адміністративних послуг, підвищення якості житлово-комунального господарства, розвиток інформаційно-комунікативної інфраструктури.

Очікувані результати:

- Оновлення та модернізація об'єктів житлово-комунального господарства.
- Підвищення якості дорожнього покриття.
- Розвиток транспортної інфраструктури регіонального та районного значення.
- Підвищення ефективності енергоспоживання у побуті і комунальній сфері.

Індикатори:

- Рівень зношеності об'єктів житлово-комунального господарства.
- Довжина доріг регіонального та місцевого значення, що мають тверде покриття неналежної якості.
- Річний обсяг енергоспоживання в комунальній сфері.
- Річний обсяг енергоспоживання населення.
- Рівень забезпечення населення доступом до мережі Інтернет.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
2.2.1. Транспортна доступність	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток транспортної інфраструктури в регіоні, зокрема у гірських районах. • Розбудова дорожньої мережі обласного і районного значення, а також в межах населених пунктів. • Розвиток ринку послуг з перевезення пасажирів.
2.2.2. Доступність адміністративних послуг	<ul style="list-style-type: none"> • Подальша децентралізація системи надання адміністративних послуг. • Розширення спектру послуг, що надаються через ЦНАП, та підвищення ефективності їх діяльності. • Налагодження взаємодії ЦНАП з органами місцевого самоврядування. • Забезпечити підготовку необхідної кількості адміністраторів для ЦНАП, а також регулярне підвищення їх діяльності.
2.2.3. Підвищення якості житлово-комунальних послуг	<ul style="list-style-type: none"> • Модернізація житлово-комунального господарства регіону. • Удосконалення системи управління житлово-комунальними послугами. • Скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів. • Спрощення процедури та інформаційна і юридична підтримка оформлення ОСББ. • Здійснення оцінки системи відповідності якості житлово-комунальних послуг у формі відкритого інформаційного майданчика для споживачів і надавачів комунальних послуг. • Благоустрій територій районних центрів та малих міст. • Створення конкурентного середовища на ринку комунальних послуг.
2.2.4. Відповідність соціальної інфраструктури потребам населення	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення реалізації проектів капітального будівництва об'єктів соціальної інфраструктури, в тому числі за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку. • Оптимізація існуючої мережі дошкільних навчальних закладів та збільшення їх місткості. • Приведення мережі закладів охорони здоров'я у відповідність до європейських стандартів. • Розвиток спеціальної інфраструктури для осіб з обмеженими можливостями.

2.2.5. Соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб (ВПО)	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація регіональних і локальних програм адаптації потенціалу внутрішньо переміщених осіб зі створенням умов їхнього працевлаштування, самозайнятості, ведення бізнесу, соціальної інтеграції. • Реалізація прав дітей з числа вимушених переселенців на навчання, оздоровлення та відпочинок без обмеження реалізації цих прав для місцевого населення. • Співпраця з міжнародними, всеукраїнськими, обласними громадськими організаціями, об'єднаннями і фондами, релігійними і благодійними структурами в частині надання гуманітарної допомоги.
2.2.6. Медико-соціальний супровід учасників АТО і членів їх родин	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення психологічного та фізичного стану учасників АТО. • Забезпечення засобами реабілітації та пересування учасників АТО, які отримали тілесні ушкодження. • Покращення матеріального стану родин учасників АТО. • Реалізація права забезпечення земельними ділянками учасників АТО та житлом членів родин загиблих. • Розвиток волонтерського руху та активізація діяльності громадських та благодійних організацій та фондів. • Підвищення рівня поінформованості громадськості з питань соціального захисту учасників АТО.
2.2.7. Розвиток інформаційно-комунікативної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> • Розширення мобільного (мереж 3G та 4G) та фіксованого широкосмугового доступу у сільській місцевості. • Створення міжрегіональних та внутрішньорегіональних інформаційних і комунікативних мереж. • Забезпечення широкосмугового доступу до Інтернет, особливо у сільській місцевості. • Розвиток регіональної стаціонарної телекомунікаційної мережі. • Проведення інформаційно-навчальних заходів з розвитку навичок користування Інтернет для мешканців сільських територій.

Операційна ціль 2.3: Розвиток особистості

Львівська область належить до найбільш населених регіонів країни з високою щільністю населення та високим рівнем урбанізації. Зважаючи на незначне збільшення коефіцієнтів народжуваності та стабільні показники смертності, можна стверджувати, що демографічна ситуація в області складна. Особливо це стосується молодих працівників та осіб дітородного віку, кількість яких прогнозовано значно зменшиться. Наслідки, спричинені низькими коефіцієнтами народжуваності на початку 1990-х рр., будуть відчутні упродовж наступних 20 років, коли люди, народжені в той період, почнуть працювати та народжувати дітей. Отже, чисельність працездатного населення зменшуватиметься упродовж періоду дії Стратегії, що вплине на економічний потенціал області в майбутньому.

Зменшення чисельності молодого населення працездатного віку негативно вплине на забезпечення економіки області ресурсами праці. Тому в рамках Стратегії слід докласти зусиль, аби збільшити продуктивність робочої сили для забезпечення економічного зростання, незважаючи на зменшення кількості та процес старіння населення. Щоб вирішити проблему щодо старіння населення, слід розробити спеціальні програми та проекти, спрямовані на зміну способу життя, продовження активного соціального життя та покращення фізичного здоров'я осіб літнього віку.

Очікувані результати:

- Більш гнучка, практично орієнтована, доступна для населення система вищої та професійно-технічної освіти.

- Оптимізована мережа професійно-технічних навчальних закладів, покращення їх матеріальної бази для підготовки за потрібними в регіоні професіями.
- Підвищення рівня працевлаштування випускників ВНЗ регіону.
- Систематичний моніторинг ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці.
- Зменшення рівня безробіття, особливо серед молоді.
- Покращення системи соціально-трудових відносин між роботодавцями та працівниками на регіональному ринку праці.
- Зменшення рівня захворюваності та зниження рівня смертності населення.

Індикатори:

- Покращення показників працевлаштування молоді, зокрема випускників ВНЗ та професійно-технічної освіти, за отриманою професією.
- Зменшення рівня безробіття, зокрема, серед працездатної молоді.
- Кількість вперше виявлених захворювань, на 10000 осіб населення.
- Коефіцієнт смертності.
- Коефіцієнт смертності населення у працездатному віці.
- Частка курців, нарко- та алкозалежних в населенні регіону, кількість суїцидів.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
2.3.1. Підвищення якості освітніх послуг	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення реорганізації системи професійно-технічної освіти відповідно до потреб ринку праці. • Посилення ролі закладів вищої та професійно-технічної освіти в практичній підготовці фахівців з формуванням схильності до самозайнятості, ведення малого і середнього бізнесу. • Покращення матеріальної бази професійно-технічної освіти та організації баз практики. • Покращення роботи з талановитою учнівською та студентською молоддю з метою запобігання її відтоку на навчання та працевлаштування за кордон. • Стимулювання волонтерства як етапу до майбутньої зайнятості. • Промоція роботодавців з кращими умовами праці і розвитку трудового потенціалу працівників. • Стимулювання самозайнятості як прогресивної форми розвитку трудового потенціалу.
2.3.2. Формування здорового способу життя та розвиток сфери охорони здоров'я	<ul style="list-style-type: none"> • Формування у населення прихильності до здорового способу життя. • Посилення профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань. • Популяризація участі населення в добровільному медичному страхуванні. • Підвищення якості послуг сфери охорони здоров'я.
2.3.3. Розвиток культури і народних традицій	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення конкурсів народної творчості. • Підтримка діяльності шкільних гуртків народних ремесел. • Розвиток традиційних народних промислів. • Розвиток міжрегіональних і міжнародних зв'язків та співпраця з міжнародними організаціями. • Проведення інвентаризації об'єктів традиційної культурної спадщини

	<p>регіону.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Популяризація елементів традиційної культури. • Впровадження сучасних інформаційних систем в музейно-культурну сферу. • Підтримка культури та мистецтва національних та етнічних меншин, що проживають на Львівщині.
2.3.4. Підтримка інституцій громадянського суспільства	<ul style="list-style-type: none"> • Створення сприятливих умов, спрямованих на задоволення інтересів, захист прав і свобод людини і громадянина. • Подальше становлення громадянського суспільства. • Налагодження співпраці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства для задоволення потреб розвитку області.

Операційна ціль 2.4. Чисте довкілля

Соціально-економічний розвиток області тісно і нерозривно пов'язаний з екологічним станом довкілля, усуненням екологічних проблем та ризиків у регіоні. Оцінка стану довкілля Львівської області свідчить, що компоненти екосистеми зазнають негативного антропогенного впливу, а серед екологічних проблем області, які потребують вирішення, найважливішими є забруднення атмосфери викидами промислових підприємств та автотранспорту, забруднення водних ресурсів комунальними та промисловими стоками (у 2014 році в поверхневій воді було скинуто 45,1 млн. куб. м забруднених зворотних вод, з них понад 90 % - комунальні); підтоплення територій та карстові прояви у зонах гірничих розробок; вкрай архаїчне поводження з відходами та неналежна їх утилізація; порушення екологічної рівноваги на значних територіях внаслідок попередньої діяльності підприємств гірничо-хімічної промисловості Львівщини тощо.

Забруднення навколишнього природного середовища та порушення екологічної рівноваги несумісні із засадами сталого розвитку, що обумовлює актуальність вирішення наявних проблем охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності населення як невід'ємних умов розвитку регіону. Цілі та завдання Стратегії при цьому мають виключати можливі негативні наслідки для довкілля та містити заходи і проекти, спрямовані безпосередньо на досягнення екологічної безпеки життєдіяльності в регіоні.

Євроінтеграційний курс України та прикордонне розташування області створюють сприятливі умови для спільного вирішення регіональних екологічних проблем, в т.ч. транскордонних, з країнами ЄС.

Очікувані результати:

- Зменшення та припинення шкідливого впливу на довкілля промислових і побутових відходів, перехід на європейські стандарти поводження з відходами.
- Усунення загроз техногенної небезпеки в регіоні, стабілізація й відновлення екологічної рівноваги на територіях, порушених гірничими розробками.
- Зменшення обсягів та припинення скидів забруднених зворотних вод у поверхневій воді та підземні горизонти, досягнення встановлених стандартів якості поверхневих та підземних вод.
- Реалізації басейнового принципу управління водними ресурсами, раціональне використання води.
- Протипаводковий захист території.
- Зменшення рівня забруднення та досягнення стандартів якості атмосферного повітря.
- Лісовідновлення, оптимізація структури лісонасаджень і захист лісів від несприятливих природних явищ та шкідників.

- Поліпшення екологічного стану ґрунтів та рекультивація порушених земель.
- Розширення мережі об'єктів природно-заповідного фонду.
- Заміщення традиційних джерел енергії відновлюваними, раціоналізація використання природних багатств.

- Підвищення екологічної поінформованості та свідомості населення.

Індикатори:

- Питома частка утилізованих, перероблених відходів та видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти.
- Зменшення обсягів відходів у місцях неорганізованого зберігання.
- Індекс забруднення атмосфери.
- Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.
- Площа еродованих, хімічно забруднених, порушених земель та земель, що зазнають підтоплення.
- Обсяг скидання забруднених стічних вод.
- Площа лісів та лісовкритих площ, обсяг відновлення лісів.
- Частка енергії, отриманої з відновлюваних джерел, у її загальному виробництві.
- Частка домогосподарств, які використовують відновлювані джерела енергії.
- Частка екологічних навчальних курсів в програмах шкільних та вищих навчальних закладів.
- Частка екологічної інформації та соціальної реклами природоохоронного спрямування, що регулярно поширюється засобами масової інформації.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
2.4.1. Запровадження європейських стандартів у поводженні з відходами	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка та реалізація планів щодо управління відходами та програм попередження утворення відходів згідно з вимогами Директиви ЄС № 2008/98/ЄС. • Розробка та реалізація планів очистки існуючих місць захоронення відходів (Директива № 1999/31/ЄС). • Впровадження новітніх технологій та обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки й утилізації ТПВ, у т.ч. специфічних та небезпечних. • Будівництво полігонів зі складування відходів, які відповідають встановленим стандартам; закриття та рекультивація існуючих сміттєзвалищ. • Будівництво сміттесортувальних і сміттєпереробних комплексів. • Сприяння використанню відходів у якості вторинної сировини. • Проведення паспортизації місць зберігання хімічних засобів захисту рослин та розробка і реалізація програм утилізації накопичених агрохімікатів. • Проведення знешкодження гудронів, завезених з Угорщини, та кислих гудронів акумульованих у ставках накопичувачах ВАТ «Львівський дослідний нафтомаслозавод». • Запобігання появі нових несанкціонованих звалищ твердих побутових відходів. • Впровадження та функціонування системи моніторингу обігу відходів, інформаційного забезпечення щодо їх переробки та утилізації, створення єдиного банку даних.
2.4.2. Зменшення забруднення повітряного басейну та поліпшення стану	<ul style="list-style-type: none"> • Встановлення систем оцінки якості атмосферного повітря та запровадження планів щодо якості повітря для зон і агломерацій, де спостерігаються понаднормативні забруднення (Директива № 2008/50/ЄС).

<p>водних об'єктів</p>	<ul style="list-style-type: none"> Розробка та впровадження програм зі зменшення до допустимого рівня промислових викидів у атмосферу. Залучення підприємствами-забруднювачами фінансових ресурсів на модернізацію виробництва через механізми Кіотського протоколу. Оптимізація міських транспортних потоків та модернізація транспортних магістралей і розв'язок для уникнення понад нормативного забруднення повітря автотранспортом, будівництво об'їзних автодоріг біля крупних населених пунктів області. Забезпечення функціонування басейнових управлінь водними ресурсами у відповідності до Директиви № 2000/60/ЄС. Запровадження програм моніторингу якості води (Директива № 2000/60/ЄС). Запровадження планів управління ризиками затоплення (Директива 2007/60/ЄС). Підготовка технічної та інвестиційної програми з імплементації вимог до очистки міських стічних вод (Директива № 91/271/ЄЕС), зокрема щодо будівництва, розширення та реконструкція очисних споруд населених пунктів та систем роздільної каналізації. Повна реалізація на території області завдань Державної цільової програми комплексного протипаводкового захисту в басейнах річок Дністра, Пруту та Серету. Забезпечення створення водоохоронних зон, дотримання режиму прибережних і прируслових смуг.
<p>2.4.3. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду</p>	<ul style="list-style-type: none"> Проведення інвентаризації та винесення в натуру меж існуючих територій та об'єктів ПЗФ. Створення нових територій і об'єктів ПЗФ, включаючи транскордонні, та забезпечення їх фінансування. Розробка та реалізація заходів з дотримання на території області вимог щодо захисту диких птахів, збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни (Директиви № 2009/147/ЄС, № 92/43/ЄС). Розвиток інфраструктури природоохоронних об'єктів, в тому числі під'їзних доріг.
<p>2.4.4. Виховання екологічної свідомості населення</p>	<ul style="list-style-type: none"> Розробка та впровадження концепції екологічної освіти в шкільних та вищих навчальних закладах. Стимулювання участі громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля. Проведення просвітницької роботи, спрямованої на підвищення культури поведінки з відходами. Поширення екологічної інформації через ЗМІ, Інтернет. Друк просвітницької літератури на природоохоронну тематику (газети, журнали, брошури). Організація постійно діючих стаціонарних, тимчасових та пересувних фотовиставок екологічного змісту, екологічних фестивалів (шкільних, університетських, молодіжних), олімпіад, конкурсів. Створення і підтримка діяльності еколого-просвітницьких та візит центрів у природному заповіднику, національних природних та регіональних ландшафтних парках.
<p>2.4.5. Енерго- та ресурсозбереження й енергоефективність</p>	<ul style="list-style-type: none"> Створення сучасних систем моніторингу і контролю витрат енергоресурсів, проведення енергоаудиту об'єктів комунальної власності. Розробка та реалізація програм щодо впровадження енергозберігаючих заходів у житловому секторі та на комунальних об'єктах. Стимулювання переходу до використання відновлюваних джерел енергії у промисловості, комунальному господарстві, побуті. Розробка та реалізація регіональної програми розвитку відновлюваної енергетики.

- Популяризація енергозберігаючих технологій серед мешканців.

Операційна ціль 2.5. Децентралізація та місцеве самоврядування

Надмірна централізація управління та бюджетна централізація в Україні стала певним гальмом соціально-економічного розвитку країни в цілому та її регіонів. Існуючі інструменти державної підтримки регіонального розвитку при цьому виявили свою низьку ефективність. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» одним з ключових напрямів реформування суспільно-економічних відносин визначає децентралізацію публічної влади та зростання ролі місцевого самоврядування в подальшому поступі держави. Основними засадами децентралізації розглядаються:

- відхід від надмірно централізованої моделі управління;
- створення інституційних умов для забезпечення спроможності місцевого самоврядування;
- реалізація положень Європейської хартії місцевого самоврядування, розмежування повноважень державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, запровадження принципів субсидіарності та повсюдності місцевого самоврядування;
- підвищення рівня прозорості й ефективності в управлінні публічними фінансами, відповідні зміни міжбюджетних відносин.

При цьому передбачається внести зміни до фактично успадкованої від радянських часів системи адміністративно-територіального устрою, посилити роль територіальних громад як первинної його ланки, на рівні якої слід забезпечити якісне й доступне надання більшості публічних послуг, з оптимальним розподілом повноважень між ними та районним і регіональним рівнем місцевого самоврядування.

Посилення бюджетної спроможності територіальних громад, перехід управлінських функцій від місцевих держадміністрацій до органів місцевого самоврядування, розкриває ширші можливості в територіальному управлінні на рівні громад, районів, регіонів. Вони підкріплюються також новими підходами до організації державної підтримки розвитку громад і регіонів.

Очікувані результати:

- Підвищення рівня функціональності системи адміністративно-територіального устрою.
  - Управлінська самостійність місцевого самоврядування.
  - Розширення доходної бази місцевих бюджетів.
  - Зростання бюджетного потенціалу територіальних громад та запровадження прямих відносин громад з державним бюджетом.
  - Державна фінансова підтримка формування інфраструктури територіальних громад.
  - Гарантовані державою трансферти (базова дотація, медична та освітня субвенції тощо).
  - Нова система бюджетного вирівнювання та стимулювання бюджетонаповнюючої ініціативи територіальних громад і регіонів.
  - Гарантовані та прогнозовані можливості отримання коштів з державного фонду регіонального розвитку.
  - Нові інвестиційні можливості розвитку громад та регіонів.
  - Активізація потенціалу саморозвитку територіальних громад та регіонів.
- #### **Індикатори:**
- Приріст ВРП.
  - Зростання обсягів місцевих бюджетів.

- Приріст інвестицій.
- Зменшення безробіття.
- Зростання середньомісячної заробітної плати працівників.
- Зростання доходів домогосподарств.
- Кількість нових чи реконструйованих об'єктів інфраструктури.

• Кількість реалізованих регіональних та локальних проектів з економічного, соціального, екологічного розвитку.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
2.5.1. Формування та реалізація нової моделі організації територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційна та консультативна допомога у процесі добровільного об'єднання громад. • Формування спроможних територіальних громад з достатнім людським та фінансовим потенціалом. • Організація навчання та підвищення професійного рівня посадових осіб та працівників органів місцевого самоврядування для роботи в нових умовах.
2.5.2. Використання економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційне та консультаційне забезпечення розробки проектів місцевих бюджетів, насамперед новостворених територіальних громад. • Розробка планів соціально-економічного розвитку територіальних громад. • Прискорення розробки містобудівної документації: схем планування території адміністративних районів та територіальних громад, генеральних планів населених пунктів, планів зонування території, проектів землекористування тощо. • Завершення формування містобудівного кадастру області. • Виконання умов щодо отримання державної фінансової підтримки на формування інфраструктури територіальних громад згідно з планами їх соціально-економічного розвитку. • Використання можливостей міжмуніципального співробітництва задля реалізації спільних інфраструктурних та інших проектів. • Підготовка проектів для фінансування в рамках операційних програм Європейського інструменту сусідства на 2014-2020 роки, отримання фінансування від міжнародних фондів розвитку. • Розробка проектів для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку.
2.5.3. Фінансова підтримка об'єднаних територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка механізмів фінансування проектів розвитку нових територіальних утворень.
2.5.4. Інформаційно-консалтингове забезпечення децентралізації на місцевому рівні	<ul style="list-style-type: none"> • Створення баз даних відкритого доступу, орієнтованих на підвищення якості державного управління. • Запровадження системи дистанційного електронного врядування. • Уніфікація стандартів функціонування інформаційних ресурсів органів влади різних рівнів. • Модернізація системи технічного оснащення та використання сучасних інформаційних технологій для налагодження співпраці органів влади різних рівнів.

Стратегічна ціль 3: ВІДКРИТІ КОРДОНИ

Євроінтеграцію, як головний вектор розвитку регіону відтворено у стратегічному Баченні розвитку області до 2020 року. Євроінтеграція в своїх найважливіших аспектах – політичному, економічному, соціальному, культурному - червоною ниткою проходить крізь всі стратегічні цілі розвитку регіону. Особливої актуальності цей вектор набуває у зв'язку з підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, що зумовлює виокремлення стратегічної цілі щодо міжнародного та транскордонного співробітництва в контексті європейської інтеграції.

Підписання Угоди про асоціацію України з ЄС відкриває шляхи для розвитку не тільки прикордонним районам області, а всьому регіону. Послаблення торгових обмежень з країнами Європи дозволяє підприємствам Львівщини географічно диверсифікувати свої зовнішні ринки, які значно зменшилися у зв'язку з агресією з боку Російської Федерації. Так, у 2014 році товарний експорт підприємств Львівської області до країн ЄС збільшився на понад 10%.

Стратегічна ціль «Відкриті кордони» виводиться зі специфіки тривалого розвитку Львівщини як активного учасника транскордонного регіону, - зокрема область від 1993 року входить до «Карпатського Єврорегіону» та з 2000-го року два райони Львівської області – Сокальський і Жовківський – входять до Єврорегіону «Буг». За цих півтора десяти років було напрацьовано багато ефективних механізмів співпраці, створено не одне міцне міжнародне партнерство. Так, у 2013 році розроблено Стратегію транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області на 2014-2020 роки.

Євроінтеграційні процеси в регіоні значною мірою поживаються транскордонною співпрацею, яка спрямована, насамперед, на розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів через встановлення взаємовигідних та добросусідських відносин між територіальними громадами, бізнес-середовищами, інституціями громадянського суспільства прикордонних регіонів, мешканцями прикордонних територій. Водночас, ефективність цієї співпраці значною мірою залежить від стану інфраструктури. Виходячи з вищезазначеного виокремлено наступні два напрямки досягнення цілі «Відкриті кордони»: активізація міжнародного співробітництва та удосконалення прикордонної інфраструктури.

Стратегічна ціль 3. Відкриті кордони		
Операційна ціль 3.1.	Операційна ціль 3.2.	Операційна ціль 3.3.
Міжнародне співробітництво	Транскордонна співпраця	Прикордонна інфраструктура

Очікувані результати:

- Збільшення товарного експорту та експорту послуг у країни Європейського Союзу.
- Встановлення нових взаємовигідних соціально-економічних зв'язків між територіальними громадами Львівської області та регіонами Європейського Союзу.
- Реалізація транскордонних проектів на розв'язання спільних проблем територій Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.
- Розвиток нових форм транскордонного співробітництва – транскордонні кластери, транскордонні партнерства тощо.
- Активні програми міжнародної співпраці в академічному середовищі.
- Популяризація нових об'єктів культурної спадщини.
- Впорядкування міжнародних пунктів пропуску та розвинена прикордонна інфраструктура.

Операційна ціль 3.1. Міжнародне співробітництво

Міжнародне співробітництво відіграє важливу роль для прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики ЄС. Узагальнення досвіду транскордонної співпраці країн – членів ЄС і їх сусідів – важлива база для реалізації стратегії України щодо вступу до ЄС.

Динаміка розвитку єврорегіональної співпраці свідчить про значну її активізацію, пов'язану, передусім, з реалізацією загальноєвропейської мети – розмивання кордонів між країнами – членами Європейського Союзу і вирівнювання диспропорцій розвитку периферійних та центральних регіонів у кожній з держав.

Основною організаційною формою транскордонного співробітництва¹⁴ є єврорегіони, практика функціонування яких в останні роки показала свою ефективність у справі ліквідації бар'єрів для вільного руху людей, товарів, послуг, капіталів. Сьогодні у Європі налічується понад 180 єврорегіонів і їх кількість продовжує зростати.

Потенціал єврорегіонів, членом яких є Львівська область, а саме «Карпатського Єврорегіону» та єврорегіону «Буг», використовується не повністю, головним чином через низький рівень їх інституційної спроможності. Очевидним є, що потенційним учасникам проектів транскордонної співпраці в рамках цих єврорегіонів – самоврядним територіальним громадам, підприємцям, установам культури та освіти, громадським організаціям – самостійно складно знайти партнерів для спільних проектів, джерела фінансування цих проектів тощо.

Досвід країн ЄС вказує про ефективність розвитку нових форм транскордонного співробітництва, зокрема транскордонних кластерів. У 2013 році об'єднання зусиль суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва щодо спільного наукового, інформаційного і статистичного забезпечення розвитку українсько-польського транскордонного регіону та з метою використання потенціалу транскордонного співробітництва створено Науковий інформаційно-статистичний транскордонний кластер «Інфостат» за участю української та польської сторони.

Операційна ціль «Міжнародне співробітництво» скерована на підсилення інституційної спроможності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва, міжнародних транскордонних об'єднань, що зумовить:

- активізацію соціальних, економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між територіальними громадами прикордонних регіонів на розв'язання їх спільних з територіальними громадами Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі проблем;
- поглиблення співпраці освітніх установ регіону у розвитку міжнародних студентських обмінів, реалізації нових міжнародних навчальних програм, формуванні єдиного інформаційного простору для науково-дослідних установ та ВНЗ;
- покращення доступності використання суб'єктами економічних відносин потенціалу транскордонного співробітництва, захист та промоцію об'єктів світової культурної спадщини.

Очікувані результати:

- Діючі дирекції «Карпатського єврорегіону» та єврорегіону «Буг».
- Діючі партнерства територіальних громад транскордонних регіонів Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.
- Реалізація спільних транскордонних проектів соціально-економічного розвитку територіальних громад Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.
- Реалізація спільних проектів культурного, екологічного спрямування на вирішення спільних проблем територіальних громад Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.
- Реалізація взаємовигідних бізнес-проектів підприємницьких середовищ Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.

¹⁴ «Транскордонне співробітництво визначається як «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей». (Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. 35 с.)

- Реалізація спільних програм освітніх та культурних обмінів, грантових програм на підтримку талановитих студентів академічних середовищ Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.
- Створення реєстрів об'єктів світової культурної спадщини транскордонних регіонів Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств Польщі.

Індикатори:

- Обсяги залученої міжнародної технічної допомоги.
- Кількість діючих партнерств територіальних громад.
- Кількість реалізованих проектів соціально-економічного розвитку територіальних громад.
- Кількість проектів культурного, екологічного спрямування на вирішення спільних проблем територіальних громад транскордонних регіонів.
- Кількість спільних бізнес-проектів підприємницьких середовищ Львівської області та інших країн.
- Кількість спільних програм академічних середовищ Львівської області та інших країн.
- Створений реєстр об'єктів світової культурної спадщини транскордонного регіону.
- Кількість представництв міжнародних інституцій в області.
- Кількість спільних заходів суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва.
- Кількість нових форм транскордонного співробітництва.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
3.1.1. Використання можливостей міжнародної технічної допомоги	<ul style="list-style-type: none"> • Активізація роботи щодо залучення коштів із фондів ЄС, зокрема в межах транскордонного, міжрегіонального та міжгалузевого співробітництва. • Надання допомоги районним державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування щодо підготовки проектів для залучення грантів програм міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу, в т. ч. для Карпатського Євро регіону. • Розроблення із залученням фахівців та проектів міжнародної технічної допомоги регіональних (територіальних) паспортів пріоритетних видів економічної діяльності. • Сприяння залучення потенційних учасників транскордонного співробітництва щодо використання міжнародної технічної допомоги. • Розвиток громадянського суспільства регіону.
3.1.2. Налагодження міжрегіональної та муніципальної співпраці	<ul style="list-style-type: none"> • Сприяння встановленню і поглибленню економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами України та інших держав. • Підтримка програм міжнародних обмінів студентами, аспірантами, викладачами.
3.1.3. Розширення мережі представництв міжнародних інституцій в регіоні	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення міжнародних інституцій та сприяння у відкритті їх представництв в межах області. • Створення сприятливих умов для локалізації представництв міжнародних інституцій в регіоні.
3.1.4. Міжнародна промоція регіону	<ul style="list-style-type: none"> • Представлення регіону на міжнародних виставках, ярмарках, семінарах тощо. • Промоція області як освітнього та наукового центру. • Промоція туристичних можливостей та культурно-історичної спадщини Львівської області. • Сприяння захисту світової культурної спадщини. Здійснення заходів, спрямованих на включення українських об'єктів культурної спадщини до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

	<ul style="list-style-type: none"> Активізація роботи з розширення сфер співпраці та сприяння спільній підприємницькій діяльності прикордонних регіонів у сфері малого і середнього бізнесу.
3.1.5. Підтримка центрів та розвиток мережі комунікацій з українською діаспорою	<ul style="list-style-type: none"> Освітні, культурні та економічні програми та проекти з розвитку комунікації з українською діаспорою. Спільні заходи для української молоді за кордоном.

Операційна ціль 3.2. Транскордонна співпраця

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
3.2.1. Сприяння залученню підприємств, організацій та установ до програм транскордонного співробітництва в рамках операційних програм Європейського інструменту сусідства на 2014-2020 рр.	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації проектів (програм) транскордонної співпраці. Сприяння встановленню і поглибленню економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами України та інших держав. Створення сприятливих умов для ефективної співпраці суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України. Розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів та здійснення євроінтеграційних заходів.
3.2.2. Розвиток мережі прикордонних логістичних та торговельних центрів	<ul style="list-style-type: none"> Формування сучасної інфраструктури та сприяння розвитку пришвидшеної та уніфікованої процедури оформлення вантажів. Створення Східноєвропейського логістичного центру.
3.2.3. Підтримка інституційної мережі в сфері транскордонного співробітництва	<ul style="list-style-type: none"> Підвищення спроможності прикордонних територіальних громад області щодо використання потенціалу транскордонного співробітництва. Розвиток нових форм транскордонного співробітництва – транскордонних кластерів, транскордонних партнерств тощо.

Операційна ціль 3.3. Прикордонна інфраструктура

Розвиток зовнішньої взаємодії суб'єктів економічних відносин Львівщини в контексті європейської інтеграції потребує розширення інфраструктурної підтримки.

В межах Львівської області довжина українсько-польського кордону складає 280 км.

На межі області станом функціонують:

- Шість міжнародних автомобільних пунктів пропуску – «Рава-Руська-Гребенне», «Краковець-Корчова», «Шегині-Медика», «Смільниця-Кросценко», «Грушів-Будомеж»¹⁵, «Угринів-Долгобичув»¹⁶.
- Чотири залізничних пункти пропуску – «Рава-Руська – Гребенне», «Мостиська-Пшемисль», «Хирів-Кросценко», «Рава-Руська-Верхрата».
- пішохідний пункт пропуску «Шегині-Медика».

Усі пункти пропуску мають статус міжнародних. Рівень технічного оснащення та пропускна спроможність пунктів пропуску не відповідає реальним потребам і міжнародним нормам. Відкриття та облаштування міжнародних пунктів є компетенцією держави. В контексті підписання Угоди про асоціацію України та ЄС з'являється шанс на підвищення якості інфраструктури українських МПП, зокрема на українсько-польському кордоні, до рівня європейських стандартів.

¹⁵ Відкрито у грудні 2013 р.

¹⁶ Відкрито у червні 2014 р.

Крім інфраструктури самих МПП, важливе значення має залізнична та дорожня інфраструктура в регіоні. Автомобільні шляхи сполучення від м. Львова до МПП (автодороги М09, М10 та М11) були значною мірою модернізовані в процесі підготовки країни до «Євро-2012», однак і зараз вони далекі від європейських стандартів. Активне будівництво на території Польщі міжнародної автомагістралі А4 (транспортний коридор № 3 за Крітським протоколом) до МПП «Краковець» підіймає проблемне питання будівництва відтинку концесійної дороги Краковець-Львів з її включенням в міжнародну трасу «Київ-Чоп» (транспортний коридор № 5).

Розвиток мережі логістичних центрів сприятиме активізації суб'єктів економічних відносин в умовах дії Угоди про асоціацію України та ЄС. До важливих об'єктів прикордонної інфраструктури має належати передбачений Стратегією (СЦ№1. Прискорення економічного зростання) Східноєвропейський логістичний центр. Його будівництво передбачається за кошти інвесторів.

Додатковим облаштуванням прикордонних територій має стати добре розвинена придорожня інфраструктура (готелі, кафе, місця відпочинку тощо) з залученням малого та середнього бізнесу.

Розвиток прикордонної інфраструктури дасть поштовх для активізації різноманітних форм міжнародної співпраці, зокрема, міжнародні ярмарки на кордоні, міжнародні фестивалі, конференції тощо. Разом з тим, враховуючи вплив функціонування транскордонних ринків, на розвиток прикордонних територій, зокрема залучення значної частки мешканців, підприємців транскордонного регіону, доцільно розвивати інфраструктуру транскордонних ринків товарів і послуг.

Очікувані результати:

- Модернізовані за європейськими стандартами МПП.
- Будівництво Східноєвропейського логістичного центру.
- Відкриття концесійної дороги Краковець-траса Київ-Чоп.
- Створення придорожньої інфраструктури.
- Започаткування форм міжнародної співпраці.

Індикатори:

- Кількість модернізованих за європейськими стандартами МПП.
- Діючий Східноєвропейський логістичний центр.
- Діюча концесійна дорога Краковець-траса Київ-Чоп.
- Кількість об'єктів придорожньої інфраструктури.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
3.3.1. Модернізація та розбудова міжнародних пунктів пропуску	<ul style="list-style-type: none"> • Сприяння відкриттю нових та модернізації наявних міжнародних пунктів пропуску. • Розвиток ділової прикордонної інфраструктури та співпраці між місцевими і регіональними громадами країн-сусідів. • Сприяння поліпшенню дорожньої доступності міжнародних пунктів пропуску і розвитку автодоріг. • Сприяння модернізації транскордонної залізничної інфраструктури.
3.3.2. Розбудова інженерно-транспортної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення якості транспортної мережі та транспортного обслуговування міжнародних транспортних коридорів. • Ефективне використання інфраструктури Міжнародного аеропорту «Львів» імені Данила Галицького; підвищення його економічної ефективності. • Розвиток мережі летовищ в регіоні. • Ефективне використання магістральних трубопроводів та ліній електропередач.
3.3.3. Реалізація концесійних інфраструктурних проектів	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація проекту з будівництва Краковець-траса Київ-Чоп на засадах концесії. • Використання концесії для модернізації житлово-комунальної інфраструктури.
3.3.4. Розвиток Міжнародного	<ul style="list-style-type: none"> • Сприяння залученню нових авіакомпаній, в тому числі лоукостерів.

аеропорту «Львів» як європейського регіонального хабу	<ul style="list-style-type: none"> Розширення маршрутної мережі.
3.3.5. Модернізація прикордонної залізничної мережі	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечення залізничного перевезення вантажів і пасажирів між Львовом і Євросоюзом з використанням колії європейського стандарту (проект «Євроколія до Львова»).

Стратегічна ціль 4: РОЗВИНУТЕ СЕЛО

У Львівській області станом на 1 січня 2015 р. 39% населення (близько 1 млн. осіб) проживає на сільських територіях. Однак умови життєдіяльності тут суттєво відрізняються від міських, а сільське господарство є майже безальтернативним видом економічної діяльності, який, однак, є недостатньо ефективним і не забезпечує рівня доходів, необхідного для активного розвитку сільськогосподарських підприємств та формування належного рівня життя населення, зайнятого в цій сфері.

Незважаючи на відносно кращі показники демографічного та соціального розвитку, актуальними для сільських територій Львівської області залишаються проблеми бідності населення, безробіття, монофункціонального розвитку території, нерозвиненості виробничої та соціальної інфраструктур тощо. Загострюються проблеми охоплення дітей дошкільними та шкільними закладами у сільській місцевості. Слабкою ланкою на сільських територіях є також стан медичного обслуговування.

Характерний розподіл населення (вища, ніж в середньому по Україні частка сільського населення) впливає і на співвідношення типів суб'єктів, що здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції: 61,2% продукції рослинництва та 72,3% продукції тваринництва в області виробляють господарства населення. Разом з тим, існують загрозливі тенденції спаду обсягів виробництва продукції тваринництва, що за окремими позиціями вже сьогодні не відповідають актуальним споживчим потребам області, а також характеризуються збитковістю, внаслідок чого відсутніми є стимули для їх розвитку.

Важливі зрушення у вирішенні питань підвищення якості життя сільського населення слід пов'язувати з децентралізацією публічної влади та розвитком місцевого самоврядування. Зростання фінансової спроможності, кадрового потенціалу та управлінської самостійності місцевого самоврядування сприятиме як розвитку людського потенціалу, так і підвищенню соціально-економічних й екологічних стандартів проживання населення.

Ключові проблеми розвитку сільських територій Львівщини:

- низький рівень матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, високий ступінь зносу основних засобів;
- рівень оплати праці в сільському господарстві один із найнижчих в економіці країни;
- значна концентрація виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції (картоплі, овочів, молока, м'яса ВРХ) у господарствах населення, які є менш фінансово спроможними порівняно з великими підприємствами, а, отже, нездатні забезпечити високу якість та конкурентоспроможність виробленої продукції;
- поступове скорочення обсягів виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, передусім у секторі тваринництва;
- незадовільний стан інфраструктурного забезпечення сільських територій, що проявляється у критичному стані доріг, відсутності систем водопостачання та водовідведення, низькому рівні забезпечення об'єктами соціальної інфраструктури.

На подолання означених проблем спрямована стратегічна ціль «Розвинуте село». Основними завданнями в межах цілі є реалізація реформи місцевого самоврядування та децентралізації (як шляху зміцнення економічної спроможності сільських територіальних громад), розвиток економіки села (зокрема ефективне використання потенціалу аграрного сектора), а також забезпечення соціальних стандартів життя сільських мешканців.

Стратегічна ціль 4. Заможне село	
Операційна ціль 4.1.	Операційна ціль 4.2.
Економіка	Соціальні стандарти

До основних очікуваних результатів по цій стратегічній цілі слід віднести:

- активне просування нової моделі територіальних громад Львівщини та запуск процесів об'єднання громад;
- забезпечення розвитку територіальних громад на основі ефективного використання власного соціально-економічного потенціалу;
- зміцнення продовольчої безпеки Львівської області;
- поетапне укрупнення господарської діяльності малих виробників;
- виробництво сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю;
- нарощування експортного потенціалу сільського господарства;
- розвиток людського потенціалу сільських територій;
- підвищення соціально-економічних стандартів проживання сільського населення;
- підвищення рівня добробуту сільських мешканців.

Операційна ціль 4.1. Економіка

Сільське господарство області продовжує залишатись вагомим сегментом економіки, хоча його частка у створенні валової доданої вартості області постійно скорочується.

Сільськогосподарським виробництвом займаються понад 200 тис. одноосібних господарств та 1,4 тис. сільськогосподарських агроформувань. Структура сільськогосподарського виробництва за останні 20 років зазнала значних змін, що, відповідно, призвело до зміни в якості життя мешканців сільських територій. Ціна на сільськогосподарські товари і харчову продукцію для споживачів доходять до рівня розвинутих країн Європи, у той час, як заняття землеробством і тваринництвом не дає більшого прибутку працівникам і їх сім'ям у сільській місцевості. Окремі види продукції рослинництва і тваринництва залишаються низькорентабельними та збитковими. Сільськогосподарські підприємства та фермери, особливо невеликі, зіткнулися з проблемою впровадження прогресивних технологій виробництва.

Брак ефективних ринкових важелів управління в галузі тваринництва призвели до зменшення поголів'я худоби. Має місце виснаження ґрунтів через відсутність достатньої кількості органічних добрив. Обсяги виробництва та переробки продукції власного виробництва не забезпечують потреб у споживанні населенням області м'яса яловичини та свинини, молока, плодів і ягід.

Виробничий потенціал аграрного сектора економіки Львівщини є потужним, проте використовується не у повному обсязі. Створення сприятливих умов для ведення галузі забезпечить продовольчу безпеку області та нарощення експортного потенціалу.

Ключові проблеми економіки села:

- основні виробники, домогосподарства населення, не маючи власної інфраструктури первинної переробки, зберігання, транспортування, логістики і маркетингу, практично «витіснені» з організованого ринку сільськогосподарської продукції і у короткостроковій

перспективі взагалі не можуть бути її учасниками у зв'язку з новими вимогами до безпечності та якості харчових продуктів;

- втрачені позиції малих господарств та домогосподарств на організованому ринку картоплі, овочів, плодів і ягід некомпенсовані за рахунок вільних продаж на продовольчих ринках;
- значна частина продукції втрачається при зберіганні, майже половина картоплеовочевої продукції використовується для годівлі тварин;
- при збереженні темпів падіння обсягів виробництва молока збільшиться дефіцит молочної продукції, що спровокує ріст спекулятивних цін на внутрішньому ринку;
- висока ресурсо- та енергоємність виробництва сільськогосподарської продукції;
- нерозвинутість складових інфраструктури аграрного ринку;
- наростання процесів стихійної концентрації земельних ресурсів інтегрованими структурами;
- розпорошування бюджетних коштів та фрагментарний «точковий» вплив;
- низька громадянська ініціативність та підприємницька активність селян;
- недостатній рівень налагодженості системи та механізмів зворотного зв'язку між владою, підприємницькими структурами і сільськими громадами.

Очікується, що реалізація операційної цілі 4.2 у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

- збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва;
- збільшення споживання населенням області продуктів харчування вітчизняного виробництва;
- підвищення доходів сільськогосподарських товаровиробників;
- створення нових робочих місць в аграрному секторі;
- поетапне укрупнення господарської діяльності малих виробників;
- підвищення рівня знань та практичних навичок сільського населення;
- розвиток інформаційної та маркетингової інфраструктури аграрного ринку регіону;
- реалізація інвестиційних проектів зі створення інфраструктури доробки, зберігання, передпродажної підготовки плодоовочевої продукції;
- зростання самозайнятості сільського населення.

Індикатори:

- динаміка обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- динаміка доданої вартості у сільськогосподарському виробництві;
- ефективність сільськогосподарського виробництва;
- динаміка обсягів експорту сільськогосподарської продукції;
- рівень прибутковості сільськогосподарських товаровиробників;
- рівень зайнятості сільського населення.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
4.1.1. Розвиток сільської кооперації	<ul style="list-style-type: none"> • Створення: <ul style="list-style-type: none"> — сімейних молочних ферм; — асоціацій виробників однотипних видів аграрної продукції;

	<ul style="list-style-type: none"> – сільськогосподарських кооперативів, у т.ч. за участю середніх та великих сільськогосподарських та переробних підприємств. • Сприяння малим господарствам у придбанні сучасного обладнання для зберігання та первинної переробки продукції.
4.1.2. Підвищення рівня знань та професійних навичок сільського населення	<ul style="list-style-type: none"> • Створення навчально-консультативних центрів на базі навчальних та науково-дослідних установ, дорадчих служб, проектів допомоги.
4.1.3. Розвиток інформаційної та маркетингової інфраструктури аграрного ринку регіону	<p>Створення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інформаційної електронної площадки аграрного сектору; • електронних торгових площадок з реалізації продукції і забезпечення доступу широкого кола виробників та споживачів до поширюваної ними інформації.
4.1.4. Впровадження технологій екологічно чистого вирощування сільськогосподарських культур	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка розвитку органічного виробництва в частині його сертифікації.
4.1.5. Розвиток сучасної системи насінництва та формування генетичного потенціалу в тваринництві	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення роботи селекційно-племінного центру тварин. • Формування регіонального ринку насіння.
4.1.6. Розвиток сільгосппереробки	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення інвестицій в галузь харчопереробки та експорту продукції харчової галузі.
4.1.7. Розвиток інфраструктури зберігання та дистрибуції сільгосппродукції	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток мережі доробки, довготривалого зберігання, передпродажної підготовки плодоовочевої продукції (на базі проекту Агро-Львів). • Інвестиційні проекти зі створення інфраструктури доробки, зберігання, передпродажної підготовки плодоовочевої продукції.
4.1.8. Нарощування експортного потенціалу сільського господарства	<ul style="list-style-type: none"> • Адаптація сільгоспвиробників до міжнародних стандартів якості та безпеки харчових продуктів. • Виробництво сільськогосподарської продукції, що відповідає вимогам і стандартам ЄС.
4.1.9. Покращення якості ґрунтів та агрокультура	<ul style="list-style-type: none"> • Збереження, відтворення та підвищення родючості ґрунтів. • Інформаційна політика щодо дотримання правил сівозмін. • Розроблення рекомендацій щодо ефективного використання агрохімікатів

Операційна ціль 4.2. Соціальні стандарти

Якість життя населення безпосередньо залежна від рівня забезпечення публічними послугами, в т.ч. соціальними, комунальними, транспортними, адміністративними, з благоустрою тощо. Якщо у містах обласного значення їх надання за доступністю та якістю можна вважати задовільним, то у більшості інших населених пунктів воно є проблемним. Посилення ролі місцевого самоврядування у процесі адміністративно-територіальної реформи створить умови для вирівнювання якісних та кількісних показників надання публічних послуг у містах та інших населених пунктах.

Управлінська й фінансова самостійність територіальних громад при зростанні їх бюджетної спроможності дозволить формувати необхідну інфраструктуру й підвищуватиме соціально-економічні стандарти проживання мешканців громад. У залежності від гостроти потреб поетапно формуватимуться об'єкти дорожньої, освітньої, медичної, комунальної інфраструктури. При цьому використовуватимуться власні та залучені кошти громад, кошти державних субвенцій.

Очікувані результати:

- Поліпшення транспортно-комунікативних можливостей та мобільності населення.
- Підвищення доступності до місць праці, центрів надання публічних послуг.
- Поліпшення медичного забезпечення мешканців.
- Зростання якості освіти.
- Поліпшення соціального забезпечення.
- Задоволення потреб з водозабезпечення, водовідведення й очищення комунальних стічних вод.
- Вища якість послуг з тепlopостачання, забезпечення населення паливом.
- Зростання благоустрою населених пунктів.
- Наближення до мешканців та підвищення якості адміністративних послуг.

Індикатори:

- Протяжність автодоріг за категоріями.
- Зниження захворюваності сільського населення.
- Частка сільських дітей, охоплених послугами дитячих дошкільних установ.
- Частка малокомплектних шкіл у сільській місцевості.
- Результати зовнішнього незалежного оцінювання рівня знань учнів.
- Водоспоживання на одиницю населення.
- Відсоток домогосподарств, охоплених централізованим водопостачанням та водовідведенням.
- Відсоток населення, яке користується послугами з тепlopостачання чи забезпечення паливом.
- Відсоток доріг з облаштованими тротуарами.
- Відсутність скарг з приводу надання адміністративних послуг.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
4.2.1. Поліпшення стану дорожньої мережі та транспортного сполучення	<ul style="list-style-type: none"> • Ремонт та реконструкція доріг в населених пунктах територіальних громад та між ними. • Облаштування доріг населених пунктів тротуарами, освітленням.

	<ul style="list-style-type: none"> Вдосконалення пасажироперевезень у населених пунктах та між ними.
4.2.2. Оптимізація і розвиток соціальної інфраструктури у сільській місцевості	<ul style="list-style-type: none"> Створення (ремонт, реконструкція) та організація утримання об'єктів з надання медичних послуг мешканцям територіальних громад. Будівництво (ремонт, реконструкція) та організація утримання об'єктів дитячого дошкільного виховання. Будівництво (ремонт, реконструкція) та організація утримання шкільних об'єктів та об'єктів позашкільного виховання (мистецького, спортивного тощо). Оптимізація малокомплектних шкіл. Розвиток мережі та належне утримання соціально-культурних об'єктів (театри, музеї, будинки культури тощо), організація та розвиток на їх базі культурно-мистецького життя громад. Розвиток мережі та належне утримання спортивних об'єктів (стадіони й спортивні майданчики, палаци спорту тощо), організація та розвиток на їх базі спортивно-масового життя громад. Інтеграція культурно-мистецьких заходів «місто-село». Створення умов для надання інших соціальних послуг населенню.
4.2.3. Розбудова комунальної інфраструктури та благоустрій населених пунктів	<ul style="list-style-type: none"> Будівництво систем водопостачання та водовідведення. Будівництво споруд з очищення комунальних стоків. Раціональне планування та озеленення населених пунктів. Створення полігонів для зберігання твердих побутових відходів та будівництво підприємств з переробки відходів. Облаштування місць поховань.
4.2.4. Надання якісних і доступних адміністративних послуг	<ul style="list-style-type: none"> Запровадження електронного врядування. Належне облаштування місць надання адміністративних послуг. Організація надання адміністративних послуг за сучасними методами (єдине вікно тощо).

Стратегічна ціль 5: ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ

Важливість цієї цілі для Стратегії визначається значним туристично-рекреаційним потенціалом Львівщини. Це не лише історико-культурні й природні ресурси - ліси та гори Карпат чи мінеральні води, а й туристично-рекреаційні продукти цих ресурсів - гірськолижні курорти, туристичні маршрути Карпат та Розточчя, відомі далеко за межами України бальнеологічні лікувальні курорти Моршина, Трускавця та Східниці, туристичні центри з багатою архітектурною спадщиною тощо. Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року визначає розвиток туристично-рекреаційної сфери як один з пріоритетних напрямків соціально-економічного та культурного розвитку регіону. Розвиток туристично-рекреаційної діяльності на сільських територіях, де зосереджена основна частка її потенціалу, створюватиме нові можливості соціально-економічного зростання сіл та селищ.

За час підготовки до чемпіонату з футболу «Євро-2012» та після його проведення дещо розширилася й покращилася туристично-рекреаційна інфраструктура, якість доріг, прикордонні транспортні коридори, збільшилася кількість спеціалістів у сфері туризму. Разом з тим, в цілому рівень розвитку туристично-рекреаційної галузі регіону не відповідає його потенційним можливостям. Передусім, це стосується лікувально-оздоровчих комплексів Трускавця, Моршина та ін. Повільно в регіоні зростали туристичні потоки, хоча у 2014 – 2015 роках спостерігалися тенденції до їх збільшення, які, з подоланням економічного спаду в країні, можуть наростати.

Від 2005 року нішу туристичного бізнесу все більше займає приватний сектор, що демонструють показники кількості готельних закладів, які є у власності фізичних осіб, а також зростання відрахувань до бюджету підприємцями, які діють у туристично-рекреаційній сфері. Разом з

тим, бюджетонаповнююча роль туристично-рекреаційної сфери в області лишається низькою. Однією з причин цього є тіньова зайнятість.

Стратегічна ціль «туристична привабливість» має на меті підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу регіону та формування повноцінної туристичної індустрії.

Стратегічна ціль 5. Туристична привабливість		
Операційна ціль 5.1.	Операційна ціль 5.2.	Операційна ціль 5.3.
Туристична інфраструктура	Збереження архітектурної спадщини та розвиток мистецтва	Туристичні продукти

В рамках цієї Стратегічної цілі для подальшого підвищення конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіону (включаючи курортну) та утримання її стійких позицій на ринку ставляться такі завдання:

- поліпшити транспортну доступність туристично-рекреаційних і курортних центрів;
- сприяти розвитку мережі туристично-рекреаційних об'єктів та туристично-рекреаційної й курортної інфраструктури;
- ініціювати необхідні зміни у законодавчо-нормативному забезпеченні та розвивати сільський зелений туризм;
- формувати та просувати нові туристичні продукти, зокрема з ділового, фестивального туризму, поєднання туристичних та лікувально-оздоровчих послуг, транскордонного туризму;
- забезпечити проведення масових культурних, ділових, спортивних та туристичних заходів міжнародного й міжрегіонального рівня;
- вдосконалити підготовку професійних кадрів для туристичної галузі;
- розробити та впровадити систему маркетингу туристичного потенціалу області, розширити мережу туристичних інформаційних центрів для забезпечення якісної та достовірної інформації, інтенсифікації інформаційно-рекламної діяльності;
- забезпечити збереження та раціональне використання цінних рекреаційних ландшафтів, курортних факторів, автентичних екосистем, збереження культурно-історичних пам'яток;
- забезпечити розвиток територій та об'єктів природно-заповідного фонду, природоохоронних територій, екосистем.

Операційна ціль 5.1. Туристична інфраструктура

Виходячи зі стратегічного аналізу туристично-рекреаційної сфери регіону, можна визначити пункти спрямування зусиль у цій сфері, які можуть призвести до підвищення її ефективності. Це стосується, зокрема, розвитку транспортної інфраструктури, розширення мережі туристично-рекреаційних об'єктів та туристично-інформаційних центрів, формування сучасної інженерної, комунальної, екологічної інфраструктури туристично-рекреаційних центрів та курортів.

Найбільшою на сьогодні перешкодою ефективного розвитку туристично-рекреаційної сфери є відсутність якісних доріг до популярних туристичних центрів і об'єктів. Необхідно передбачити реконструкцію найбільш стратегічно значущих для розвитку туристично-рекреаційної діяльності ділянок доріг, зокрема до таких туристичних центрів як Славське, Тисовець, Розлуч, Белз тощо.

Важливим для розвитку туризму в області є потенціал спортивних баз і споруд, гірськолижних центрів, а також зеленого туризму. Одним з факторів потенційного розвитку курортів є незадіяні досі природні джерела мінеральних та термальних вод.

Проблемним залишається стан однієї з найпривабливіших атракцій області «Золотої підкови Львівщини». Замкові споруди, які формують цей туристичний маршрут, потребують реставраційних робіт.

Очікувані результати:

- Покращення туристично-рекреаційної й курортної інфраструктури.
- Вдосконалення дорожнього покриття та транспортного сполучення з туристичними центрами.
- Розвиток мережі туристично-рекреаційних об'єктів.

Індикатори:

- Кількість туристів, які відвідують регіон, в т.ч. іноземних.
- Чисельність зайнятих у сфері туристично-рекреаційної діяльності.
- Кількість реконструйованих та новостворених об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури.
- Кількість місць в об'єктах розміщення туристів, відпочиваючих та курортників.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
5.1.1. Вдосконалення дорожньої мережі туристичних і курортних центрів та шляхів сполучень між ними й обласним центром	<ul style="list-style-type: none"> • Включення до планів соціально-економічного розвитку громад, територій яких наявні туристично-рекреаційні центри, заходів з ремонту й реконструкції їх дорожньої мережі та відповідне фінансування цих заходів. • Ремонт та реконструкція автомобільних доріг, які з'єднують рекреаційні центри зі Львовом та адміністративними центрами районів.
5.1.2. Розширення мережі туристично-рекреаційних об'єктів та інфраструктури рекреаційних центрів	<ul style="list-style-type: none"> • Розширення мережі центрів гірськолижного туризму й об'єктів туристичного профілю у перспективних рекреаційних зонах. • Створення спортивно-туристичних центрів міжнародного рівня шляхом реконструкції існуючих спортивних баз (Тисовець). • Формування мережі туристичних шляхів загального користування для активного туризму як складової регіональних й національної мережі туристичних шляхів у єдиній системі із загальноєвропейською (згідно з ДСТУ 7450). • Створення візуальної туристично-інформаційної інфраструктури на автодорогах області (ДСТУ 4100). • Облаштування відпочинкових територій, місць для автокемпінгів, наметових полів. • Інфраструктурне забезпечення рекреаційних центрів (насамперед з водопостачання, водовідведення й очищення стічних вод, поводження з відходами). • Створення та розвиток мережі туристично-інформаційних центрів.
5.1.3. Запобігання деградації рекреаційних зон та втрати туристично-рекреаційних ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> • Налагодження моніторингу екологічного стану рекреаційних зон. • Запровадження регуляторних обмежень для недопущення надмірних рекреаційних навантажень на ландшафти. • Запобігання втраті, раціональне використання й збереження курортних факторів території області. • Забезпечення рекреаційних центрів та курортів усіма необхідними об'єктами екологічної інфраструктури. • Збереження, відновлення, реконструкція історико-культурних й архітектурних пам'яток, об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО.
5.1.4. Модернізація державних та комунальних закладів санаторно-курортного комплексу	<ul style="list-style-type: none"> • Інвестиційні проекти з модернізації санаторіїв та будинків відпочинку. • Покращення маркетингу санаторно-курортного комплексу в державному секторі. • Міжнародна наукова співпраця з санаторно-курортними установами за кордоном.

5.1.5. Розвиток готельної мережі високого рівня	<ul style="list-style-type: none"> Залучення «мережевих» готелів.
--	--

Операційна ціль 5.2. Збереження архітектурної спадщини та розвиток мистецтва

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
5.2.1. Реставрація та консервація пам'яток архітектури Львова та області	<ul style="list-style-type: none"> Підвищення привабливості пам'яток архітектури для громадян України та іноземних гостей. Проведення інвентаризації об'єктів традиційної культурної спадщини регіону. Збереження дерев'яної та сакральної архітектури.
5.2.2. Відродження традиційних місцевих ремесел та історико-культурних ареалів	<ul style="list-style-type: none"> Проведення конкурсів народної творчості. Підтримка діяльності шкільних гуртків народних ремесел. Розвиток традиційних народних промислів. Популяризація елементів традиційної культури.
5.2.3. Підтримка культури та мистецтв національних та етнічних меншин, що проживають на Львівщині	<ul style="list-style-type: none"> Підтримка існуючих та створюваних творчих колективів у місцях компактного проживання національних меншин. Сприяння участі аматорських колективів національних меншин, окремих виконавців району у міжнародних, всеукраїнських, обласних конкурсах, фестивалях, святах та оглядах.
5.2.4. Розвиток музейно-культурної сфери на основі впровадження сучасних інформаційних систем	<ul style="list-style-type: none"> Створення ефективного регуляторного та інституційного середовища в музейній сфері. Підвищення кваліфікації працівників в сфері управління культурою та мистецтвом. Впровадження сучасних інформаційних продуктів (в т.ч. додатків до смартфонів).

Операційна ціль 5.3. Туристичні продукти

Поряд з розвитком мережі туристичних об'єктів та вдосконаленням туристично-рекреаційної інфраструктури важливим чинником зростання туристичної привабливості області слід розглядати створення й просування нових конкурентоспроможних туристичних продуктів, використання при цьому усіх внутрішніх ресурсів, транскордонних можливостей, покращення координації діяльності туристичних підприємств.

Туристично-рекреаційна сфера не може ефективно розвиватися без сучасного маркетингу її потенціалу. Слід активізувати такі форми та засоби як форуми і фестивалі, просування рекламних публікацій у вітчизняних і світових ЗМІ, використання соціальних мереж, поширення довідково-інформаційних матеріалів (атласи, мапи, путівники). Необхідним є створення календаря туристичних та культурних подій, який охоплював би усі райони та міста області. Для просування туристичних приваб області ширше слід використовувати фактор володіння нею об'єктами світової спадщини ЮНЕСКО.

Очікувані результати:

- Створення нових туристичних продуктів.
- Підвищення якості послуг у сфері туризму.
- Розвиток маркетингового комплексу туристично-рекреаційної сфери.

Індикатори:

- Кількість туристів, які відвідують регіон, в т.ч. іноземних.
- Обсяг наданих туристично-рекреаційних та курортних послуг.

- Частка податкових надходжень від туристично-рекреаційної діяльності.

Завдання	Орієнтовні сфери реалізації проектів
5.3.1. Створення та просування нових туристичних продуктів (в т.ч. культурних та мистецьких проектів)	<ul style="list-style-type: none"> • Створення та просування продуктів з курортного туризму, туризму для осіб з особливими потребами. • Активізація просування продуктів з етнокультурного, фестивального й бізнес-туризму. • Створення нових туристичних маршрутів на основі міжмуніципальної співпраці. • Розвиток пізнавально-екологічного туризму з використанням рекреаційних можливостей національного й регіональних ландшафтних парків та інших об'єктів природно-заповідного фонду. • Розвиток транскордонного туризму (маршрути для ознайомлення з пам'ятками культурної спадщини ЮНЕСКО, палацо-замковими комплексами та сакральними пам'ятками, пам'ятками природи, в т.ч. велосипедні маршрути).
5.3.2. Розвиток зеленого, активного, спортивного та вело- туризму	<ul style="list-style-type: none"> • Створення «Школи зеленого туризму», організація навчання для власників осель сільського зеленого туризму. • Стандартизація та сертифікація послуг, що надаються в оселях сільського зеленого туризму. • Вдосконалення інформаційно-пошукових ресурсів зеленого туризму. • Налагодження співпраці між туристичними операторами та власниками осель сільського зеленого туризму. • Розвиток активних видів туризму (велосипедний, водний, гірськолижний, пішохідний тощо). • Маркування туристичних маршрутів і шляхів активного туризму.
5.3.3. Підтримка діяльності асоціацій та агенцій в сфері туристичної індустрії	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення українських та іноземних виставкових заходів. • Проведення навчальних семінарів та інших заходів для підвищення професійного рівня фахівців туристичного супроводу. • Надання інформаційної, консультаційної та методичної підтримки агенціям та асоціаціям. • Проведення промотурів для туристичних агенцій.
5.3.4. Маркетинг туристично-рекреаційних продуктів	<ul style="list-style-type: none"> • Створення та популяризація кадастру туристично-рекреаційних й курортних ресурсів області. • Проведення міжнародних та міжрегіональних форумів, виставок, фестивалів з популяризацією туристичного потенціалу регіону. • Цільове маркетингове використання ЗМІ та соціальних мереж. • Здійснення прямого та інтерактивного маркетингу. • Застосування нових каналів просування й продажу туристичних й курортних послуг, включаючи Інтернет (туристичні й курортні сайти, соцмережі, мобільні додатки тощо). • Підготовка та поширення інформаційно-довідкових матеріалів. • Створення та просування календарів культурних й туристичних подій Львівщини.

6. Етапи, механізми, інституційне, організаційне та фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Методика реалізації Стратегії передбачає визначення пріоритетів у досягненні її цілей. Важливим є здійснення Стратегії в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних циклів (етапів), включених у два Плани реалізації:

- Перший – 2016–2018 роки.
- Другий – 2019–2020 роки.

Реалізація Стратегії передбачається у відповідності до вимог щодо порядку розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку, встановленого Кабінетом Міністрів України. Окремі цілі та завдання Стратегії формулювалися з урахуванням очікуваних конституційних та законодавчих змін у частині організації публічної влади, адміністративно-територіального устрою, бюджетної децентралізації та нових форм державної підтримки регіонального розвитку. Їх реалізацію передбачається здійснювати у відповідності до змісту й часу внесення відповідних змін.

Цілі та завдання Стратегії досягаються й реалізуються через конкретні проекти та заходи у відповідності до Плану реалізації проектів та виконання завдань. Планом визначаються також їх головні виконавці. Включені до Плану проекти та заходи враховуються при підготовці щорічних програм економічного та соціального розвитку регіонів й проектів місцевих бюджетів.

Кожні 3 роки, на основі моніторингу Стратегії, здійснюється оцінка необхідності уточнення чи перегляду окремих елементів Стратегії у світлі нових тенденцій і обставин, що можуть виникати, а також впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься за рахунок:

- Державного фонду регіонального розвитку;
- коштів галузових (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів місцевих бюджетів;
- коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;
- коштів інвесторів, як зовнішніх, так і внутрішніх.

7. Моніторинг реалізації Стратегії

У ході моніторингу Стратегії вирішуються завдання:

- Контроль за реалізацією Стратегії в цілому.
- Оцінка ступеню досягнення прогресу за стратегічними цілями, просування до операційних цілей.
- Аналіз інформації щодо змін зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку регіону для уточнення та коригування (актуалізації) цілей Стратегії.
- Підтримка в робочому стані органів та структури стратегічного планування.

Моніторинг базується на розгляді основних відібраних показників (індикаторів), які слід розділити на індикатори досягнення: стратегічного бачення; стратегічних цілей; операційних цілей та виконання проектів. Запровадження системи моніторингу передбачає використання індикаторів в рамках концепції «вхід, процес, випуск, результат», на основі якої індикатори поділяються на чотири групи:

- вхідні індикатори, що характеризують ресурси та їх обсяг;

- індикатори процесу, що характеризують шлях, за яким здійснюються заходи з визначеними ресурсами;
- індикатори випуску, що характеризують фізичний обсяг товарів та послуг;
- індикатори результату, що характеризують очікувані зміни.

Реалізація Стратегії націлюється на досягнення стратегічного бачення: «*Львівщина – регіон високотехнологічної промисловості, розвиненої транспортно-логістичної інфраструктури, ефективного сільського господарства, оздоровчого, історичного та ділового туризму, високої якості життя*». Відповідно до цього бачення, моніторингу підлягають основні параметри, які характеризують кількісні та якісні показники, що характеризують його досягнення.

Такими показниками є валовий регіональний продукт на одну особу, доходи громадян, будівництво житла, демографічні показники, рівень екологічного навантаження на одиницю території. В процесі моніторингу ці показники порівнюються із показниками на дату ухвалення Стратегії, а також з їх відповідними середніми значеннями по Україні та регіонах, щодо яких здійснювалось порівняння при проведенні соціально-економічного аналізу області при підготовці Стратегії.

Свідченням позитивного результату реалізації Стратегії слугуватиме абсолютне зростання показників, а також випередження темпів поліпшення показників (приріст населення на 1000 осіб; ВРП на 1 особу, грн.; доходи громадян, грн.; будівництво житла на 1000 осіб, кв. м; рівень екологічного навантаження) у порівнянні з середньоукраїнськими показниками та показниками інших регіонів.

Моніторинг досягнення стратегічних цілей здійснюватиметься відповідно до таких визначених цілей:

- Стратегічна ціль 1. Конкурентоспроможна економіка.
- Стратегічна ціль 2. Якість життя.
- Стратегічна ціль 3. Відкриті кордони.
- Стратегічна ціль 4. Розвинуте село.
- Стратегічна ціль 5. Туристична привабливість.

Аналогічно загальному моніторингу досягнення стратегічного бачення відбуватиметься моніторинг реалізації стратегічних цілей. Основними кількісними показниками щодо кожної стратегічної цілі за період моніторингу будуть показники, що впливають з переліку проектів, які будуть реалізованими в рамках досягнення кожної стратегічної цілі.

Індикатори успішності досягнення цілей визначені у розділі 6 Стратегії. Відповідно до цих індикаторів на кожен плановий період моніторингу має бути сформовано кількісні показники, за якими має здійснюватись моніторинг.

ПЕРЕЛІК

основних індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року та Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року

Індикатор	2014	2016	2020
Валовий регіональний продукт, у % до 2014 року	98,6	102,1	120,4
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу	545,7	743	963
Експорт товарів у розрахунку на одну особу	514,5	623	785
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного	70	85	92

Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року

населення			
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення	4	5	7
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I та II категорії), кілометрів доріг на 1 тис. кв. кілометрів території)	48	48,9	49,7
Середньомісячна заробітна плата (номінальна), грн.	2961	3677	4912
Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення, на 1 тис. наявного сільського населення	9,6	9,2	8,1
Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей, на 10 тис. наявного населення на кінець року	50,7	50,9	51,4
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом у міській місцевості, %	87,7	88,4	89,5
Рівень смертності на 1 тис. населення	12,6	12,1	11,7
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (міська місцевість), %	68	70	76
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (сільська місцевість), %	26	28	36
Частка утилізованих відходів	5,1	10	16,3
Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці	8,6	7	6,8
Площа земель природно-заповідного фонду	157,5	312,2	425,7
Частка площі природно-заповідного фонду у площі області, %	7,2	14,3	19,5

Показники для моніторингу збираються за результатами кожного року реалізації Стратегії. На основі зібраних даних готується річний звіт та звіт щодо виконання періоду трьохрічного планування.

При цьому враховуються індикатори, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року в розрізі регіонів України для Львівської області.

Річний звіт складається з переліку ключових показників за кожною ціллю, кожним пріоритетом або заходом; містить інформацію про досягнення кожного об'єктивного пріоритету або виконання заходу; оцінку можливостей досягнення поставлених цілей на трьохрічний цикл планування.

Підсумковий звіт про моніторинг за трьохрічний цикл планування до показників, які передбачаються у річних звітах, містить загальні оцінки ефективності, результативності та стійкості досягнутих результатів.

Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм області на наступний за звітним бюджетний рік.

Форму моніторингового звіту, відповідального за його підготовку та строки подання визначає обласна державна адміністрація відповідно до власних повноважень та структури.

Для всіх можливих форм організації процесу моніторингу головним є проведення ретельного відслідковування виконання завдань та реалізації проектів, коригування та актуалізація Стратегії, за необхідності, з огляду на зміну ситуації, оскільки одні проекти будуть завершені, а деякі замінені іншими.

8. Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами

Національна система стратегічного планування має базуватись на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року узгоджується з:

- Стратегією сталого розвитку «Україна-2020»;
- Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2020 року;
- Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів»;
- економічними, соціальними, екологічними, інфраструктурними, територіальними й іншими аспектами розвитку області.

Середньострокове і короткострокове державне стратегічне планування регіонального розвитку узгоджується з процесами стратегічного планування розвитку регіонів/областей та міст на основі розробки та ухвалення відповідних стратегічних документів.

Стратегія розвитку Львівської області узгоджена з Генеральною схемою планування території України, схемами планування адміністративно-територіальних одиниць різного рівня та населених пунктів, а також місцевими стратегіями розвитку (стратегіями розвитку міст і районів області).

Реалізація Стратегії розвитку Львівської області передбачає розробку Плану реалізації Стратегії відповідно до визначених циклів/етапів.

Узгодженість з Державною стратегією регіонального розвитку

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року (ДСРР-2020) включає три Стратегічні цілі:

1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів.
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток.
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

Стратегія розвитку Львівської області розроблена у відповідності до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року та процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх розвитку, та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

Узгодженість Стратегічних цілей Стратегії розвитку Львівської області з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року:

Стратегічні цілі (Україна)	Стратегічні цілі (Львівська область)				
	1. Конкурентоспроможна економіка	2. Якість життя	3. Відкриті кордони	4. Розвинуте село	5. Туристична привабливість
1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів	X	X	X	X	X
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток	X	X	X	X	x
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку	X	X	x	x	X

Примітка: Велика буква "X" означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька "x".

Стратегія розвитку Львівської області крім власних цілей розвитку регіону містить цілі, що відповідають цілям та строкам реалізації ДСРР-2020, у частині завдань і заходів, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Конкуренентоспроможна економіка (Стратегічна ціль 1) та Якість життя (Стратегічна ціль 2) Стратегії розвитку Львівської області в значній мірі узгоджені з усіма стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку України.

Туристична привабливість (Стратегічна ціль 5), Розвинуте село (Стратегічна ціль 4), Відкриті кордони (Стратегічна ціль 3) узгоджуються з більшістю Стратегічних цілей Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року.

Узгодженість Операційних цілей Стратегії розвитку Львівської області з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року:

Операційні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року	Операційні цілі Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року															
	1.1. Інвестиції та бізнес	1.2. Високотехнологічна промисловість	1.3. Наука та інновації	2.1. Безпека	2.2. Комфортне середовище	2.3. Розвиток особистості	2.4. Чисте довкілля	3.1. Міжнародне співробітництво	3.2. Транскордонна співпраця	3.3. Прикордонна інфраструктура	4.1. Децентралізація і місцеве самоврядування	4.2. Економіка	4.3. Соціальні стандарти	5.1. Туристична інфраструктура	5.2. Збереження архітектурної спадщини та розвиток мистецтва	5.2. Туристичні продукти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.1. Підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку регіонів	+	+	+	+	+	+		+	+	+				+	+	+
1.2. Створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.3. Підвищення ефективності використання внутрішніх чинників розвитку регіонів	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+
2.1. Запобігання зростанню диспропорцій, що гальмують розвиток регіонів	+			+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+
2.2. Забезпечення комфортного та безпечного життєвого середовища для людини незалежно від місця її проживання	+			+	+	+	+				+	+	+	+	+	+
2.3. Розвиток міжрегіонального співробітництва	+	+	+					+	+	+	+	+		+		+
3.1. Удосконалення системи стратегічного планування регіонального розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні				+					+	+	+					
3.2. Підвищення якості державного управління регіональним розвитком				+					+	+	+					

Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
3.3. Посилення міжгалузевої координації в процесі планування та реалізації регіональної політики	+	+	+	+				+	+	+		+		+		+
3.4. Інституційне забезпечення регіонального розвитку	+							+			+					
3.5. Реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування	+	+		+	+	+		+	+	+	+		+		+	

Узгодженість Стратегії з основними аспектами регіонального розвитку

Узгодженість стратегічних цілей Львівської області з ключовими секторами розвитку була також проаналізована. Позначка “х” була вставлена у поля, де присутня узгодженість, внесок або відповідний зв'язок.

Сектори	Стратегічні цілі (Львівщина)				
	1. Конкурененто-спроможна економіка	2. Якість життя	3. Відкриті кордони	4. Розвинуте село	5. Туристична привабливість
Економіка і торгівля	Х	Х	Х	Х	Х
Промисловість та інфраструктура	Х	Х		х	х
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	Х	Х	х	х	х
Транспорт і дороги	Х	х	Х	Х	х
Екологія й природні ресурси	Х	Х	Х	Х	х
Освіта й молодь	Х	х	х	Х	х
Здоров'я, соціальний захист, сім'я і дитина			х	Х	х
Культура і туризм	Х	х	Х	Х	Х
Обмін інформацією	Х	Х	Х	Х	Х
Комунальне господарство	х	х	х	Х	х
Територіальний розвиток, земля і кадастр	Х	Х	х		х

Примітка: Велика буква “Х” означає більшу узгодженість / зв'язок, аніж маленька “х”.